1075

Podhradszky, Az erdő és annak fentartója.

P

53

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

AZ ERDŐ

ÉS ANNAK FENTARTÓJA

HAZÁNKBAN

A MÁSODIK ÉVEZRED ELEJÉN.

IRTA

PODHRADSZKY EMIL

az „Erdészeti Ujság“ szerkesztője és kiadója.

A. k. 2569.

SZÁSZSEBESEN.
STEGMANN JÁNOS NYOMÁSA ÉS KIADÁSA.
1898.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tisztelete és nagyrabecsülése je-
leül:

Szászsebes 1907 évi január hó 25-én

Pohrabszky Emil

Müvecskémet, mely eddig a maga nemében egyedül áll és mint uttörő, természetszerüleg csak hiányos lehet, a hazai erdészeti altiszti személyzetnek ajánlom és kérem, hogy azt szivesen fogadni s hibái iránt elnézéssel lenni sziveskedjék; egyuttal pedig további támogatását is kérem munkálkodásomhoz, hogy annak jövöben nagyobb sikere lehessen.

A szerző.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Előszó.

Minden cselekedetünknél, minden lépésünknél, melyet megtenni akarunk, kell, hogy bizonyos czél lebegjen szemeink előtt, melynek elérését óhajtjuk. Az olyan emberre, ki czéltalanul bolyong ide-oda, azt szokták mondani, hogy bolond.

Midőn ennek a füzetkének a megirására határoztam el magamat, tisztában voltam azzal, hogy nagy fát akarok mozgatni s gyönge ahoz az én erőm, hogy nagyot, maradandót teremtsen és csak kisérlet az, amit tenni akarok, de hát mindegy, bizonyos czélom mégis csak volt, a melyet elérni óhajtotttam nem csak füzetkém megirásánál, hanem a melynek elérésére irányitva van már évek óta minden cselekedetem s hogy czélomat eddig nem értem, nem a magam jóakaratán múlott, hanem bizonyosan azon, hogy erőmet túlbecsülve, nagy fába vágtam fejszémet, azok pedig, a kiknek segedelmére, támogatására számitottam, cserben hagytak akkor, midőn segitő kezeikre legnagyobb szükségem lett volna.

Czélom volt mindig s czélom ma is a hazai erdészeti altiszti személyzet javának és jólétének előmozditása.

Ez a szent czél — mert ki merné szent voltát megtagadni? — lebegett és lebeg szemeim előtt s vezet minden utamon, minden cselekedetemnél, mint amikép a népeszabaditó Jósuát vezérelte a tüzes oszlop a sivatagon, ennek a czélnak a gondolatával foglalkozom minden

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

munkálkodásomnál s ez nem hagy nekem nyugtot akkor, midőn a nap fáradalmaitól elcsigázott testem, lelkem pihenésre vágyik.

Az erdészeti altiszti személyzetnek még mindig mostoha sorsán csak az igazi erő, csak az igazi hatalom segithet s ezért tartottam szükségesnek és czélhoz legjobban vezetőnek azt a módot, mely hivatva van a legnagyobb hatalomnak, a közvéleménynek a figyelmét fölébreszteni, a nagy közönség érdeklődését fölkelteni s azt késztetni arra, hogy emelje föl szavát kedveltjeim érdekében, mit ha megtesz, nyert játékunk van, mert hiszen tudvalévő és megczáfolhatlan igazság az, hogy: „a nép szava Isten szava".

Arra, hogy a nagy közönségnek figyelmét valamire fölhivjuk, első sorban az szükséges, hogy azt, a minek érdekében segitő kezét igénybe venni óhajtjuk, vele megismertessük. Mi más lehetne tehát czélja füzetkémnek, mint az, hogy az erdészeti altiszti személyzetet bemutassam annak, kinek pártolását annyira óhajtjuk, bemutassam a nagy közönségnek, és pedig nem hamis mezbe burkoltan, ál dolgok fölsorolásával, hanem az ő természetes mezitelenségében, az ő valóságában.

Midőn valaki más embertársán segiteni akar, szükséges, hogy előbb megismerje annak búját-baját s lássa, hogy tulajdonképpen mi az, a min segiteni kell, mert a rosszul alkalmazott segitség gyakran többet ront, mintsem használ. Igy kell nekünk is rámutatni azokra a bajokra és visszásságokra, melyek az erdészeti altiszti testület életét élősködéssé teszik s melyek miatt a helyett, hogy nemes hivatásához képest s a kor szellemével haladva fejlődnék, mind jobban elcsenevészik.

Jól tudom én azt, hogy lesznek olyanok is, kik rosz néven fogják venni, hogy a dologba beleártom

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

magamat s talán „fogadatlan prókátornak“ fognak nevezni, de hát ha az erre szellemi képzettségüknél, magasabb társadalmi állásuknál, számot tevő tekintélyüknél fogva magasan fölöttem állók, kiknek szava pedig bizonyára többet nyomna a latban, mit sem tesznek, megbocsáthatatlan bűnt vélnék elkövetni akkor, ha hallgatnék, midőn megadatott nekem a szónak ereje.

Nehogy pedig azt higyje bárki is, hogy az erdészeti altiszti személyzet életviszonyaiból és helyzetéből meritett egyes sötétebb pontoknak a czélja harczot kezdeni a fenálló jogrend ellen, avagy pedig hogy az osztálygyülölet szitását tartanám hivatásomnak, előre is ki kell jelentenem, hogy mindaz, amit itt megirtam, a tiszta való, sőt talán a tényleges helyzetnek nem hogy hű, de hizelgő képe.

Sok küzdelem árán, nehéz viszontagságok jármában szerencsésen túlélte szeretett hazánk az első évezredet s most rakja le alapfalát a másodiknak. Ha helyes alapot akarunk létesiteni, első és főtörekvésünk kell hogy az legyen, hogy boldoggá és megelegedetté tegyünk minden honpolgárt, mert csak az összességnek a boldogsága és megelégedése teszi boldoggá és erőssé magát a hazát. Orvosolnunk kell minden bajt gyökerében s hogy ezt tehessük, első sorban meg kell azt ismernünk, nem riadva vissza annak keresésénél esetleges sulyos voltától.

Szükséges még az is, hogy az erdészeti altiszti személyzetet eddigi tespedéséből kiragadva, tettekre buzditsuk, erejét fölvillanyozzuk a létért megvivandó küzdelemhez s ez füzetkémnek a második czélja.

Nem áhitoztam soha hirnévre szert tenni, mások szerencséje hidegen hagyott s nem irigyeltem azt; földi javak hajhászása távol állt mindig tőlem; csekély munkakörömben nem bántott a szegénység

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tudata s nem lohasztotta le munkakedvemet; nem kerestem soha elismerést, mert hiszen ez korunkban ugy is olyan ritka, mint a fehér holló, de ha magam elé tűztem valami czélt, akkor nem ismertem akadályt, mely annak elérésében meggátolhatna. Nem vágytam gyarló emberek segitségére: Isten segedelme volt mindig az, melynek megadásáért fohászkodtam. Az Ő neve a kezdet és a vég.

Szerény munkámhoz is, melyet ime a nagy közönség elé bocsátok, kérve azt egyuttal, hogy gyarlóságaim és hibáim iránt elnéző legyen, Istennek segedelmét kértem s kérem most is, hogy legyen és maradjon velünk mindörökké!

A szerző.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

I. Az erdő.

Jelige: „Ezt a kerek erdőt
járom én . . .“ Népdal.

Mikor a pusztaságokon bolygó utas a nap sugarainak hevétől eltikkadva bágyadt tagjait már alig vonszolja, ajka szomjtól repedez s a már régen a nagy távolban megpillantott erdőhöz ér, buzgó fohász emelkedik kebléből az egek urához s hálaszavakat rebeg hozzá ama mérhetlen nagy jóságáért, hogy az erdőt megteremtette. Az erdőt, földünknek eme legfőbb, legszebb ékességét.

Itt a nap hevitő sugarait fölfogja fejéről a százados fák sürü lombja, a szikla oldalából kibugyogó csermely eloltja égető szomjuságát, a fák ágain vidáman szökdécselő madárkák ezer hangu danája, csicsergése fölkelti keblében a nemesebb érzelmeket, a lágy szellő által mozgásba hozott lombok susogása csendes álomba ringatja.

És ez az álom olyan édes, olyan kellemes. Elfeledteti az élet sanyaruságait, inségét, éhségét, az ezerféle apróbb-nagyobb bajokat és gondokat s elragadja a pihenő lelket egy boldogabb hazába, hol csak a megelégedés és örökös öröm honol. A gazdagok hattyu pehellyel telitett selyem párnája, szobájuk mesterkélt illata, a kierőszakolt csönd, mind ezek nem hozzák meg azt az éltető álmot, melyet a természet fia — fejét a mohos sziklára hajtva élvez. Amazok álma érzéketlen kábultságot okoz, mely nem üdit, hanem kifáraszt, mely nem éltet, hanem elzsibbaszt, mely nem emel föl a mindennapiság fölé, hanem lever, emezt ellenben kellemes mámor fogja el, a jótékony álom megedzi, fölfrissiti idegeit, testének, szellemének uj rugékonyságot kölcsönöz, vidorrá teszi, felujitja benne az életkedvet, szóval az egész ember ujjá születik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Azt mondják, hogy a nagy természet Isten temploma. Ezt én szivesen elhiszem, de csak akkor, ha ezt a kijelentést a nagy természet egy részére és pedig az erdőre vonatkoztatjuk, mert igaz ugyan, hogy a sivatag, a puszta is nagyszerü az ő mérhetlenségében, a tenger is az, akár sima csöndességben, akár pedig vészeinek közepette eget ostromló hullámainak bömbölésszerü morajával s mindkettő képes az emberben nemes irányu elmélkedéseket ébreszteni, mégis az erdő az, a mely az ember ihlettségét leginkább fölkelti, őt a teremtő közelébe vonja, — ez az, hol az ember magában sem érzi magát elhagyottnak, hanem minden fában, minden bokorban, minden madárkában társat vél föltalálni, kivel szóbeszédbe ereszkedhetik, ki előtt szivét kitárhatja.

Az ember feje fölött összefolyó koronája a fáknak mintegy baldachynt képez s méltó bolthajtása a természet nagy szentegyházának s hol az az orgona, melynek hangjai csak meg is közelitenék a báját ama gyönyörü összhangnak, melyet a százados fák dus lombozatának susogása a százféle madárdallal elegyitve s szép harmóniába olvadva képez? Ezeket bámulva, magasztos eszmék kelnek életre az ember agyában, szive kitágul, a benne duló érzelmek erővel törnek utat maguknak a szabadba s szinte kedve kerekedik fölhágni a legmagasabb kőszirtre s innen hirdetni fennhangon Istennek mérhetlen jóságát és nagy dicsőségét.

Hallhatatlan költőnk Petőfi mondja ugyan egyik versében, hogy: „Szeretem a pusztát!“ mert hiszen ő annak a szülöttje volt, ott ringott bölcsője, ott hintette rá áldásteli első csokját a múzsa, de azért ő sem zárkózhatik el attól, hogy itt-ott az erdőt, annak magasztos szépségeit meg ne bámulja, meg ne énekelje, sőt mikor dicső kortársaival, Kerényivel és Tompával a költészet nemes mesterségében versenyre kel, nem a pusztát, az ő dédelgetett kedvenczét énekli meg, hanem az erdei lakot.

A rengeteg Kárpátok régi, hires rablóiról nem egy esetben emliti a szájhagyomány, hogy rabló kalandjaikról visszatérve az őserdők rengetegeiben levő tanyáikra, valóságos istentiszteletet tartottak s ha csak szerit tehették, ehhez még papot is keritettek maguknak s megalázkodó szivvel hallgatták annak dorgáló, intő szavait s vezekeltek büneikért. Hasonló jelenséggel a pusztai betyároknál sehol sem találkozunk. Vajjon ebben az esetben is nem az erdő nagyszerüségének jótékony befolyását kell-e gyani-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tanunk, mely legalább időközönkint s ha rövid időre is szeliditőleg hatott az elvadult erkölcsökre?

Ha az erdő eme szépségein kivül semmi egyebet sem nyujtana az emberiségnek, még akkor is azt legfőbb kincsei egyikének kellene tekinteni, pedig hát ez csak esztétikai haszon, egyébre nem való, mint hogy az ember szivét, lelkét gyönyörködtesse. Hol van azonban ama mérhetetlen és sok különféle szolgálat, melyet az erdő még e mellett tesz? Ha valamennyit csak röviden is elő akarnók sorolni, köteteket kellene összeirni s midőn azt hinnők, hogy már mindent alaposan kimeritettünk, vennők csak észre, hogy még alig mondtunk el valamit. Itt csak hozzávetőleg s nagy vonásokban akarunk egy párt fölemliteni.

Első és mondhatni legnagyobb hasznossága az erdőnek, hogy az életünk föntartására nélkülözhetlen levegőt folyton tisztitja, kipárolgásával az egészségre jótékonyan ható elemekkel gazdagitja; a tikkasztó meleget ellensulyozza; a mezőgazdaság által munkált területeket a szélvészek és viharok dühétől óvja, a felhőszakadások, nagy hóolvadások alkalmával az árvizek ellen véd. Ezek mind olyan általánosan ismert tények, melyek bővebb bizonyitásra nem szorulnak, mert ha csak az utolsó tételt tekintjük is, a tapasztalat mutatja, hogy minél elterjedtebb volt az őserdőség, annál kevesebb volt az árviz veszedelem s az erdő pusztulásával e romboló vész is évről-évre megujuló réme lett hazánknak.

A második nagy haszon, melyet az erdő fája nyujt, háztartásunk, mezőgazdaságunk s iparunk minden ágazatában nyilvánvaló. Butoraink, házi és gazdasági, ipari eszközeink majdnem kizárólag fából készülnek, vagy az azoknak legalább is egy részét képezi, sőt — mit legelső helyen kellett volna emlitenem — lakhelyeink legfőbb alkatrészei is fából készitvék.

Fütéshez, főzéshez pedig csekély kivétellel még mindenütt a fa szolgáltatja a tüzelő anyagot.

A bányászat, kohászat faszén nélkül el sem képzelhető, ujabban pedig a papirgyártásnál is nevezetes tényezővé vált az erre rostos voltánál fogva kiválóan alkalmas faanyag.

A régi jó időkben — mint azokat nevezni szokás — a fának ennyiféle hasznát nem ismerték; akkor az erdő csak arra volt jó, hogy a szükséges tüzelőfát, az egyes házi- és gazdasági sze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

rekhez s épitkezésekhez szükséges anyagot szolgáltassa, mit könnyen meg is tehetett, mert a gyérebb népesség mellett a szükséglet sem volt valami nagy, e mellett képezte az erdő az uraságok mérhetlen gazdagságu vadászterületét, a pásztor ember nyájainak dus legelőjét és a haramiák, vagy más üldözöttek kitünő buvóhelyét. Ez volt azután oka annak, hogy az emberiség szükségleteit beláthatlan időkre fedezve látván, nem nagy gondot vetett az erdők mivelésére, hanem ezt rábizta az anyatermészet gondjaira s hosszu időn át ment is ez igy: az erdő megmaradt erdőnek s fedezte urainak minden szükségletét.

Ez azonban soká igy nem tarthatott. Az emberi életben magában az évszázadok csak perczeket jelentenek ugyan, de az elme alkotásai e perczek lefolyása alatt mérhetlen óriási lépéseket tesznek s viszik az emberiséget végczélja, a tökéletesség felé. Az emberi természet olyan, hogy minél többje van, annál többet kiván s hogy czélját elérhesse, agya soha sem nyugszik, hanem mindig kutatja a módját annak, mi kényelmét, jólétét biztositani képes.

Az ipar, a kereskedelem csak rövid pár évtized óta is oly óriási haladást tüntet föl, mely szinte megdöbbenti a figyelmes szemlélőt. Száz és száz uj iparág támad, mely létét az erdőnek köszönheti s mely ennek kihasználására szorul.

Hogy többet ne mondjunk, vegyük csak a legcsekélyebbet, mit az ember nem is vélne számottevőnek, a gyufát. Erre a manapság már nélkülözhetlen házi szerre időnkben annyi fát pusztitanak el, a mennyi régente egész nagy vidékek összes faszükségletét födözte volna.

Természetes, hogy ilyen fokozódó szükséglet mellett az erdők rengetegjei gyérülni kezdtek, kivált miután a közlekedési viszonyok is a vasutak, a gőzhajózás által a szállitást hova tovább könnyebbé tették. A tölgy és cser óriások s a havasok királya, a fenyő, egymásután hullatták porba büszke koronájukat a czivilizáczió irgalmatlan fejszéjének csapásai alatt. Mint a fékevesztett őrült, ugy pusztitott ez a czivilizáczió gyönyörü őserdeinkben.

Az addig hozzáférhetlennek tartott rengetegek, melyeket emberi láb alig taposott s csak a nemes bölénybika vivott bennök élet-halál harczot a medvével, vagy vágytársával a szerelemben, visszhangzani kezdtek a fejsze csapásaitól; az ős tölgyek szüz

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lombozatát pedig belepte a különféle gyárak, fürészek, a vasuti mozdonyok nehéz, fojtó füstje. Az erdő pusztult, a nemes vad huzódott beljebb - beljebb rejtekeibe, mig a csendháboritók az utolsóból is kiszoritották s faja némelyiknek végleg ki is veszett.

A szélvihar szabadabban kezdte járni az országot, a magasból lezúduló vizek tömegét nem volt, a mi föltartsa, azok fékevesztetten rohantak le a magas bérczekből a mérhetlen rónaságnak, szakgatva, törve, zuzva, rombolva mindent, mit utjukban találtak.

Hogy is mondja csak a költő?

„Mint az őrült, ki letépte lánczát,
Vágtatott a Tisza a rónán át.
Zugva, bőgve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!“

Siralmas, nagyon siralmas képe kezdett lenni hazánk egyik legfőbb diszének: az erdőnek.

Az erdőbirtokosok örültek az uj helyzetnek, mert hiszen ama birtokuk, melynek eddig hasznát alig látták, csak ugy ontotta a jövedelem ezreit s a nagy urak legnagyobb része, hódolva az akkori divatnak, gondtalanul élte világát a külföldi nagy városokban, vagy egyes fürdő és mulató helyeken s örvendve dörzsölte kezeit a fokozódó jövedelem láttára, nem is gondolva arra, hogy az ilyen rabló garázdálkodásnak egyszer véginek is kell szakadni. Arra, hogy a pusztuló erdők helyét ujjal kellene pótolni, alig gondolt valaki, a mit pedig a természet maga igyekezett a Mindenható kifogyhatatlan jóságából kipótolni, fölujitani, azt sietett a pásztorok lelketlensége tönkre tenni.

Még pár évtized s kesereghettünk volna erdőink tar helyén, mint hajdanában Márius Karthágo városának a romjain.

A legvégső szükségben, midőn már szinte le kellett tenni a mentés lehetőségéről, hangzott föl a tiltakozó szózat:

„Ne tovább!“

Felhangzott pedig onnan, honnan méltán el is várhattuk: a magas kormány ajkairól.

Egy igénytelen szerény férfiu, kit alig ismert valaki, kit az élet zajában a világ alig vett észre, hivatalos szobájának csöndes magányában, az élet küzdelmeinek, különféle fáradalmainak közepette, hangya szorgalommal munkálkodott fölépitésén annak,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mit mások ezrei jobb ügyre méltó buzgalommal igyekeztek lerombolni s a néma bötübe öntve igaz lelkesedéssel párosult mély tudásának gyümölcsét, egyszerre mint a villám fölrázta kábultságából a hazát s fölemelve tiltakozó szavát az esztelen erdőgazdálkodás ellen, előmutatta hosszas, fáradságos munkálkodásának az eredményét, mely nem volt más, mint az

„Erdő törvény".

Az ország nagyot bámult. Sokan boszankodtak, hogy hát az ő tulajdonukba mit akar avatkozni az ország, mikor annak ahhoz semmi köze, sőt még a jobbak is, kik belátták, hogy a régi nyomokon haladva, erdészetünk mihamarább el fog pusztulni, kétkedően rázták fejöket s nem akarták hinni, hogy a segitség még lehetséges.

Pedig hát azóta még két évtized sem telt el s az eredmény már is meglepő, sőt meglepőbb, mint a milyet még a legvérmesebbek is reményleni mertek.

Az oktalan pusztitásnak egyszerre vége szakadt s a holdak ezrei, melyek eddig kopáron meredeztek s fárasztották puszta ridegségükkel a szemet, mintegy varázsütésre benépesedtek a fák millióitól.

Az erdő most is termi áldásos gyümölcsét a szorgalmatos kéznek, de a nélkül, hogy eme jövedelmi forrás kiapadásától tartanunk kellene, sőt olyannak mutatkozik az, mint a szárepti özvegy asszony olajos korsója, mely tudvalevőleg a próféta áldása következtében soha sem ürült ki.

Ama jeles intézkedés, hogy a kopár területeknek beültetésére a szükséges csemeték millióit ingyen adják a kincstári erdőhatóságok, olyan helyeken is teremtett uj erdőket, melyek különben fát soha nem látták volna s csak sovány kecske legelőre lettek volna alkalmasak.

Hogy ez hazánk gazdasági jólétére idővel, mikor ezek az ujonnan keletkezett erdők is jövedelmezni fognak, mily nagy befolyással lesz, alig lehet számokban kifejezni.

Ezt a rendkivüli eredményt azonban magával a holt betüvel elérni még akkor sem lehetett, ha az a „törvény" mezébe öltözködött is, mert a betü, legyen az még oly szép, még oly fontos is, ha nincs, a ki okosan alkalmazza, pusztán csak betü marad

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s a törvény, melyet nincs a ki végrehajtson, nem törvény. Itt is szükség volt munkatársakra, és pedig nemes törekvésü, lelkesedni tudó, buzgó s a mi a legfőbb, szakavatott munkatársakra, kik fölfogva a törvény nemes intencióit, azokat magukává tegyék s föláldozva kényelmet, házi örömöket, életöket önzetlenül azoknak szenteljék.

Hála Istennek, akadtak ilyenek is fölös számban s daczára annak, hogy nem várhattak buzgólkodásuk jutalmául sem jólétet, sem gazdagságot, hanem legföllebb egy kis elismerést, a reájuk bizott tálentumot olyan derekasan forgatták, hogy méltán kiérdemelték a gazdának ama szavait: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevésben voltál hű, sokra bizlak ezután.!“

Ezek a derék munkatársak, az erdészet eme buzgó, önzetlen, fáradhatlan, lelkesült munkásai voltak az erdőtisztek és az altisztek.

Ennek a füzetkének főczélja lévén az erdészeti altiszteket, vagy a mint őket általában hivják, erdőőröket mutatni be munkálkodásukban s viszonyaikkal a nagy közönséget megismertetni, a nélkül, hogy ez által érdemükből a legcsekélyebbet is levonni, becsüket apasztani akarnám, mellőzöm az erdőtiszteket és az ő derék munkájuknak a méltatását s egyenest az ő jobb kezükre, munkálkodásuk buzgó társaira, az erdőőrökre térek át, hogy pedig ezt megtehessem, szükséges először is pár rövid vonásban összefoglalni azt, hogy mi is tulajdonképpen az erdőőr s itt elértünk füzetünk második fejezetéhez, mely ezt a kérdést megvilágitja.

II. Az erdőőr.

Az erdőőr (erdővéd), mint már neve is mutatja, az erdőnek az őre, vagy ha az erdővédet vesszük, annak védője. Ebből nyilvánvaló, hogy életének legfőbb föladatát képezi az erdőt őrizni, védeni. Ilyen erdőőrök már a legrégibb időkben is voltak s a vidékek és szokások szerint leginkább erdőcsőszöknek, erdőkerülőknek nevezték őket. Hivatásuk régente tisztán abból állott, hogy a reájuk bizott erdőt a fatolvajoktól őrizzék, a vadat az orvvadászoktól óvják, a szükséges fát levágassák s elszállittassák. E mellett nem ritkán még csizma tisztitásra, nyársforgatásra s

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

más egyéb ilyen épületes foglalkozásra is fölhasználták, csak mellesleg emlitvén, hogy vadászatoknál s más kirándulásoknál ők voltak az uraságok teherhordozói, hátukon czipelvén az elemózsiát, a pinczetokot és a lelőtt vadat. — Fizetésük megfelelő volt ama fontosságnak, melyet állásuknak tulajdonitottak. Egy pár sajn forint, egy kis komenczió, egy pár talpalás csizma stb., a legfőbb jövedelmet a azonban szabad lopás képezte, mint ez általában a régi jó időkben minden gazdasági alkalmazásnál dívott. A ki azután ügyes volt, illetve lelkiismerete könnyen volt elaltatható, nem is érezte magát valami rosszul ilyen dijazás mellett, sőt volt akárhány olyan, a ki vagyonra, jómódra tett szert. E mellett még mint uraságí alkalmazott a jobbágyság előtt bizonyos tekintélynek is örvendett, annyival inkább, mert akár hányszor csak egy szavába került s a neki nem tetsző ember csak azon vette magát észre, hogy lekapták tiz körméről s végig hegedülték rajta az olvasatlan huszonötöt, hogy még halálos ágyán is megemlegette.

Az erdőőri állás nagyobbrészt átöröklés utján lett betöltve s lehetett akárhány családot találni, melynek tagjai évszázadokon át apáról fiura örökölték az uraság erdőőri állását, nem azért, mintha talán ezt tartották volna a legjobbnak, vagy ennél jobbra szert nem tehettek volna, hanem egyszerüen ugy voltak vele, mint a tormába esett féreg, mely meg van győződve arról, hogy a tormánál édesebb gyümölcs nincs, bizonyosan azért, mert még mást nem izlelt.

Az ilyen erdőőrök minden tudásukat az évek hosszu tapasztalataira alapitották, mi utóvégre is nem megvetni való dolog, csak az volt a baj, hogy az a tér, melyen tapasztalásuk mozgott, fölötte kicsiny volt, mert mint már föntebb megjegyeztük, összes teendőjük abban állott, hogy az uraságí major részére szükséges szerszámfát és a konyha tüzelőfáját kivágatták. Erdészeket a régi kor alig ismert, szakavatottakat pedig éppen nem. Az erdészi teendőket az uradalmi ispán vagy kasznár végezte, nem állván azok egyébből, mint a fa kivágásának elrendeléséből s a vadászatok rendezéséből. Ezt természetesen akár ki is könnyen elvégezhette, de hiszen a gazdatisztek nem is voltak szakszerüen képzett fiérfiak s legnagyobb részük a szegényebb rokonságból, bukott s e szerint végzett földesurakból, no meg kicsapott diákokból állott. Került ugyan egy-egy fölvilágosodott s a külföldet utánozni akaró ur,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ki utaztában meglátta a külföldi mintagazdaságokat s azt, hogy azok az övéhez képest — bár sokkalta kisebbek — aránytalanul többet jövedelmeznek s ezt maga is elérni óhajtván, fogott magának valami hohenheimi gazdasági iskolát vegzett tisztet s beállitotta nagyságra nézve akárhány kisebb önálló német fejedelemséggel vetekedő pusztájába, de a vége rendesen csak az lett, hogy az ipse az ő gazdálkodási tudományát a mi népünkbe beverni nem tudta, a mienket pedig az ő gyomra nem vette be s igy mihamarább fölszedte sátorfáját s ment vissza a murokczuszpájz hazájába.

Az ilyenek azután az erdészethez is konyitottak valamit, de azért összes tudományuk alig ért föl a honi tapasztalt erdészeink s erdőőreink tudásával, mely éppenséggel elegendő volt az erdőnek olynemü kezelésére, a milyen akkortájt divott

A viszonyok megváltoztával s kivált az erdőtörvény meghozatalával azonban a meglevő tiszti és altiszti személyzet elégtelennek bizonyult. Az erdőnek okszerü kezelése megkivánta a nagyobb szakképzettséget s első teendője is volt az államnak a meglévő anyagot megrostálni, a vizsgálatnál alkalmatlannak talált elemeket kiselejtezni s a jövőre nézve csak a rostában megmaradt tiszta magot meghagyni. A hirtelen beállott változás azonban nagy bajnak lett okozója: a fokozott igények nagy személyzet szaporitást igényeltek s ilyen előkészitve nem volt. A hirtelenében fölállitott szakiskolák az igényeket csak lassacskán tudták kielégiteni s még altisztjeink legnagyobb része ma is olyanokból áll, kik szakismeretüket részint gyakorlatból, részint pedig a Bedő-féle „Erdőőr“ czimü szakkönyvből magán szorgalom utján szerezték meg s ennek alapján nyerték el a vizsgán képesitésüket.

Távol legyen tőlünk azt állitani, hogy az ilyenek hivatásuknak nem lennének képesek éppen olyan jól, sőt nem egyszer jobban megfelelni, mint a szakiskolát végzett ujabb nemzedék, de általánosságban véve még is már a dolog természeténél fogva föltételeznünk kell, hogy a két éven át gondos, kiválóan szakavatott kezek vezetése mellett tanuló szakiskolásoknak sokkalta jobban módjukban van magukba szedni a szükséges tudományokat, mint azoknak, kik ebben gyakran minden előtanulmány nélkül saját gyönge erejükre voltak, vagy vannak utalva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ilyen nehézségek mellett még az sem a legutolsó, hogy az erdőőri pálya minél kevesebb rózsát, de annál több tövist terem és éppen nem alkalmas arra, hogy képzettebb elemeket magához csábitson.

Olyan egyén, ki magasabb iskolák végzése után lépne erre a pályára, alig akad, mert hiszen tudását bármely téren úgy a kényelem, mint jövedelmezőség tekintetében sokkal jobban érvényesitheti. Eddig a legnagyobb kontingenst a kiszolgált altisztek és csendőrök szolgáltatták, ujabb időben pedig, hogy a gyáripar a kisipart leszoritotta a piaczról s az ezt üzőnek a mestersége után való megélhetést szinte lehetetlenné tette, az iparosok nagy száma vetette magát az erdőőri pályára, akár érzett magában erre kedvet, képességet vagy hivatást, akár nem, mert idővel mindenbe beletörődik az ember, némi igyekezettel minden tudást elsajátithat és utóvégre is az erdőőri állás — kivált az államkincstárnál — ha nem is fényes és uri módot, de legalább biztos, szerény megélhetést biztositott számára.

Azt hinné az ember, hogy ama rohamos lépések mellett, melyeket az erdőgazdaság a legutóbbi években tett s az azt elősegitő tényezők, az erdőőrök minősitésénél megkivánt fokozottabb kivánalmak következtében ezeknek sorsában is nagy fordulat állt be a multhoz képest, mert hiszen ezt már a dolog természete úgy hozná magával.

A kiterjedtebb ismereteket, előtanulmányokat igénylő nagyobb munkakörnek, a betöltött szerep nagyobb fontosságának aránylagosan növelni kellett volna az abban szorgalmatoskodónak anyagi jólétét, társadalmi állását, tekintélyét is mégis mindezekből alig történt eddig valami.

A javadalmazások legnagyobb részben a régiek maradtak, az erdőőrnek társadalmi állása alig különbözik — kivált a magánosoknál — a régitől, a köznép előtt való tekintélye pedig eddig nem hogy emelkedett volna, de inkább csökkent, sőt hogy a gyermeket valódi nevén nevezzük: a nép az erdőőrt nem tiszteli, nem becsüli meg, hanem mig egyrészt féli, másrészt gyülöli, mert benne látja erdőpusztitási, falopási, vadorzó hajlamainak egyedüli s legelkeseredettebb ellenségét és akadályozóját.

Sokan élnek még most is abban a tévhitben, hogy az erdőőrnek a szolgálata, hivatása még ma is csak az, a mi régen volt s nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

külömb, mint a szőlőpásztoré, a krumpli — vagy kukoriczacsőszé.

Milyen tévedés!

Az erdőőrnek korunkban mindazt ismernie kell a gyakorlatban, mit szakavatott föllebbvalója elméletileg is tud.

Értenie kell a magvak gyüjtéséhez, átteleltetéséhez, elvetéséhez, a csemeték neveléséhez, ápolásához, azok kiültetéséhez, gondozásához; ismernie kell a különféle fanemeket, azoknak tulajdonságait, termékeit és hasznait, tudnia kell kiválasztani minden egyes fanem részére a megfelelő talajt, értenie kell a meglevő erdő szakszerü kihasználását s tudnia kell a kiirtott helyén újat teremteni. Kell, hogy az erdő,- vadászati,- halászati.- vizjogi törvényeket legalább főbb vonásaikban s lényegükben ismerje. Szükséges, hogy az erdő fahozamát fölbecsülni, az egyes törzsek köbtartalmát kiszámitani tudja. Értenie kell a tüzi,- épület- és egyéb haszonfa kitermelésének, esetleg a felszenitésének módját. Az usztatás és tutajozás mesterségében éppen olyan jártasnak kell lennie, mint a milyen az azzal foglalkozó munkás, sőt még jártasabbnak, mert csak igy képes arra jól fölügyelni s vele szemben szükséges fölényét és tekintélyét megtartani; hogy a száraz és vizes csusztatók, usztató csatornák, duzzasztók, zsilipek, kőszekrények épitéséhez, a gerebek és bakkok fölállitásához értsen, a patakszabályozás minden csinyját — binyját ismerje, szinte mulaszthatlan kellék.

Jártasnak kell lennie a hasznos vadnak okszerü nevelésében, óvásában, e mellett értenie kell a kártékony vadak pusztitásának különféle módjait, a mérgezést, csapdák fölállitását stb. A vadászatok rendezése és vezetése leggyakrabban az erdőőrnek a kötelessége. Ismernie kell a kártékony rovarokat és azok pusztitásának módját és eszközeit. Az erdők védelmén kivül még azok kezelése és kihasználása is minden mozzanatában az ő közreműködése mellett történik. Gyakran meg lesz bizva a vizi- és gőzfürészek kezelésével, hol azután értenie kell a fürészanyagnak az osztályozását, raktározását, méretezését, ismernie annak kereskedelmi értékét. Ha a szükség úgy hozza magával, beviszik az irodába, tollforgató, irástudó embert csinálnak belőle, sőt vannak helyek, hol az erdőőrnek még a távirdát is kell kezelnie.

Ilyen sokoldalu foglalkozás mellett kell azután ügyelnie az erdőőrnek a gondjaira bizott s gyakran 8—10 ezer holdon elterülő

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdőkre és az azokban tanyazó vadakra; viaskodnia kell a fatolvajokkal, vadorzókkal, tilosban legeltetőkkel s ezekből kifolyólag neki kell lennie a vidék leggyülöltebb emberének, ki jóindulatra sohasem, gyülöletre, üldözésre, megtámadtatásra azonban mindenkor számithat.

Midőn más halandó puha párnái között édesdeden pihen a nap fáradalmai után, az erdőőrnek a rengeteg vadont kell buvnia, fatolvajok, vadorzók után leselkednie, kitéve ezek támadásának s nem ritkán gyilkos boszujának. Mikor távozik csöndes házi tüzhelyétől, soha sem tudhatja, vajjon vissza fog-e még oda térni? Gyermekeinek mosolygó arcza fogja-e fogadni őt, a szerencsésen, épségben visszatértet, vagy pedig jajveszékelve boruland családja véres sebekkel boritott, eltorzitott hullájára? Midőn hű élettársával, gyermekeivel az asztalhoz telepedik, mindig aggódás foghatja el, hogy vajjon melyiküket fogja találni az a gyilkos golyó, melyet titkos ellensége az ablakon át beröpit.

De nem csak ő maga van kitéve ellenségei boszujának; leselkednek azok mindenre, ami az övé. Kárt tesznek legelő barmaiban, takarmányát, házát gyujtják föl, szóval semmitől sem riadnak vissza, csak hogy az üzelmeiket akadályozó embert elüldözzék vagy megsemmisitsék.

Mindezeket a veszedelmeket csak akkor kerülhetné el az erdőőr, ha megszegve esküjét kötelességét nem teljesitené, hanem nyugodtan elnézne minden garázdálkodást, mit a nép az ő gondjaira bizott erdőkben elkövet, igen, de akkor ott lebeg feje fölött a a másik veszedelem: szolgálatadójának. föllebbvalójának a haragja, hiszen neki felelnie kell minden lekisebb kárért s jaj szegény fejének, ha valamelyiknek az okozóját fölfedezni nem tudja.

Méltán kérdezheti mindenki, hogy az ilyen sokféle tudásnak, az ilyen terhes és veszedelmekkel teljes szolgálatnak mi is tulajdonképpen a jutalma? Hogy erre a kérdésre megfelelhessünk, közelebbről kell megvilágitanunk ama földi javakat, melyekben az erdőőr hazánkban ez idő szerint részesül.

A javadalmazás nem csak hogy nem egységes hanem inkább szerfölött elütő egymástól. Más az államerdészetnél, más a közalapitványoknál, a vármegyéknél, községeknél és ismét más a közbirtokosságoknál és magán uradalmaknál, váltakozik pedig hozzávetőleges számitással 120 és 600 forint között. Természetes,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hogy legkevesebben vannak olyanok, kik a magasabb fizetéseket és javadalmakat huzzák, mig a nagy tömegnek a csekélyebbel kell beérnie s egész életén át családjával együtt az inséggel és nyomorral küzdenie.

Azt fogják sokan mondani, hogy túlzásba megyünk akkor, midőn az erdőőröknél 120 forintos fizetést említünk, mert ilyenben legfőllebb csak az erdőszolgák, kerülők, csőszök részesülnek, de az illetők azt alig fogják tudni s alig akarják majd elhinni, hogy ezek az erdőszolgák s más hozzájuk hasonló szerencsétlenek gyakran ugyanazt a szolgálatot kötelesek teljesiteni, ugyanolyan területeket védeni és kezelni, mint a némileg szerencsésebb helyzetben levő magasabb rangu altisztek.

A lehetőséghez képest hű képet akarván nyujtani az erdészeti altiszti személyzet helyzetéről, azt először csoportosan, azután pedig részletezve óhajtjuk tárgyalni, külön fejezetet szánva ennek a fölötte fontos és eléggé nem méltányolható kérdésnek.

III. Az erdőőrök helyzete.

Az előbbi fejezetben legalább nagy körvonalakban leirtuk azt, hogy mi is tulajdonképpen az erdőőr s milyen az ő munkaköre, ebben a fejezetben ki fogunk terjeszkedni annak szolgálati és társadalmi helyzetére, valamint javadalmazására, szólva mindezekről először általánosságban, azután elkülönitve az állomások különfélesége szerint.

Az 1879 évi XXXI. törvényczikk mig egyrészt körvonalozta azokat a kivánalmakat, melyek az erdészeti altiszti pályához füzvék, egyuttal meghatározta azt is, hogy mely erdőségek azok, melyeknél szakképzett és szakvizsgázott altiszti személyzet alkalmazandó. Két évtized mult el már ennek a törvénynek megalkotása és életbeléptetése óta s még mindig ugy találjuk, hogy az nincs ma sem teljesen végrehajtva, mert nem csak hogy magán uradalmak, de maga az államkincstárnak számos erdőrésze még mindig minden előtanulmány és a szabályszerü szakvizsga hijával szükölködő egyéneknek gondviselésére és fölügyeletére van bizva. Elősegiti ezt nagy mértékben az a körülmény, hogy egyes közigazgatási

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

hatóságok a föntebb idézett törvény világos és félre nem érthető rendelkezései ellenére akár ennek nem ismerése, vagy félreértése okából, akár pedig azért, hogy az erdőbirtokosnak szivességet tegyenek, megengedik, hogy az erdőőri hivatalos esküt olyanok is letehessék, kik az erdőtörvény 37 §-ában körvonalozott képzettséggel nem rendelkeznek.

Az ilyen egyének rendesen a környékbeli lakosságból kiválasztva hivatásuknak alig felelhetnek meg olyan mértékben, mint ahogy az kivánatos lenne, mert mig egyrészt hiányzik náluk az erdőkezeléshez szükséges szakértelem, addig másrészt az erdővédelem is sokat szenved, mert az erdőkárositók között nem egy koma és sógor akad, kinek üzelmei fölött szemet kell hunyni, de még a rokonságon kivül állókkal is csinján kell bánnia, mert hiszen állása nem állandó, hanem csak ideig-óráig tart s szolgálatából bármikor elbocsátható lévén, ujból vissza kell térnie falujába és régi foglalkozásához s igy a köznép jóindulatát és barátságát elvesztenie nem szabad.

Az erdőbirtokos látszólag hasznát veszi az ilyen napibéres segédőrök alkalmazásának, mert azok dijazása általában csekélyebb lévén, mint a milyet a szakképzett erdőőrnek adni kellene, megtakaritás mutatkozik, de a mint már mondtuk, csak látszólag, mert sokkalta többet veszit azután vagyonának minden helyes rendszer nélkül való kezelése és a sürün előforduló erdőkárositások révén, mely utóbbiaknak a tetteseit a már fölsorolt okoknál fogva az ilyen napibéres segédőrnek kipuhatolni csak ritkán sikerül.

A tulajdonos azzal szereti menteni szabálytalan eljárását, hogy szakképzett egyént nem kap, mert ilyenek még mindig kevesen vannak, ez a kifogás azonban meg nem állhat. Kisérjük csak figyelemmel a kincstári erdőknél kiirt pályázatokra beérkező kérvényeket s látni fogjuk, hogy ott, hol egy-két állomás van üresedésben, harmincz-negyven szakképzett erdőőr is folyamodik annak elnyerésére, már pedig ha hijával lennénk a szakképzett egyéneknek, ez az eset itt sem fordulhatna elő.

A dolog bibije ott van, hogy a magán uradalmak nagy részében olyan nyomoruságos javadalmazásban részesitik erdészeti személyzetüket, hogy az a megélhetést nem biztositja. Bezzeg próbálnák csak meg ilyen fizetés mellett kocsist vagy ökrös bérest

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szegődtetni, majd meglátnák, hogy csakhamar maguknak kellene az ostor nyelét és az eke szarvát megfogni.

Itt még rá kell mutatnunk egy nagy visszásságra, mely nem csak az erdészeti, de más altiszti, sőt tiszti állások betöltésénél a kincstárnál dívik. Az 1883 évi III. törvényczikk ugyanis abból a nemes intenczióból kiindulva, hogy a hadseregnél vagy csendőrségnél huzamosb ideig szolgált altiszteknek a jövőjét a polgári életben is biztositsa, ezeknek egyes állások betöltésénél előnyt nyujt más pályázó fölött. Ennek az intézkedésnek humánus és valóban szükséges voltát elvitatni nem akarjuk, de nem is lehet, csak az a hiba, hogy a törvény szövege nagyobb részt hibásan lesz magyarázva s az ujabb nemzedék már ritkán vesz magának fáradságot arra, hogy azt elolvassa, mert ha ezt tenné, nyomban rájönne, hogy a kiszolgált altiszteknek igenis előny nyujtandó más pályázók fölött, de csak hasonló minősités mellett. Szerény véleményünk szerint alkalmazható ez irodaszolgai, vasuti bakteri s más hason minőségü állásoknál, hol különös ismeretekre szükség nincs, de nem lehet helye ott, hol az állas kiváló szakszerü tudást is megkiván.

Innen van azután az a fonák állapot, hogy mig egyes erdők kezelése teljesen avatatlan kezekben van, addig a szakképzett erdőőrök megélhetésüket más idegen pályákon és téren kénytelenek keresni.

A megélhetési viszonyok az erdészeti altisztek legnagyobb részénél lehetőleg a legrosszabbak, mert falvaktól, városoktól s igy az élelmi szerek beszerzési piaczától távol az erdőségek rengetegeiben kénytelenittetvén tanyájukat fölütni, a szállitási költségek élelmi czikkeiknek árát nem ritkán meg is kétszerezik, sőt van rá eset, hogy azt meghaladják. Akárhány olyan erdőőrről van tudomásunk, kinek lakása 60—70 kilométernyire fekszik a legközelebbi piacztól és olyan vidéken, melynek utai az évnek szinte kétharmad részében járhatlanok. Némelyiknek lakásához még csak kocsiut sem vezet, hanem élelmét ló, sőt gyakran ember háton kell szállitania. A tél közeledtével az ilyen kedvezőtlen helyeken lakóknak hónapokra való élelemmel kellene magukat ellátniok, de hát melyik az, ki az ehez szükséges tőkével rendelkezik? Az, ki az erdészeti altiszti pályára akár a magában érzett hivatásból, akár pedig életviszonyai kényszere alatt lép, ritkán

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

tőkepénzés, takarékoskodni pedig nincs miből, mert az a szerény javadalmazás, mely fáradságos szolgálatának a díja, alig elegendő arra, hogy belőle egyik napról a másikra megélhessen, az pedig, hogy példát vegyen az ég madaraitól, melyek sem nem vetnek, sem nem aratnak, az élelmezés-, a mező liliomától pedig ruházkodás tekintetében képletnek ugyan szép, de az ember életében alig vihető keresztül.

Az ember földi hivatása a családalapitás és hasznos honpolgárok nevelése az utókor számára. Családalapitásra legjobban van rátalva az erdőőr, ki — mint már azt előbb is emlitettük — hivatásából kifolyólag gyakran száműzve van az emberi társaságból s igy kénytelen magának élettársat keresni, ki vele magányát megossza s napi szükségleteinél segédkezet, betegágyánál ápolást nyujtson. A házasságot rendesen nyomon követik az apró csemeték s a puszta lak évek során benépesedik, a szerény asztalt mosolygó gyermekarczok ülik körül s a mint ezek szaporodnak, olyan mértékben komorul el a családapa arcza s gondteli felhők boritják homlokát.

Az, ami más halandónak gyönyörüség, neki bút és gondot okoz. Itt a nyakán a legterhesebb gond: gyermekeinek nevelése.

Igaz, hogy a nevelés alapja a jó házi nevelés, melyben a szülőnek részesitenie kell gyermekét, de mit ér az alap magában, ha azután rajta semmi sem épül?

A házi nevelést követnie kell az iskolai nevelésnek, ez lévén hivatva megadni a gyermeknek a müveltség ama fokát, melyet minden honpolgártól méltán és jogosan megkövetelhetünk, ha azt akarjuk, hogy szeretett hazánk más müvelt országok mögött ne maradjon, és itt kérdezzük, vajjon melyik része a lakosságnak van ebben a tekintetben is mostohább viszonyok között, mint az erdőőr, ki a városoktól, községektől s igy az iskoláktól távol eső védkerületéhez van kötve családjával együtt? Az iskola messze távolságban, a fizetés csekély arra, hogy abból családostul megélvén, még idegen helyen, drága pénzen iskoláztassa gyermekeit. Ezek azután többnyire a rendszerint gyöngébb anyai kézre vannak utalva, mert a családapa még abban az esetben is, ha müveltsége magasabb fokánál fogva arra képes lenne, gyermekeit nem oktathatja, mert napjait, sőt nagyrészt éjszakáit is sulyos szolgálatának kell szentelnie.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ilyen szomoru viszonyok között nem egy erdőőrnek kesergő s fájó atyai szivvel kell néznie szellemi silányságát, elzüllését ama szemefényének, mely kedvezőbb életviszonyok és körülmények mellett gondteli életét fölviditani, az türhetővé tenni volt hivatva s öreg napjaira talán gyámolitója, fönntartója leendett, igy pedig csak nyüg és búokozó a szülők nyakán azok egész életén keresztül.

„Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs.“ Ezt az erkölcsöt a szülőnek kell ugyan beoltania a zsenge gyermekszivbe, de azt tovább fejleszteni, nagygyá, kiirthatlanná növelni az iskola föladata, mely pedig az erdőőr gyermekének csak ritkán hozzáférhető.

Mit szóljunk még ama szerencsétlen napokról, melyeken a különféle betegségek, nyavalyák kopogtatnak be a szerény erdei lak ajtaján? Az orvosi segély, a gyógyitó ir messze távolban van s még csak a jó szomszéd, barát vigasztaló szava sem csöpögtethet némi reményt a vigasztalan szülői szivekbe s keseregve kénytelenek elnézni, miként sorvasztja az ádáz nyavalya azt az életet, melyért cserébe a sajátjukat is szivesen oda vetnék áldozatul, mig végre megjő a könyörületes halál és lezárja fagyos ujjaival annak a szempárnak a pilláit, mely hajdan vidám fényességével gyönyörködtette szíveiket.

Ennyi viszontagság mellett testben lélekben megtörve mi vár azután egy hosszu életet elöltött erdőőre akkor, midőn a természet megtagadja továbbra a szolgálat teljesitéséhez megkivánt egészséget, rugékonyságot és a fáradt test pihenésre vágyik? A legnagyobb részre az, mit olyan könnyü volt neki az erdők szolgálatában megszereznie: a koldusbot, mert hiszen községeknél, egyes uradalmaknál a nyugdij üres fogalom, ott pedig, ahol ez megvan, rendesen talán elég arra, hogy éhen ne haljon, de kevés arra, hogy abból megélhessen.

Ebben a tekintetben még legjobb viszonyok között vannak az államkincstár szolgálatában állók, mert ezek csakugyan megkapják nyugdijukat szolgálati idejükhöz mértten, de vajmi csekély ez a legtöbb esetben! Midőn fiatalabb éveiben ép testtel nehezebb s ezért olcsóbb eledelek mellett is alig volt képes napról-napra élni csekély fizetéséből, ennek bizonyos hányadából kell megélnie akkor, midőn az agg korral járó gyöngeség jobb életmódot követel,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

midőn beköszöntenek a gyakori betegeskedések, melyek gyógykezelése tetemes kiadásokkal jár.

Itt még meg kell emlékeznünk azokról a szerencsétlen özvegyekről, kiket gyakran a szolgálat közben ért baleset, az abban szerzett betegség foszt meg kenyérkeresőiktől, ők maguk pedig önmaguk és többnyire számos apró gyermekük részére s talán éppen ezek miatt élelmüket megkeresni képtelenek Olyan szolgálatnál, hol a nyugdijat nem ösmerik, egyszerüen koldustarisznyát akaszthatnak a maguk és gyermekeik nyakába s neki mehetnek a széles világnak keresni a jó emberek könyörületességét. A kincstárnál ezek is jobb helyzetben vannak. Itt megkapják a férjük által élvezett készpénzfizetés egy harmadát s minden gyermekre havi 1 frt 50 kr. nevelési járulékot, utóbbit azonban csak akkor, ha legalább három gyermekük van, mintha bizon egy vagy két gyermek nem kérne kenyeret, hanem levegőből is megélne és mintha azokat nem kellene ruházni!

Mit tegyenek már most ezzel a napi öt krajczárnak megfelelő járulékkal? Vegyenek azon az éhező gyermeknek kenyeret éhségének csillapitására, ruhát mezitelenségének betakarására, fizessék az orvost, a patikát, az iskolapénzt s szerezzenek be tankönyveket és iróeszközöket?

„Engedjétek hozzám jöni a kisdedeket!“ mondta volt az Üdvözitő. Bizon sokkal jobb lenne az ilyen szerencsétlen árvákra nézve, ha oda mehetnének az Úrhoz, „a honnan nincs többé visszatérés“, de „a hol nem esznek, nem isznak, nem ruházkodnak, hanem élnek mint az angyalok“, szóval jobb lenne reájuk nézve a halál, mely megváltaná őket az inségtől s kiragadná a siralom eme völgyéből!

Most pedig, mintán az erdőőrök helyzetét igy általánosságban vázoltuk s megismertük volna, tagoljuk szét a testületet azok szerint, amint annak tagjai külön-különféle ágazatoknál szolgálják a közjót s vessünk egy pillantást azok beléletére és viszonyaira, sorrendül véve jólétük (?) fokait s elkezdve azon, ki szerény véleményünk szerint bajtársai közt a legjobb helyet foglalja el s ki nem más, mint:

1. A kincstári erdőőr.

A kincstári erdőőr s egyáltalán erdészeti altiszt olyan az erdészeti altisztek összességében, mint az emberi társadalomban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a mágnások, a mennyiben helyzete a többi társakéhoz képest valóban kiváltságos. Állásának biztonsága. nyugdijra való igénye olyan tényezők, melyek nagy előnyben részesitik az ezekek nem élvező társaival szemben. Midőn azonban a kincstári erdészeti altiszt helyzetét imigy földicsértük, ezzel még korántsem akarjuk azt mondani, hogy az már olyan tökéletes, hogy rajta változtatni való nincs, sőt ellenkezőleg sok, nagyon sok olyan dologra akadunk itt is, mely gyökeres átalakitást igényel. Utóvégre is a kincstári erdészeti altisztek intézménye is emberi elme alkotása s mint minden, ami emberi, úgy ez sem lehet kifogás nélkül való és tökéletes.

A kincstári erdészeti altisztek állományát nem caupán az erdőőrök képezik, hanem találunk még abban faraktárőröket és famestereket is és igy természetes, hogy füzetünkben, mely az az erdészeti személyzet összességének a helyzetével foglalkozik, ezeket sem hagyhatjuk figyelmen kivül, hanem róluk is elmondjuk az elmondani valókat, nehogy pedig erről a szándékunkról megfeledkezzünk, általánosságban itt fogjuk ecsetelni helyzetüket, mely részleteiben különben majdnem azonos az erdőőrökével s igy amit majdan ezekről leszünk elmóndandók, az rá illik az ő helyzetükre is.

A faraktárőrök a még ma is érvényben levő 1883 évi szervezés alkalmával négy különféle osztályba lettek sorozva s igy vannak I., II, III. és IV-ed osztályu faraktárőreink. A faraktárőri állás ugyanahhoz a minősitéshez van kötve, mint az erdőőri állás, tehát az 1879 évi XXXJ. törvényczikk 37. §-ának határozmányai alá esik s e szerint faraktárőrré szinte csak az lehet kinevezve ki:

1. feddhetlen előéletü;
2. 24-ik életévét betöltötte;
3. az erdőőri szakvizsgát sikerrel letette.

Ilyen kivánalmak mellett azt hinné az ember, hogy a faraktárőrök részére is ugyanazok az előnyök vannak biztositva, mint a milyenekben az erdőőrök részesülnek, aki azonban ezt hiszi, az fölötte csalódik, mert hiszen a faraktárőr akkor, midőn az I-ső osztályba lépett, már befejezte pályafutását s azért még mindig csak ott van, a hol az I-ső osztályu erdőőr, holott ez előtt még három magasabb rendfokozat áll, melynek elnyerését várhatja. Igaz ugyan, hogy a faraktárőr átsorozható az erdőőrök állomá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nyába, ez azonban mindig csak főnökének jóindulatától van függővé téve, amennyiben olyan határozatot, mely ezt az átsorozást elrendelné, nem ismerünk.

A faraktárőrök javadalmazása osztályuk szerint: 200, 250, 300 és 350 forint készpénz, valamennyinél egyaránt szabad lakás vagy a szabályszerü lakpénz, 3 hold földilletmény vagy ha az természetben kiszolgáltatva nem lenne, holdankint 5 forinttal számitott váltság és 24 ürköbméter tüzifa a házhoz szállitva.

Mint már a neve is mutatja, a faraktárőrnek az lenne a hivatása, hogy a faraktárakat őrizze és kezelje, a gyakorlati életben azonban azt tapasztaljuk, hogy mig a faraktárőrök legnagyobb része védkerületek ellátásával van megbizva, addig a faraktárakban erdőőrök és főerdőőrök vannak alkalmazva.

Midőn a kincstári erdőőrök leggyöngébben javadalmazott részének, a III. és IV. osztályu erdőőröknek fizetése javitva lett, ez a jótétemény nem lett kiterjesztve a hasonlóan javadalmazva volt III. és IV. osztályu faraktárőrökre, nyilvánvalóan nem azért, mintha az ezekre is nem fért volna, hanem abból a fölfogásból kiindulva, hogy a faraktárőr helyzete a kezelésére bizott faraktárban kényelmesebb, kevesebb ruhakoptatással jár, mint a védkerületben foglalatoskodó erdőőrnél. Ha fején találtuk a szöget és a faraktárőröknek a mellőzése csakugyan ebből az indokból történt volna, úgy mégis méltányosnak és jogosnak vélnők, ha legalább azok a faraktárőrök részesülnének a fizetésemelés jótéteményében, kik erdőőri teendőket végeznek; különben erre rátérünk majd ott, hol általánosságaan fogjuk tárgyalni az erdészeti altisztek helyzetének a javitását.

A famesterek állása az, melyhez a legtöbb követelmény van füzve, mert ezeknél az erdőtörvény előbb hivatkozott szakaszában körvonalozott minősitésen kivül még megkivánják, hogy a vizi-, út- és polgári épitkezésekben jártasak legyenek, szóval hogy birjanak az ács- és kőmivespallérok tudományával, hogy képesitve legyenek ezeket a különféle természetü épitkezéseket a kész költségvetések és rajzok szerint vezetni, sőt hogy a költségvetéseket és rajzokat maguk is önállóan elkésziteni tudják, nem egyebek ők ezek szerint, mint épitész-mérnökök zsebkiadásban. Ilyen sokoldalu kivánalmak mellett nem lehet csodálkozni azon, hogy az egyébként meglehetősen javadalmazott famesteri állásokra

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sokan pályáznak ugyan, de a sok közül csak kevés akad olyan, ki mint mindenekben megfelelő kinevezhető is lenne s igy gyakran megesik, hogy egyes erdőhatóságoknál a famesteri állások évek során át betöltetlenül maradnak.

Hivatásánál fogva a famesteri állás mindenesetre egyike a legfontosabbaknak, mert általánosan ismert dolog az, hogy az épitkezéseknél mindig azoknak helyes vezetése a főtényező s egy-egy elhibázott lépés gyakran nagy károknak, sőt veszedelmeknek lehet okozója, kivált a vizi épitkezéseknél és szabályozásoknál, hol a könnyelmüen végzet munka gyakran egész vidéket veszedelembe dönthet.

A famesterek javadalmazása azonos az I., II. és III. osztályu főerdőőrökével s igy nehogy az ismétlés hibájába essünk és szükség nélkül hosszadalmasak legyünk, azt itt külön nem részletezzük.

Magánál az erdővédelemnél és erdőkezelésnél az erdőkincstár különféle elnevezésü és különféle javadalmazásu egyéneket alkalmaz, igy — hogy alulról fölfelé haladjunk — vannak erdőszolgák, erdőlegények és erdőőrök, illetve főerdőőrök, esetleg fővadászok.

Az erdőszolgák — mint már nevük is mutatja — nem tartoznak ugyan szorosan az erdészeti altisztek közé, miután azonban allásuk a szervezés alkalmával rendszeresitve lett s rendes kinevezés utján történik alkalmazásuk, hibát vélnénk elkövetni, ha velük és hélyzetükkel nem foglalkoznánk.

Az erdőszolgák az állami erdészeti alkalmazottak páriái s csodálkoznunk kell, hogy miként is juthatott valakinek eszébe ezt az állást szervezni s kivált a dijazásukat olyan módon megállapitani, mint a hogy az megszabva van. Ez az állás is három rangfokozatba van osztva s az évi javadalmazása a különféle osztályok szerint 120 frt, 150 frt és 200 frt, ezen kivül pedig semmi más. A legalantasabb osztályban levő erdőszolga tehát kap naponkint 32·87 krajczárt! Nem kisértjük meg — mert hiszen istenkisértés lenne — kiszámitani, hogy ebből a javadalmazásból mikép lehetséges a tisztesség határain belül napról-napra megélni és ruházkodni, megtette azt már bizonyosan az, ki a szervezés kidolgozása alkalmával ezt a bért megállapitotta s ki bizonyára a mienknél nagyobb szakértelemmel számot vetett azzal, hogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mennyire rúg ama minimális összeg, melyből egy felnőtt ember magát föntarthatja. Lehet, hogy ennél a számításnál figyelmen kivül maradt az, hogy ennek az erdőszolgának gyakran mint védkerületet ellátónak kint az erdőn kelletvén laknia, itt mulhatlan dolog, hogy neje, vagy más gondozója is legyen, ki házi szükségleteit, teendőit végzi az alatt, mig ő szolgálatában szorgalmatoskodik s igy nem ritkán egész családnak kell élelmet, ruhát adnia béréből.

Nyilvánvaló az előadottakból, hogy erdőszolgai állásra csak az olyan ember reflektálhat, kinek nem ez adja meg a megélhetés módját, hanem ezen kivül saját vagyonnal is rendelkezik, vagy pedig valami mesterséget folytat, vagy pedig ki munkaképtelensége, vagy pedig egyéb fogyatkozásai miatt más munkakörnek a betöltésére nem alkalmas és itt fölvetjük a kérdést, hogy az elősorolt esetek bármelyikében képes-e az illető szolgálatának úgy és olyan mértékben megfelelni, a mint azt a szolgálatadó érdekei megkivánják?

Magában véve már az, hogy ez erdőszolga rendszerint ős lakója annak a vidéknek, melybe szolgálatának helye esik és igy az ottani lakosság nagy részével rokonságban, sógorságban, komaságban van s mint ilyen az esetleges kártevők ellen kellő szigorral soha sem léphet föl, ha csak ezek neheztelését, haragját magára zúditani nem akarja, az egész intézményt elvetendővé teszi s még inkább elvetendő az, ha idegen, de olyan egyének lesznek erdőszolgákul alkalmazva, kik erre a pályára csak azért szánták magukat, mert másfélére teljesen alkalmatlanok s más téren megélni nem tudnak.

Elismernők az erdőszolgai állás létjogosultságát akkor, ha ez csak mintegy átmenetet képezne az erdőőri álláshoz, de hogy erre még a szervezésnél sem gondoltak, nyilvánvaló abból, hogy az erdőszolgai állás semmiféle minősitéshez vagy előtanulmányhoz sincs kötve.

Egyről mégis szinte megfeledkeztünk volna, arról ugyanis, hogy az erdőszalgának bizonyos csekély számu marhának a tartása s legeltetése is megengedhető, más kérdés azonban az, hogy vajjon van-e neki mint legelhetnie? és az is, hogy ha véletlenül az ő kerületében üzemi okokból a legeltetés tiltva van, mikép használhatja ki a legeltetés jogát? A legeltetési jogról és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

annak kihasználásáról különben később részletesebben akarván megemlékezni, itt nem feszegetjük tovább a tárgyat.

Az erdőszolgák után következnek az erdőlegények, kik az államérdészetnél szinte három különféle osztályba vannak sorozva, mely megkülönböztetés ugyan külsőleg nem vehető észre, mert egyenruhájuk — ha ilyen van — teljesen egyforma s még csak a hízás különféle fokairól sem lehet őket első tekintetre osztályozni, mert hiszen valamennyinél a javadalmazás annyira csekély, hogy abból meghizni csakugyan nem lehet s élni is csak úgy, mint ahogy élt hajdanában Toldi Miklós lova.

Mi is tulajdonképpen az erdőlegényi állás?

Az erdőlegényt hasonlatosnak lehetne mondanunk az iparos legényhez, vagy hogy a mai kor megnevezésével éljünk: az iparos segédhez. Átmenetet képez az inas (tanoncz) és a mester között, tehát mintegy előkészitő iskolája az erdőőri állásnak, vagy legalább annak kellene lennie, de bizon elég gyakran lehet látni erdőlegényeket, kik többet szorgoskodnak a hivatalszolgai és küldöncz szolgálatokban, mintsem a leendő hivatásukhoz tartozó szakbeli munkálkodással.

Az erőlegények legnagyobb része az erdőőri szakiskolákat végzett ifjakból kerül ki s rendszerint ezt az állást mindaddig kell betölteniök, mig 24-ik életévüket, vagyis ama kort el nem érték, melyben már kinevezhetők errdőőrökké, vagy más erdészeti állomásra alkalmazhatók.

Az erdőlegényi állás rendszerint még az adósságcsinálás iskolája is, a mi különben egészen természetes dolog. Az erdészeti altiszti pályára ugyanis leginkább szegény sorsu szülők gyermekei szánják rá a fejüket s igy szülőiktől segitséget nem várhatnak. Ilyen viszonyok mellett a korán saját szárnyaira bocsátott ifju teljesen a saját erejére van utalva már abban a korban, melyben bizon még mindig nagyon jól esnék a gondos vezető kéz.

A szülői gyámság, vagy az iskolai fegyelem alól egyszerre fölszabadult ifju egyszerre szabad szárnyra kelvén, a maga saját urává lesz s megnyilik előtte a szabad élet úgy az ő gondjaival és terheivel, mint ártatlan és ártalmas örömeivel; az eddigi gondtalan életet csakhamar terhes gondok váltják föl, a megélhetésnek gondjai és ez az időszak az erdőlegény életében a megpróbáltatások iskolája, mely azután kihatással van egész életére.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Itt tünik ki mindjárt az elején, milyen irányban fog az ifju fejlődni; a komolyság és könnyelmüség erős küzdelemre kel egymással az ifju elmében s nehéz harczot viv addig, mig valamelyik győzedelmeskedik.

Minden emberben egyaránt megvan a hajlandóság úgy a jóra, mint a gonoszra s a nevelés rendszere és a mások példája az, mely az egyiket a másik fölött győzelemre segiti. Nehéz küzdelem ez és a kettőnek a fegyverei olyan egyenlőtlenek!

A jóra vezető önmegtagadás, komolyság, józanság szemközt találja magát a roszra csábitó testi élvezetekkel és gyönyörökkel, melyek bár belül korhadtak, de külső mázuk olyan szép!.

A világba vetett ifjura ott leselkedik az incselkedő gonosz minden sarokban s igyekszik őt mézes-mázos szavaival élvezetekkel teljes kelyhével magához csalogatni, hálójába keriteni s gyakran nincs a közelben intő szózat, mely fölébresztené benne a nemesebb indulatokat, nincs mellette mentő kéz, mely kiragadná a sülyedés örvényéből. A szellem, a józan ész küzd heves harczot az élvezetek, gyönyörök után vágyakodó testtel, de vajmi ritkán tud teljes győzelmet venni rajta! Boldog az, ki egyszer el tudta győzni a gonosz indulatokat, mert nem mernek azok többé föltámadni.

A testnek erőteljes fejődéséhez mulhatlanul szükséges, hogy azt jól tápláljuk s túlfeszitett munkával meg ne terheljük s el ne csigázzuk, mert különben csenevész marad az örökre: például vehetjük ebben az állatvilágot; a kicsikorától jól tartott állat széppé és erőssé fog fejlődni, mig a melyik már ifju korában fejlödésében hátramaradt, ezt egész életén át sinyleni fogja. Ebben a tekintetben az ember teljesen azonos az oktalan állattal; az ő testének is jó táplálkozásra van szüksége, ha erdőteljessé akar lenni és itt fölvethetjük a kérdést, hogy vajjon az erdőlegény képes-e megadni testének azt a táplálkozást, azt a nyugodalmat és pihenést, mely a test erőteljes fejlődésének a főfeltétele?

Az erdőlegények évi javadalmazása 150, 180 és 200 forint, ezek az összegek lennének tehát azok, melyekből élelmét, ruháját és az élet apróbb, ártatlan örömeit magának megszerezheti, mert hiszen az esetleges lakáspénznek és az illetménytüzifának a rendeltetése benne van magában az elnevezésében s azokból nem lehet a hiányokat pótolni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az emberek manapság a társadalomban leginkább a látszat után szoktak itélni s az első és legfőbb követelmény a tisztességes ruházkodás; a ruhát látja mindenki, azt, hogy vajjon a gyomrunk milyen helyzetben van, senki sem tudja s igy koplalnunk bátran szabad, de rosz ruhában járni nem. Kérdezzük már most, hogy fogja számitását megtenni nem hogy a 150 forintos legcsekélyebb, de a 200 forintos legmagasabb fizetéssel ellátott erdőlegény?

Az időjárás különböző volta okvetlen megkivánja, hogy legalább egy téli, egy nyári és egy tavaszi és őszi öltözetnek legyünk birtokában, tehát három rendbeli öltözetre van szükségünk, melyek közül egy is alig éli túl időszakát; ezeknek, valamint lábbelieknek, fehérnemüeknek stb. az árát összeszámitván, egy erdőlegény évi ruhaszükségletének átlagát a legcsekélyebb számitással is bátran tehetjük 80 forintra s igy maradna még a megélhetésre 70, 100 illetve 120 forint, de ez csak olyan számitás mellett, mint a milyet mi itt tettünk. Természetes, hogy ilyen körülmények közt többször kell a szegény erdőlegénynek koplalnia, mint a hányszor jóllakhatik, annyival inkább, mert a rendes ruházaton kivül némi fényüzést is kell kifejtenie.

A szivnek, a sziv vágyainak az ébredezése rendesen abba a korba esik, a milyen idősek szoktak lenni erdőlegényeink és bizon nagyon kevés van olyan, ki ezeknek a vágyaknak ellentállani tudna, kinek lobbanékony, ifju szive lángot ne fogna, szóval kinél a szerelem érzelmei föl nem ébrednének. Ezek az érzelmek azután visszatartóztathatlanul ragadják magukkal az emberek társaságába, mulatságokba, mi ismét uj és uj kiadásokkal jár, mert ekkor már némi fényüzést is kell kifejtenie; hogy is ne? midőn látja, hogy bármerre fordul, szive választottjának a szeme mindenütt rajta van s hiába, korunkban már maga a daliás alak mit sem ér, ha nincs fölcziffrázva, fölcziczomázva.

Igy erdőlegényeskedik a szegény ifju éveken át s gyakran megátkozza maga magát, a sorsot, hogy miért nem született egy pár évvel előbb, hogy már kinevezhető legyen erdőőrré; igy még csak tovább kell várakozni, mig czélhoz juthat s az a várakozás olyan kinos, az idő olyan lassusággal halad előre, alig lehet kivárni leáldozását a napnak.

Végre megjött a várva várt nap, a huszonnegyedik születés-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nap, most már itt van a czélpontnál, csak ki kell nyujtani a kezét, hogy az erdőőri állomások ölébe potyogjanak, de óh gonosz a sors! a saját hivatalánál éppen csak hogy pár héttel előbb készült el a javaslat az előléptetésekre s ekkor őt, ki még a törvényes életkort el nem érte, daczára elismert képességének, buzgóságának, jó magaviseletének mellőzni kellett a kinevezéseknél s kimaradt, mint a káposztatorzsa a hóból A saját hivatalánál minden állomás betöltve s most ismét várni kell egy-két évig, mig a halál kiszóllit egy párt a magosabb ranguak közül az életből, vagy pedig a testi nyavalyák nyugalomba kergetik valamelyiket, hej pedig de keserves dolog az, más ember nyavalyáját, halálát várni!

No de nem baj, hiszen tág a világ, vannak még másutt üres állomások, majd megpályázzuk azokat! csak a szükséges bizonyitványokat, okmányokat kell beszerezni, rendbe hozni s a dolog megy majd magától mint a karikacsapás. Mi minden is kell csak? Orvosi bizonyitvány, keresztlevél, erkölcsi bizonyitvány, igazolása annak, hogy a hivatalos magyar nyelvet szóban és irásban tökéletesen birja; a többi, ami még kell, rendben van: szakiskolai, szakvizsga bizonyitvány, katona vagy honvéd igazolvány, még csak a kérvényt kell megformulázni és benyujtani, de hát most jön a bökkenő!

Arra a különféle bizonyitványra valamennyire bélyeget kell vásárolni, a kiállitóknak dijakat fizetni. Sebaj! hiszen mind ez alig emészti föl az egy hónapra eső fizetés felét, majd csak lekoplaljuk valahogy, azután jön majd a kinevezés, kárpótoljuk magunkat annak rendje és módja szerint.

Ilyen vigasztalódás mellett azután ekészül a kérvény s szerencsés út kivánása mellett megindul kétséges sorsa elé. Most azután elkezdődik a számitgatás: ma ért oda, most bontotta föl a hivatalfőnök, most már dolgoznak a fölterjesztésen, körülbelül már a minisztériumnál van, három-négy hét mulva lejön, az eredmény pedig nem maradhat el, hiszen a bizonyitványok mind olyan jók s ő magában úgy érzi, hogy nincs különb legény nálánál a gáton! El-el látogat szive választottjához: olyan jól esik vele reményeit közölni s úgy örül, hogy az vele együtt reménykedik s olyan jól esik, hogy reményeiket kölcsönösen élvezhetik!

Telnek a napok, hetek, múlnak a hónapok is és a várva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

várt kinevezés még mindig nem jön. A kandidátus nyugtalan, nincs éjjele, nincs nappala, elveszti mindenhez a kedvét s ha tesz is valamit, az csak úgy megy, mintha álomban tenné; csak a test dolgozik magától, mert már megszokta azt, amit tennie kell, mert a lélek, a szellem, minden gondolat mindig és folyton csak ott forgolódik a kérvény körül. Nap nap után lesi a póstát, hogy majd meghozza a kinevezést.

Végre megjön az olyan nehezen várt válasz! Remegő kézzel nyúl a levélhez s kétes érzések támadnak benne; fel is bontaná, nem is; olyan jó lenne tudni igy fölbontatlanul, hogy mi van benne! Óh, bár csak más valaki bontaná föl s tudatná az örömhirt, vagy — a leverőt! Nincs az a szenvedélyes kártyás, ki nagyobb izgalom között kóstolgatná (gusztálná) a levett kártyát, mint a milyennel a pályázó lesi, hogy mi van a borítékban. Vájjon ott van-e a kinevezési decretum, vagy pedig csak a kérvény hátlapjára van rövidesen oda vetve: „a kért állomás más pályázónak adományoztatott.

Van azután öröm, újjongás, ha megjött a kinevezés! Keblére ölelné örömmámorában az egész világot. A pajtások sorba jönnek gratulálni, nyilt és takart czélzásokkal egy kis áldomásra, no ennek meg is kell lenni. Bezzeg, máskép van a dolog, ha a kérvény el lett utasitva; ismét elölről kell kezdeni a költekezést, a reménykedést, mig végre valahára beüt az olyan régen várt szerencse.

Ilyen viszonyok között s szinte kivétel nélkül igy telik el az erdőlegény élete, melyben hű kisérője a nyomoruság, éltetője, vigasztalója a remény s bizon ha ez az utóbbi nem lenne, vájmi hamar utálná meg az életet s megátkozná születése óráját és azt a perczet, melyben eszébe jutott életének czéljául az erdészeti altiszti pályát választani!

Most tehát már erdőőrré, még pedig kincstári erdőőrré lett s elfoglalta állomását. Kövessük mi is őt oda s nézzük meg közelebbről, hogy milyen is a sorsa egy kincstári erdőőrnek?

Mint már a fejezetünk bevezetésében megjegyeztük, a kincstári erdőőr helyzete a többi kartársaké mellett szinte kiváltságosnak mondható s igy ő képezi az erdészeti altisztek összességében az arisztokrácziát. Már az a tudat, hogy kinevezése nem időre-órára szól, hanem teljes életére, bizonyos megnyugvással töltheti el

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lelkét, mert csakugyan csak a saját akarata vagy pedig a szolgálatképtelenség és halál az, mely állásától megfoszthatja, no meg esetleg a saját bűne vagy kihágása, mely maga után vonhatja a fegyelmi vizsgálatot s ennek fejleményeihez képest az elbocsátást is.

A kincstári erdőőrök hét különféle osztályba sorozvák, hogy miért, azt alig tudja az ember elképzelni, nem vélünk azonban csalódni akkor, midőn azt hisszük, hogy ez tisztán csak takarékossági szempontból lett igy elrendezve, hogy tudniillik a tisztességes megélhetést biztositó javadalmazáson alól is lehessen egy csapat alkalmazottat tartani, kik többi szerencsésebb helyzetben levő társaiktól semmi egyébben nem különböznek, csak a fizetés közt való különbségben, mert a szolgálatukhoz füzött kivánalmak, a kötelességeik ugyanazok, sőt nem ritkán nehezebb viszonyok közt kell a szolgálatot teljesiteni a kevesebb javadalmazással ellátott erdőőröknek, mint a magasabb ranguaknak.

Vannak tehát a kincstárnál I., II., III. és IV. osztályu erdőőrök, 350, 300, 270 és 240 forint és I., II. és III. osztályu főerdőőrök 480, 420 és 360 forint készpénzfizetéssel, valamennyien szabad lakással vagy ennek hiányában az illető környékre meghatározott s az altiszti személyzet részére engedélyezett lakáspénzzel, mely rendszerint 50—60 forint között váltakozik; a rendszeres illetmények közé tartozik a földilletmény is, mely az erdőőröknél 3, a főerdőőröknél pedig 4 katasztrális holdban van megszabva, mely földilletmény járandóságot azonban az erdőkincstár holdankint 5 forinttal számitott váltsággal megválthatja, végre kapnak évente az erdőőrök 24, a főerdőőrök pedig 36 ürköbméter tüzifát a házhoz szállitva. A természetbeni lakással ellátottak kapnak ezen kivül évente 3 frt lakásfentartási átalányt és a védkerületekben alkalmazottak 2 frt irodai átalányt, ezek azonban javadalmazásnak nem tekinthetők, mert a czél, a melyre adva vannak, teljesen föl is emészti azokat, sőt tapasztalás szerint nem is elegendők arra.

Itt még egy csodálatos rendelkezésre is ki kell térnünk, mely nem egyéb, mint az, hogy az erdőlegény ha természetben kapja ki lakását, annak fentartására csak két forintot kap és nem hármat, mint a főerdőőr vagy erdőőr, mintha bizon annak a lakásnak a tisztántartására, meszelésére ilyen esetben kevesebb is elég lenne.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A javadalmazások kiegészitő részét képezi még a legeltetési jogosultság, mely abban áll, hogy a kincstári erdészeti altiszt két darab szarvasmarhát, egy növendék marhát, két öreg sertést és két malaczot kincstári területen s ott, hol ezt egyébként az üzemi viszonyok megengedik, szabadon legeltethet.

Ime ezek a javadalmazások azok, melyekért a kincstári erdőőröknek teljesiteniök kell nehéz, felelőségteljes és gyakran életveszélylyel összekötött szolgálatukat.

A készpénzfizetésre nézve csak kevés megjegyzésünk lehet, mert utóvégre is mindenkinek s igy a kincstárnak is szabadságában áll saját tetszése és belátása szerint dijazni alkalmazottjait, bár elvitázhatlan az, hogy a kincstárnak erkölcsi kötelessége mindenekben jó példaadással elől járni s ő lenne hivatva törvényhozás vagy rendeletek utján minden téren oda hatni, hogy mindenki kivétel nélkül megkapja az ő munkálkodása és működése által klérdemelt méltányos javadalmazást, nem hagyhatjuk azonban megjegyzés nélkül azt, hogy a kincstári erdőtisztek, talán kivétel nélkül valamennyien csak „bért“ ismernek az erdészeti altiszteknél, bár jól tudják, hogy ezzel szabálytalanságot követnek el, mert a szervezést magában foglaló szabályrendelet egész határozottsággal és félremagyarázhatlanul a „fizetés“ jelzőt használja.

Nyilvánvaló ebből, hogy ezt csak az altiszti állásnak lealacsonyitása czéljából teszik s restellik bevallani azt, hogy az erdőőrök javadalmazása is csak olyan „fizetés“, akár csak az övék. Igaz, hogy nem lényeges dolog az, hogy milyen nevet vagy czimet adunk javadalmazásunknak s alig akad egy is, ki szivesebben nem fogadná a csunyább névvel megnevezett nagyobbat a szebb jelzővel fölruházott kisebbnél, de az méltán fájdalmasan érinthet mindenkit, midőn lépten-nyomon csak azt tapasztalja, hogy őt erőnek erejével lealacsonyitani törekednek. Minden embernek elég a maga baja és földi nyomorusága s nem jó indulatu ember az, ki ezt még fokozni törekedik.

Több szó fér a lakás vagy lakáspénz kérdéséhez, itt is azonban csak annyiból, hogy a kincstár nem méltatja eléggé figyelmére a világ forgásából kifolyó megváltozott viszonyokat s ma is ugyanazokat a tételeket alkalmazza, melyeket évekkel ezelőtt, pedig köztudomásu dolog, hogy csak egy évtized óta is minden téren fölötte megnehezedtek a megélhetési viszonyok s

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

alig akad hely az egész hazában, hol egy nagyobb számu család részére a szükséges gazdasági melléképületekkel is biró tisztességes lakást lehetne kapni 50—60 forintért s igy az az erdőőr, kinek nincs természetbeni lakása, amúgy is csekélyre szabott fizetéséből kénytelen lakpénzét pótolni, nem egy falat kenyeret vonva meg ez által családjától.

A földjárandóságnál a viszonyok rendezése nagyon helyén való lenne, mert mig az erdőtisztek legnagyobb része természetben élvezi azt, addig az altisztek túlnyomó részének a nagyon is mostohán megszabott s katasztrális holdankint öt forintot kitevő váltságdijjal kell beérnie. A magas erdőkincstár erdeit kezelő erdőhatóságok közt aligha akad olyan, melynek kerületében szántó- s más mezőgazdasági földterületek évről-éve idegeneknek haszonbérbe ne adatnának s ilyen esetekben a haszonbér átlagösszege biztos adataink szerint nem csak az öt, de a tiz forintot is meghaladja s ezt tudva méltán tódul az a kérdés előtérbe, hogy vajjon mi okból ér meg csak öt forintot egy hold földnek a jövedelme az erdészeti alkalmazott részére, holott más magánembernek ugyanaz ennek az összegnek többszörösét is megéri? Bizon mondjuk, hogy itt is olyan elavult, régi megállapitással állunk szemben, mely nem módosittatván a kor haladásához, gyakorlati értékét vesztette, mert távol áll tőlünk annak még a gondolata is, hogy a magas kincstár az illetményföldeket abból az okból vonná meg alkalmazottjai egy részétől, hogy azokon a magasabb áron való berbeadásuk révén nyerészkedjék, sőt inkább biztos tudatában vagyunk annak, hogy itt is, mint annyi sok egyéb dolognál csak a nagy testeknél általánosan meglevő nehézkességgel állunk szemben.

Nyilvánvaló igazságtalanság ugyanis mindaddig csak egy talpalatnyi földet is haszonbérbe kiadni idegeneknek, mig a saját közegek az őket jogosan megillető földjárandóságuknak nincsenek birtokában s ha ezt mégis a helyi viszonyok megkövetelik s mulhatlanul szükségessé teszik, ám adassanak ki haszonbérbe az erre szánt területek, de első sorban s teljes kielégitésükig azok javára, kiket megillet ugyan a földjárandóság, de azt tényleg meg nem kapják.

A földilletmény terén való egyenlőtlenséget legjobban illusztrálja az, hogy mig például a sikságokon elterülő erdők

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kezelésével és védelmével megbizott személyzet könnyebb szolgálati viszonyai mellett gyakran olyan illetményföldnek az élvezetében részesül, mely holdankint és évenkint 40—50 forint sőt ennél is több tiszta hasznot hajt, addig a hegyes, sziklás, meredélyes vidéken alkalmazottak gyakran olyan földekkel kénytelenek megelégedni, melyek még kecske legelőnek sem igen jók.

Természetes, hogy ezen a téren a teljes egyenlőség csak úgy volna elérhető, ha a földnek természetben való kiszolgáltatása teljesen megszünnék s mindenki csak a megfelelő váltságot élvezné, ezt pedig senki sem kivánhatja a nélkül, hogy a kenyéririgység gyanujába ne essék, hanem igenis méltányos és jogos kivánság a kérdésnek olyan rendezése, hogy az egyenlőség legalább megközelittessék s kiváltkép mulhatlanul szükséges lenne a földváltságnak olyan módon való rendezése, hogy annak összege a haszonbéresités után nyert átlagos jövedelemmel megfelelő arányban álljon.

Itt még nem mulaszhatjuk el azt is szóvá tenni, minek tulajdonkép a lakás és lakpénz tárgyalásánál lett volna helye, hogy mig a természetbeni lakással ellátottak lakásuk mellett rendszerint kisebb-nagyobb konyha- vagy gyümölcsös kerttel rendelkeznek, van saját udvaruk, melyen baromfit és más házi állatokat szabadon tarthatnak ésnev elhetnek, addig a lakpénzt élvezők ezekért az elvitázhatlan előnyökért semminemü recompensatióban nem részesülnek, mert a helyi viszonyoknak csak a legritkább esetekben megfelelő lakpénzükből külön udvarral és házikerttel biró lakást csak a legritkább esetben kaphatnak s igy minden — még a legcsekélyebb házi szükségletükkel is a drága piaczra vannak utalva.

A tüzifailletménynél egy adoma jut eszünkbe, melyet találó voltánál fogva nem akarunk magunknak tartani, hanem ide iktatjuk mások épülésére:

„Szálikám — mondja a vásárból hazatérő recipiált polgártárs — vettem neked egy vég finom romborger vásznot!“

„The jó, the kedves ember, the édes Móriczkám!“

„Fogsz nekem varrni belüle egy thoczet inget.“

Éppen ilyen módon tesz az erdőkincstár is, midőn azt mondja: adok neked ennyi és ennyi illetmény tüzifát, de azzal szabadon nem rendelkezhetel, az csak addig a tied, mig és a meddig elégeted, abból sem eladnod, sem elajándékoznod egy darabot

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

sem szabad, mert ha ezt megtenni merészeled, fegyelmi eljárás alá foglak vonni. Mintha csak valaki azzal ajándékozna másnak lovat, hogy azt sem igába fogni, sem arra ráülni, sem pedig eladni nem szabad.

Abban az esetben tehát, ha a kincstári erdészeti alkalmazott bármi körülmények behatása következtében tüzifajárandóságát teljes egészében elhasználni nem tudja, ha akár lakásának kisebb vagy könnyebben fülő s igy kevesebb tüzelő anyagot igénylő volta, akár az enyhébb tél miatt, akár végre azért, mert nőtlen, család nélkül való ember az élvező, a fölöslegét annak kénytelen minden kárpótlás nélkül visszahagyni, ki azt neki mint jogos és méltán kiérdemelt és már szolgálatának elfoglalása előtt megigért javadalmazást biztositotta, mert ha máskép cselekszik, fegyelmi vétséget követ el, mely miatt szigoru megtorlásban részesül.

Azzal mentik ezt a csudálatosnak és szinte hihetetlennek látszó eljárást, hogy a tüzifával való szabad rendelkezés könnyen nyujthatna visszaélésekre alkalmat, de hát vajjon nem vehetné-e elejét ezeknek a szolgálatadó és a fát kiszolgáltató kincstár az által, hogy éppen úgy, mint ezt a földjárandóságnál teszi, itt is kimondaná, hogy vagy a fát, vagy az ennek megfelelő s a kiszolgáltató raktárra nézve irányadó árak szerinti váltságot fogja adni? Ezzel vége szakadna minden visszaélés lehetőségének s mégis a javadalmat élvező az őt jogosan megillető és elvitázhatlan tulajdonát képező járandóságával szabadon rendelkeznék.

Szinte halljuk már az ellenvetést, hogy ez tág teret nyitna a kincstári épületek megrongálásának, mert sokan akadhatnának olyanok, kik ezek épségének rovására a fütésnél takarékoskodnának s ők maguk szivesen türnék a hideget is, csak hogy pénzbeli jövedelmüket a tüzifa árával szaporitsák.

Ennek a föltevésnek a jogosultságát és lehetőségét a magunk részéről is aláirjuk és elfogadjnk, de ennek ellenében fölvetjük a kérdést, hogy vajjon lehetséges-e egy kaptafára vonni a természetbeni s igy a kincstári lakásokkal ellátott alkalmazottakat azokkal, kik nem lévén ilyennek élvezetében, nyert lakpénzük segitségével idegen hajlékokban kénytelenek megvonulni s jobb mód hiján gyakran oly csekély lakásokat bérelni, melyeknél még a legnagyobb igyekezettel sem képesek tüzifájukat elfogyasztani

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az ilyenek ha már egyszer kivették fajárandóságukat és abból bizonyos részt megtakaritottak, azt minden egyes — számos esetben gyakori — költözködésüknél drága pénzen kénytelenek átfuvaroztatni s utóvégre ha évek során mindig maradna fölöslegük, ez annyira fölhalmozódhatnék, hogy külön helyiséget kellene számára drága pénzen bérelni, ha csak az illető takarékos embernek nem lenne inkább kedvére takarékosságának gyümölcsét saját költségén a kincstári raktárba visszafuvaroztatni.

Mit szóljunk végre arról az aránytalanságról, mely az erdőőri és főerdőőri tüzifajárandóság között van? Miért kap az egyik egy harmadrészszel többet, mint a másik? Vajjon jobban fázik ennek a gyermeke, mint az erdőőré, vagy a nap sugarai hidegebbek neki, mint másnak s a rántás megcsinálásához több fára van szüksége? És miután az erdőőrnek az ő tüzifajárandósága a lakásául nyert kincstári épület fütésére teljesen elegendő, nem nyilvánvaló ebből, hogy az a három öl fa, a mennyivel a főerdőőr többet kap, okvetlen fölöslegnek marad s igy a kincstár tulajdonává kell hogy váljék, ha ugyanabba a lakásba költözik, melyben azelőtt az erdőőr lakott?

Ez nyilvánlalóan olyan sötétség, melyben az ember világgyujtás nélkül könnyen eltévelyedik, vessünk hát bele egy kis fénysugarat. Világositsuk föl a dolgot egy kis példával.

Egy kincstári épület erdőőrnek jut lakásul s ez fölhasználja abban az ő 24 ürköbméter tüzifáját, többre pedig nem volt szüksége. Most a sors kedvező alakulása folytán előléptetik főerdőőrré s mint ilyen 36 ürköbméter fajárandóságban részesül s ha ezt a kincstári raktárból teljes mennyiségében kivette, nyilvánvaló, hogy 12 ürköbméter tüzifát meg kellene neki takaritania, ha csak kánikulában is nem füti a lakást, vagy pedig a fölösleget az udvar közepén föl nem tüzeli. Ha fölhasználta az egészet, akkor elvitázhatlan tény az, hogy az előzőleg kapott 24 ürköbméter nem volt elégséges a főzéshez és az épület fütéséhez s igy ellene az erdőőr korában elkövetett azért a mulasztásáért, hogy erről fölöttes hatóságának nem tett jelentést s igy a hiányos fütés által az épületben kárt okozott, jogosan megindítható a fegyelmi eljárás, mig ellenben ha akkor a fütést kifogástalanul végezte, főerdőőr korában a fölösleges három öl fával be kellene számolnia az azt adó kincstárnak s ha ezt nem tudja tenni, alapos a gyanu, hogy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

azon meg nem engedett módon túladott s igy ellene ha nem is mindjárt a fegyelmi eljárás, de legalább is az előzetes vizsgálat okvetlen és mulhatlanul megindítandó, mert ha ez meg nem történik, fölöttes hatósága vétkes mulasztást követ el kötelességének teljesitésében s végeredményben oda jutnánk, hogy ebbeli mulasztása miatt ő neki kell fegyelmi eljárás alá esnie s igy végeredménykép a fegyelmi ügyek hosszu láncsorozatát nyernők.

Talán az előléptetéssel járó s jól megérdemelt fizetés emelés akar lenni ez a tüzifa többlet, de hát fizetés javitás az, a mit tulajdonképpen veszély nélkül élvezni nem lehet s mely bizonyos körülmények közt bármikor minden ellenvetés kizárásával elvonható? Nem lehet tagadni jogosságát és méltányosságát annak, hogy az érdem és fáradozás előléptetéssel és fizetés emeléssel jutalmaztassék, sőt határozottan kijelentjük, hogy az olyan állás, melyben bármily előmenetel teljesen ki van zárva, hátrányosan hat az azt betöltő lelkületére és szellemi világára, mert bizonyos fásultságnak az okozója, de ha már valakinek érdemei jutalmazásául javitani akarják a fizetését, tegyék azt olyan módon, hogy az, amit kap, elvitázhatlan s kizárólagos és olyan tulajdona legyen, melynek gyakorlati haszna nem problematikus.

A legeltetési jog ugyan nem törvényben gyökeredzik, hanem szabályrendelet segélyével van szabályozva, mi ugyan a gyakorlati életben teljesen egyre megy, mert ha valamit kapunk, nem keressük, hogy milyen módon jutottunk hozzá, hanem megnyugtat a tudata annak, hogy birtokában vagyunk.

A marhatartás és szabad legeltetés jogosultsága lenne hivatva a kincstári erdészeti altisztek helyzetét ha nem is egészen megjavitani, legalább türhetővé tenni s mégis ez az, mi leginkább keseriti el a személyzet nagy részét, mert ennél az igazságosságnak még csak a nyomára sem akadunk.

A városoktól, falvaktól és igy minden beszerzési piacztól távol lakó embernek lábas jószág nélkül való megélhetését alig lehet elképzelni. Egy-egy jámbor tehén az év nagy részében képes egy egész családot tejjel, turóval, vajjal s igy csupa izletes és tápláló eledellel eltartani, e mellett pedig szaporulatával szép csomó pénz is juthat gazdájának. Szükség van kivált egy pár jól tejelő tehénre ott, hol a család nagy része apró gyermekekből

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

áll, melyek a tehén adta jó eledelek nélkül alig lehetnek el.

Mint már emlitettük, a kincstári erdészeti altiszteknek ministeri szabályrendelettel van megengedve bizonyos számu szarvasmarhát és sertést, sőt hol azt a viszonyok megkövetelik, lovat is tartani és a kincstári területen szabadon legeltetni, ha ugyan az utóbbit üzemi okok nem gátolják s a személyzet egy részének módjában is áll ezt a nem megvetendő jótéteményt vagy részben, vagy pedig teljes mértékben kihasználni, de csakis egy részének, mert nagyon sokan vannak az alkalmazottak közt olyanok, kiknél ez a mellékjavadalmazás nem egyéb irott malasztnál, vagyis mely csak a papiroson van meg. a nélkül, hogy annak bármi gyakorlati hasznát vehetnék.

Az utóbbiak közé tartoznak első sorban a központi és egyéb irodákban alkalmazottak, kiknek lakása rendszerint távol van a kincstári birtokoktól, másodsorban a külső kezelésnél alkalmazottak közül is azok, kiknek lakása védkerületüktől, vagy bármely kincstári birtoktól távolabb fekszik, végre azok, kiknek a lakásukhoz egyébként közel fekvő erdőkben a legeltetés üzemi szempontokból tilalmazva van. Végre azok, kik legeltetési jogosultságukat azért nem képesek kihasználni, mert szegénységük következtében maguknak a szükséges jószágot meg nem szerezhetik.

A kincstári erdészeti altisztek — vagy nem bánom, mondjuk tisztviselők, mert hiszen ebben a tekintetben ezek is hasonló mostoha elbánásban részesülnek — viszonyaiba be nem avatottak azt hiszik és abban a meggyőződésben élnek, hogy az olyanok, kik a szerencsésebb viszonyok közt élő társaikhoz hasonlóan a legeltetési jogosultságukat bármi oknál fogva ki nem használhatják, ezért szolgálatadójuk, a kir. kincstár részéről bizonyos meghatározott váltságdijban, valami recompensátióban részesülnek, mert hát az osztó igazság ugy hozza magával.

Az igy gondolkozók — mint sok annyi más dologban, melyben az igazságot keresik — ebben a véleményükben is ugyancsak alaposan csalódnak, mert a kincstári erdészeti alkalmazott, ki legeltetési jogosultságát bármi oknál fogva ki nem használhatja, ezért semminemü kárpótlást nem kap s igy gyakran teljesen önhibáján kivül elesik javadalmazásának egy részétől.

Azt vélné az ember, hogy az olyan erdészeti alkalmazott, ki szegénysége miatt magának a szükséges és általa legeltethető

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

marhát meg nem szerezheti, kárpótlásul ezt a jogát másra ruházhatja át, vagy saját jogán másnak a marháját legeltetheti, ez azonban nincs igy, mert a legeltetési jog sem haszonbérbe nem adható, sem annak alapján idegen jószág nem legeltethető kincstári területen s az ez ellen vétők sulyos szolgálati vétség elkövetésének bünébe esnek s megsuhintják fejük fölött a fegyelmi eljárás ostorát.

Olyan kincstári erdőbirtokot, melyen bizonyos részek mint legelők bérbe nem adatnának, nem ismerünk, sőt egyes erdőhatóságoknál az évi tiszta jövedelmet a legeltetési bérletek után befolyó összegek adják, sőt gyakran ezek födözik az erdőkezelésnél mutatkozó veszteséget, igy tehát nem lehet azzal a kifogással élni, hogy nincs elegendő legelőterület, melyből a tiszti és altiszti személyzet kielégitést nyerhetne. Kérdezzük már most, hogy tekintettel arra, hogy az alkalmazottak egyike-másika legeltetési jogosultságát teljesen kihasználhatván, abból magának szép mellékjövedelmet, sőt némi jólétet biztosithat s igy folyton szálkát képez azoknak a társainak a szemében, kik ettől elestek, nem lenne-e nem csak czélszerü, de egyuttal méltányos és jogos is, hogy a bérbe adott legelőterületek bizonyos része kihasittassék az utóbbiak javára s az ezért befolyó haszonbér a legeltetési jogukat ki nem használhatók közt fölosztassék legelő megváltás czimén?

Ott, hol egy és ugyanazt a czélt többen szolgálják, mindig szükséges, hogy meg legyen köztük a teljes egyetértés a közjó érdekében való munkálkodásukban s az irigykedés, mely az egyetértésnek megbontója és megölője, teljesen ki legyen zárva, már pedig ezt csak az által lehet elérni, ha a lehetőség határai közt mindenki egyenlő elbánásban részesül és az egyik nincs jobban dédelgetve, mint a másik.

Megérdemli a munkás az ő bérét és szép példát mutat erre a szentirásbeli okos gazda, ki a később érkező munkásainak ugyanazt a bért fizette ki, mint az előbb munkába állóknak, igen bölcsen úgy okosodván, hogy nem ők voltak okozói annak, hogy előbb nem állhattak munkába. Nyilvánvaló ebből a példából, hogy az, ki nem saját hibájából képtelen valamely javát kihasználni, ebben annak a részéről, ki adására hivatva van, részesitendő.

Ezek elmondásával körülbelül végeztünk volna a kincstári

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

erdészeti altisztek javadalmazásának kérdésével s rátérhetünk arra, mi nekik a magán uradalmaknál alkalmazottak előtt a legnagyobb előnyt biztositja: a nyugdijazás kérdésére.

Az ember fáradozásának a gyümölcse nem csak az, amit nap nap után elfogyaszt, hanem kell hogy az is legyen, mit azokra a napokra takarit meg magának, midőn a test és lélek egyaránt elfáradva az élet küzdelmeiben pihenésre vágynak, de különben kell is megpihenniök, mert a túlcsigázott munkálkodást egyik sem birja végtelenig. A test megkaphatja ugyan nyugalmát, de magával a pihenővel még korán sem éri be, mert legnagyobb zsarnoka, mely fölötte korlátlanul uralkodik, a gyomor nem nagy barátja a pihenésnek, hanem szeret tovább is rendes foglalkozása mellett megmaradni, már pedig a gyomor nagy ur, hatalmasabb minden másoknál, mert ő még a királyoknak és császároknak is parancsol, az embernek tehát, ki ennek a kérlelhetlen zsarnoknak alá van rendelve, úgy kell rendezni a szalmáját, hogy kivánalmainak a lehetőség határai közt mindig eleget tehessen, szóval mindnyájunknak azon kell lennünk, hogy ne juthassunk soha abba a helyzetbe, melyben fölkopik az állunk.

Természetes, hogy ennek az előre való gondoskodásnak akkor van már helye, midőn munkaképességünk, erőnk egész teljében kilépünk az élet küzdőteréré s valaminthogy a hangya eltakarit magának minden a napi vagy pillanatnyi szükségletét meghaladó falatot arra az időre, midőn hiába való a természetnek idő-viszontságok által elzárt nagy élestára körül minden szorgalom és munkakedv, azonképen az embernek is akkor kell jövőjéről gondoskodnia, midőn még elég erő van izmaiban arra, hogy némi megtakaritható fölösleget is félretehessen.

A közhivatali pályákon működők cselekvésének tere, munkásságának mezeje szorosan meg van szabva s az, ki itt helyét becsülettel betölteni és megállani akarja, nem ér rá arra, hogy eme munkáján kivül magának még mellékes jövedelmet szerezhessen, mert hiszen ismeretes dolog, hogy két urat nem szolgálhatunk a nélkül, hogy ez által vagy az egyiket, vagy a másikat meg ne röviditsük. Ennek tudatában igyekszik a kenyéradók józan gondolkodásu része alkalmazottjainak jövőjét vagy olyan javadalmazással, melyből a mindennapi szükségleteken felül valamit még félre is lehet tenni, vagy pedig nyugdijnak adományozásával biztositani.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A biztos nyugdij szerintünk többet ér a javadalmazásból való megtakaritásnál, mert az ember gyarló teremtés lévén, könnyen lesz rabjává indulatainak s ekkor a józan ész és megfontolás rendesen cserben hagyja s a ma élvezetét elébe helyezi a bizonytalan jövőnek.

Az a tudat, hogy a magunk, vagy elhalálozásunk esetén családunk jövője fölött nem kell aggodalmaskodnunk, bizonyos megnyugvással tölti el lelkünket, fokozza önbizalmunkat, serkenti munkakedvünket s utóbbinak révén nem csekély hasznot hajt annak, ki ezt a nyugdij biztositásával elősegitette.

Az állami alkalmazottak nyugdijazásának kérdését és modozatait az 1885 évi XI. t. czikk szabályozza s az erdészeti altiszti személyzetének fokozatait és mérvét a 27. § állapitja meg.

Ez a szakasz évtizedes cziklusokat szab meg, kimondván, hogy a nyugdijba vonuló utoljára élvezett illetményének 10 évi szolgálat után egy negyedrészét, 20 év után felét, 30 év után három negyedét, végre 40 évi szolgálat után összes beszámitható illetményét kapja nyugdijképen, mig az ugyanezen törvényczikk 13 §-a szerint a beszámitható illetményt a rendszeresitett fizetés képezi s abba az ezen kivül élvezett mellékilletmények be nem számithatók.

Az előadottakból megczáfolhatlanul nyilvánvaló, hogy az egyes évtizedek közé ékelt időt a nyugdijazandó teljesen haszontalanul töltötte el szolgálatában s ebben semmi érdemeket sem szerzett magának arra nézve, hogy utánna nyugdija arányosan emeltessék, mert ha például a 20 évi szolgálati idejébe csak egy nap is hiányzik, a nyugdij törvény rideg és méltányosságot nem ismerő szakasza szerint csak az előző évtized, tehát a tiz évi szolgálat után kiérdemelt nyugdijára tarthat igényt s ugyanaz az eset ismétlődik a szolgálatban eltöltött további éveknél is.

Már a tisztviselők egészen más elbánásban részesülnek, mert ezeknek a tiz évi szolgálatuk után a nyugdij alapjául szolgáló beszámitható fizetésüknek 40 százaléka jár nyugdijképen, az ezen fölül eltöltött szolgálati évek mindegyike pedig a fizetés két százalékával emeli nyugdijukat, melynek teljes mérvét ennek a fokozatosságnak segélyével szinte 40 évi szolgálat után érik el.

Itt tehát egy és ugyanannak a szülőnek két különféle elbánásban részesülő gyermekeivel találkozunk, és pedig az édes és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

a mostoha gyermekekkel, melyeknek ilyen minőségükhöz mértten lesznek a földi javak kiosztva.

Az emberben önként fölvetődik a kérdés, hogy tulajdonképen miért van ez igy? Talán azért, mert a tisztviselők nagyobb előtanulmánynyal, több iskola végzése után léptek szolgálatba, mint az altisztek? De hiszen ehhez arányitva javadalmazásuk s ennek alapján nyugdijuk is megfelelően nagyobb az altiszteknél s már ebben a tekintetben ez által lett nekik igazság szolgáltatva. Avagy talán azt hitték a törvény megalkotói, hogy a nyugdij nem egyéb az azt nyujtó ajándékánál, melyet csak különös kegyelme jeléül szolgáltatja s igy mindenki örülhet, ha megkapja s elégedetlenségnek vagy zugolódásnak nincs helye, mert utóvégre is „ajándék lónak nem nézzük a fogát". Vagy talán abból a hiedelemből indultak ki, hogy az altiszt nyugdija a tisztviselőkéhez hasonló fokozatos számitás mellett azt olyan jó módba helyezné, hogy belőle lukullusi lakomákat csaphatna és dőzsölhetne?

Hát bizon az osztó igazság úgy hozza magával, hogy az, ki alkalmazottjaitól a szolgálatban egyenlően megköveteli a buzgóságot, kitartást, odaadást, hűséget, az ezekért járó javakat is egyenlő arányban osztogassa.

De vajjon előnyére van-e ez a beosztás a kincstárnak magának s nem veszíti el a réven, a mit megnyert a vámon? Világositsuk ezt meg példával.

Valamely altiszt érzi roskadozó egészségében, hogy közeledik az idő, melyben a test meg fogja tagadni a további szolgálatot s igy nem fog megfelelhetni kötelességének, nem fogja többé betölthetni ama munkakört, melyben hivatásából kifolyólag mozognia kell, de még egészségének helyrehozása, életének ez által való meghosszabbitása is megkivánja, sőt hangos szóval követeli a megpihenést s igy nyugalomba vágyik. Menne is szivesen és átengedné helyét fiatalabb, edzettebb erőnek, ha nem volna itt a bökkenő, hogy évtizedének eléréséhez még néhány esztendő hiányzik s ha ezt el nem éri, olyan silány nyugdijban részesül, mely nem hogy egészségének helyreállitására, nehéz szolgálatban elpocsékolt erejének ujból való gyüjtésére, de még csak a mindennapi száraz kenyérre sem elégséges, nem kivált akkor, ha ezt még néhány családtaggal is meg kell osztania, mert utóvégre is ezeknek még kevésbé szabad koldustarisznyát a nyakukba

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

akasztania, mint önmagának. Várni kell tehát s húzni tovább az erőt már meghaladó igát, mig a legközelebbi évtized be nem tellik; ki gondolna ilyen esetben arra, hogy vajjon betöltheti-e olyan mértékben munkakörét, mint a hogy azt a szolgálat érdeke megkívánja? Itt az a fő, hogy teljenek a napok, az évek. A beteges test fogyatékosságaihoz még társul szegődik az elkedvetlenedés, a rideg közöny, a nembánomság, valamennyi közösen munkálkodván a munkakedvnek lelohasztásán.

Az ilyen muszájból való, erőltetett szolgálat mig egyrészt az azt teljesitő egészségét, erejét teljesen elemészti, másrészt a szolgálatadónak is mérhetlen és kiszámithatlan kárt okoz, melyet ha szigoruan mérlegelne, okvetlen rá jönne arra, hogy előnyösebb lenne az ilyen kénytelenségből tovább szolgálótól még a magasabb nyugdij árán is megszabadulni s helyét friss erővel betölteni.

A tiz éven alul szolgálók bizonyos esetekben végkielégitésre tarthatnak igényt, mely a beszámitható öt évig az egy évi, öt éven túl egész tiz évig a két évi fizetés összegét teszi.

Van még a nyugdijtörvénynek egy intézkedése, mely szerint az, ki a szolgálata közben vadorzókkal, fatolvajokkal stb. folytatott viaskodás közben nyert sérülések folytán bármily szolgálatra teljesen alkalmatlan lesz, tekintet nélkül szolgálatának ideiglenes vagy végleges voltára, valamint szolgálati éveinek számára, a sérülés alkalmával élvezett teljes beszámitható javadalmazását kapja nyugdijul. Igy intézkedik a törvény 26 §-a, mig a 30-ik szakasz azt mondja, hogy:

„Azon tisztviselő, altiszt vagy szolga, a ki a szolgálat teljesitése közben, vagy a szolgálat teljesitése következtében lett teljesen és nyilván bebizonyithatólag szolgálatképtelenné, a minister tanács határozatával kivételesen nagyobb nyugdijban részesithető, mint a mennyi neki szabályszerüleg jár: azon esetben pedig, ha 10 évi szolgálattal nem bir, hasonló módon részesitendő nyugdijban; ez azonban legutóbb élvezett beszámitható fizetésének felét meg nem haladhatja.“

Tagadhatlanul humánus elbánás, mely teljes elismerést érdemel, mert ebből nyilvánvaló, hogy nem csak erőszak által előidézett sérülések, hanem véletlen baleset, erős meghülés vagy napszurás stb. következtében beállott szolgálatképtelenség is az ilyen módon való nyugdijazásra jogositja az ilyen csapás által

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

snjtottat és mégis kevesen dicsekedhetnek az ilyen szerencsétlenek közül azzal, hogy ebben az elbánásban részesitve vannak. Ennek oka nem csak a „nyilván bebizonyithatás“ nehézségében, de kivált abban is rejlik, hogy a bizonyitékok mérlegelésénél tág tere nyilik az egyéni fölfogásnak s a hány ember, annyiféleképp magyarázza a törvény intencióját s a nálunk divó szokás szerint ennél soha sem lesz szem elől tévesztve a takarékosság elve, pedig ha valahol, ugy itt nem szabadna helyet adni a fösvény szükkeblüségnek.

Ezeknek a soroknak irója maga személyesen ismer olyan erdészeti altisztet, ki olyan szolgálata közben, melyben kifejtett igyekezete és buzgóságáért ministeriuma részéről külön dicséretben is részesült, hülés következtében megbetegedett, betegségéből többé föl nem épült, hanem egész életére rokkanttá lett, mit az orvosi bizonyitványok folytatólagos, szakadatlan lánczolatával „nyilván“ beigazolt s mégis, midőn nyugdijának a fentebb hivatkozott törvényszakasz értelmében való fölemelését kérelmezte, méltányos és jogos kérelme meghallgatást nem nyert s csak a lábaira rokkant, de egyébként ép gyomru ember havi hét forintnyi nyugdijából meg nem élhetvén, kénytelen volt családját világgá ereszteni s ő maga életét rokonai jóvoltából s mondhatni kegyelemkenyerén tengeti.

Hiszen értjük mi azt, hogy minden egyes meghülést nem lehet a szolgálatban és annak következtében szerzett halál ok gyanánt venni, mert akkor utóvégre minden egyes elhalálozásnál erre lehetne hivatkozni, de már bocsánatot kérünk a törvény megmagyarázóitól, ha egyszer valaki olyan rendkivüli külső szolgálatra lesz kirendelve, mint a hogy az fentebb emlitett kartársunkkal történt, hol heteken, sőt hónapokon át ha nem is éppen a szabad ég alatt, de nagyjából összetákolt kalibákban, az idójárás viszontagságai ellen védelmet alig nyujtó szárnyékokban kénytelen tanyázni s a rendes házinál hiányosabb és rendetlenebb táplálkozás mellett emberi erőt túlhaladó nappali és éjjeli szolgálatot tenni és ezek után és ezekből kifolyólag megbetegedvén, többé talpra nem áll, hanem teljes életére nyomorék, rokkant s bárnemü szolgálatra képtelen lesz, az ilyenek eseténél föltétlenül meg vannak a nyugdijtörvény 30 §-ának az ismérvei, melyeket a nyugdij megszabásánál latba kell vetni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az ilyen eseteknek nem méltatása a többi személyzetre csak demoralizálólag hathat s a szolgálati buzgóságot nagy mértékben lelohasztja s ez nagyobb hátránya lehet a kincstárnak, mint ama elenyészőleg csekélynek mondható különbözet, mely az ilyen nyugdijazási esetek következtében előállana.

Ezek elmodásával körülbelül végeztünk volna a férfiak nyugdijazásának kérdésével s áttérhetünk a családnak a családfő elhalálozása alkalmával való biztositására.

Az özvegyek és árvák ellátásáról a nyugdijtörvény III-ik fejezete intézkedik, melynek 34 §-a szerint állandó ellátásra csak azok az özvegyek és gyermekek tarthatnak igényt, kiknek férjük, illetőleg atyjuk a nyugdijigényre jogositó alkalmazásban legalább öt évig szolgált. A nyugdijra különben az a nő jogosult, ki:

a) férjével a tényleges szolgálat alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házsságra;

b) férjével a nyugdijigény beálltakor együtt él;

c) erkölcsös életet folytat.

Az ezeknek a föltételeknek megfelelő özvegy nyugdij fejében a férje által a haláleset bekövetkeztekor élvezett készpénzfizetésnek egy harmadát kapja.

Az özvegyek nyugdijára nézve csak annyiból lehetne kifogást tenni, hogy az bizon a legtöbb esetben annyira csekély, hogy abból megélni csak abban ez esetben lehet, ha egyébként még valami mellékfoglalkozást üzhet, mert hiszen az altisztek legnagyobb része a magasabb rangfokozatok csekély száma miatt a kisebb javadalmazásu állásokban hal meg s talán méltányos és jogos lenne itt is az a fokozat, mely a tiszviselők özvegyeinél van alkalmazásban, melyek a 600 forintig terjedő fizetésnek 50 százalékát, az azon felül levő fizetésnek pedig még további 20 százalékát élvezik nyugdijképen.

Sokkal több szó fér azonban az árvák ellátásához.

A nyugdijtörvény 39 §-a olykép intézkedik, hogy azon özvegy, kinek a törvény értelmében folytonos ellátásra van igénye és kinek férje halálakor legalább három még anyai ellátásban álló gyermeke van, illetőleg teherben van, akár édes, akár mostoha gyermekei azok, azon gyermekei számára, kik a szabályszerü kort még nem érték el, ha az elhalt férjtől, vagy szintén igényjogosult korábbi férjtől származnak, szabályszerü koruk elértéig nevelési

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

járulékot is kap. Nevelési járulékot kapnak továbbá — tekintet nélkül számukra — a törvény által meghatározott kort még el nem ért szülőtlen árvák is, ha anyjuk s atyjuk után folytonos ellátásra igényt tarhatott volna.

Ha az özvegynek állandó ellátásra van igénye, az a körülmény, hogy a gyermekek a tényleges szolgálat ideje vagy nyugdijas állapotban nemzettek-e, a nevelési járulékra befolyással nincsen.

Az altisztek flugyermekei 16 éves, leánygyermekei pedig 14 éves koruk betöltéseig részesülnek a nevelési járulékban.

A nevelési járulék összegét az altisztek árváinál a 43 § 2. pontja fejenkint évi 18 forintban, vagyis havi 1 frt 50 krban állapitja meg.

Ennek a gyermeknevelési járuléknak az összegére nézve megtettük már észrevételeinket, itt csak arra a csodálatos intézkedésre forditjuk figyelmünket, mely meghatározza, hogy nevelési járulékra csak olyan özvegy tarthat igényt, kinek legalább három, anyai gondozás alatt álló gyermeke van.

Véges emberi eszünkkel csakugyan nem vagyunk képesek fölfogni itt a törvény intézkedését s hirtelenében nem tudjuk, hogy a törvényt alkotók mit gondoltak akkor, midőn ezt a föltételt szabták. Azt hitték talán, hogy az özvegy nyugdija elég magasra van megszabva nem csak arra, hogy belőle ő maga megélhessen, vagy pedig hogy egy vagy két gyermeknek élelemre, ruházkodásra nincs szüksége csak abban az esetben, ha még egy vagy két testvér társul szegődik hozzájuk.

Az özvegyek ellátásánál már kifejezést adtunk abbeli véleményünknek, hogy a nyugdijuk rendesen oly csekély, hogy ha ezen kivül egyéb keresetük nincs, abból lakást tartani, a szükséges élelmet beszerezni és ruházkodni teljes lehetetlenség.

A magánosan álló özvegy — ha ezt egyébként egészsége megengedi — szolgálat vagy egyéb munka után nézhet s igy jövedelmét szaporithatja, de nem teheti ezt az, kinek egy-két apró gyermeke van, mert ezek miatt sem munkába sem szolgálatba be nem fogadják.

A gyermektelen özvegynek kilátása lehet ujabb férjhezmenésre s ez által megélhetésének biztositására, mig a gyermekes erre csak a legritkább esetben tarthat számot, mert idegen gyermekeket senki sem vesz szivesen házához, de maga az özvegy

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

is — ha gyermekeit szereti — nem szivesen viszi mostoha kenyérre.

Ilyen közülmények közt a legtöbb esetben azt a csekély nyugdijat, mely a saját életének fenntartására sem elegendő, még gyermekeivel is megosztani lévén kénytelen, lesz egy nyomorgó és éhező helyett kettő vagy három is, miután pedig a gyomor nagy ur, mely igényeit minden áron kielégiteni óhajtja, nem csoda, ha az éhező család gyakran koldulásra, idegen emberek jószivüségének igénybevételére szorul s ezt a gyermekek zsenge korukban megszokván, munkakerülőkké válnak s később teljesen elzüllenek, terhére válván ez által annak a társadalomnak, melynek egyébként hasznos tényezői lehettek volna.

Ezekben körülbelül előadtuk volna mindazokat a földi javakat, melyekben a kincstári erdőőr szolgálatáért reszesül.

De mégsem! Vannak még némi, bár bizonytalan és időhöz nem kötött jövedelmek is, ha ugyan azoknak mondhatók. Értjük itt a jutalmakat és segélyeket.

Az állami költségvetés keretébe a jutalmak és segélyek czimén évenkint bizonyos összeg lesz beillesztve, hivatva arra, hogy abból részint a magukat szolgálatukban buzgóságukkal kitüntetett alkalmazottak megjutalmaztassanak, részint pedig a véletlen balesetek, elemi és egyéb károk, valamint hoszszas és költséges betegeskedések által sujtottak segélyeztessenek.

Az erre a szép és nemes czélra szánt összeg rendesen annyira csekély, hogy csak kevés az a szerencsés, ki jutalomban és az a szerencsétlen, ki segélyben részesülhet A segélyben részesülőt méltán mondhatjuk szerencsétlennek, mert hiszen az, ki az őt ért csapások következtében segélyre szorul, szerencsésnek nem mondható, mert a nyert segély soha sem egész, hanem csak némi csekély pótlása szenvedett vesztességének vagy karának. Sajnos, hogy akadnak mégis néha hatóságok, melyek a rendelkezésükre bocsátott ezt a csekély hitelt sem forditják rendeltetési czéljaira, hanem abból az államkincstár javára még megtakaritást is eszközölnek. Ennek szerény véleményünk szerint nem volna szabad megtörténnie, mert ha akár a viszonyok kedvező volta miatt, akár pedig az álszégyenérzetből segélyre szorult vagy segélyt kérő nem akad, lehetetlen, hogy ne lenne annyi derék ember között minden egyes erdőhatóságnál akár a tisztviselők, akár pedig az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

altisztek között elég olyan, ki jutalmazásra érdemes, ha tehát nincs annyi segélyt kérő, hogy az erre szánt hitelt fölemésztené, osztassék ki a fölösleg a szolgálatukban buzgólkodók és serénykedők közt fáradozásuk jutalmául és egyuttal serkentésére a többi — talán lanyhább — társaiknak is.

A segélyekben csak olyanok részesülnek, kik ezért folyamodnak s itt nem állhatjuk meg, hogy rá ne mutassunk arra a mivel sem indokolható ferdeségre, melyet a kincstár a segély iránt való kérvények szerkesztésénél és fölszerelésénél megkövetel.

A pénzügyi törvények és szabályok nyiltan és félremagyarázhatlanul kimondják, hogy elismert és igazolt szegénység esetén mindenféle kérvények, beadványok stb. valamint ezek mellékletei bélyegmentesek, mégis az erdőkincstár megköveteli, hogy a segélyezés iránt benyujtott kérvény a szabályszerü 50 krajczáros bélyeggel ellátva legyen. No, ha már ez nem anomália, akkor semmi sem az a világon, mert hiszen nyilvánvaló, hogy segélyt csak az arra valóban rászorult, szegény, sorsüldözött ember kér, tehát már maga a kérvény tárgya természetszerüleg kell hogy kizárja a bélyegkötelezettséget.

Hát még a kérvények okmányolása! A segélyre szorultságot igazolni kell akár orvosi bizonyitványnyal, mely a hosszas és költséges betegeskedést, akár pedig hatósági bizonyitványnyal, mely az elemi csapásból vagy más körülményből kifolyó anyagi károsodást igazolja, már pedig ezek mind nem csak hogy bélyegkötelesek, de még kiállittatásuk is pénzbe kerül s igy a szegény ember, ki különben is roskadozik a sors csapásai alatt, akkor, midőn némi alamizsnáért könyörög, erre akár csak a földi javakban dusálkodó valamely kedvtellésére s a siker bizonytalansága mellett is, pár forintot kénytelen éhező szájától elvonni, hogy kérő levelét kiállithassa. Még hagyján, ha azután a segély kérő valamennyi abban részesülne, de hát az erre szánt hitel csekély volta miatt rendesen a kérvényezők csekély hányadánál nyernek a kérvények kedvező elintézést, az elutasitottak tehát ahelyett, hogy inségükön, bajukon némikép segitettek volna, a kérvényük költségeinek révén még nagyobb inségbe jutottak s csak egy keserü csalodással lettek ismét gazdagabbak, mely nagy mértékben hozzájárnl az elkedvetlenedéshez és a szolgálatban szükséges munkakedv lelohasztásához.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A közvetlen elüljárónak, ha nevét méltan megérdemelni akarja, teljesen tájékozva kell lennie alantasa életviszonyainak minden mozzanatáról s igy ismernie kell annak minden ügyét, baját és azt is, vajjon rászorult-e idegen segitségre, vagy pedig a bajából saját emberségével is képes kilábolni s igy ha ez a segélyezés szükségét elismeri s azt a fölöttes és az engedélyezésre hivatott hatóságnál javaslatba hozza, a szavának mindig kellene olyan nyomatékosnak, vagy még gyakran nyomatékosabbnak lenni, mint akár az orvosi, akár a hatósági btzonyitványnak. Avagy talán a kincstári erdész, főerdész stb. nem szinte hatósági közeg, ki tett esküjének a hatása alatt áll?

El tehát a segélykérésnél a bélyeges kérvényekkel és költséges bizonyitó okmányokkal s adassék meg a gondnokok és felsőbb hatóságoknak az a suly, mely őket méltán megilleti!

A hivatalos utazásoknál a kincstári erdőaltiszt rangjához képest bizonyos élelmezési dijra — melyből ugyan a gyomrot nem igen lehet megterhelni — és az ugynevezett kilométer pénzre tarthat igényt, de csak akkor, ha kerületén kivül s 16 kilométert meghaladó távolságra utazik.

A ministertanács a legutóbbi időkben belátta az utazási költségek rendezésének szükséges voltát s az uj szolgálati szabályok kidolgozása alkalmával figyelme erre is kiterjedt és azokat sokkal helyesebb és méltányosabb mód szerint állapitotta meg, sajnos azonban, a szolgálati szabályoknak erre és a fegyelmi ügyekre vonatkozó része az államerdészetnél még nem lett életbe léptetve, hanem ez a két fontos kérdés még mindig a régi és elavult mód szerint van kezelve.

Ha már szóba hoztuk a fegyelmi ügyet, szenteljünk annak is egy pár sort.

A legodaadóbb buzgalom, a legnagyobb önfeláldozás és hűség mellett sincs kizárva a lehetősége annak, hogy az ember — már csak emberi gyarlóságából kifolyólag is — némi hibákat, mulasztásokat el ne követhessen, melyek dorgálást vagy esetleg erősebb megtorlást is érdemelnek s ennek eszközlésére van hivatva a fegyelmi eljárás.

A fegyelmi eljárást okozta tényeket vagy maga az elüljáró saját szemeivel tapasztalja, vagy pedig s leggyakrabban azok idegen kéz révén, följelentés, besugás utján jutnak tudomására.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az első eset ellen kifogást tenni nem lehet, annál inkább fér szó azonban a másodikhoz, mert itt tág tere nyilik az emberek boszujának, már pedig ismeretes dolog, hogy alig van bármely halandónak is több ellensége, mint az erdészeti altisztnek s ellenségei annál veszedelmesebbek, hogy a népnek többnyire legalsóbb s igy a műveltségnek alacsony fokán álló rétegéből kerülvén ki, az eszközökben nem válogatnak s bármely, még a leggonoszabb is jó nekik arra, hogy gyülöletük tárgyának kárt, boszuságot, vagy legalább kellemetlenséget okozzanak.

Innét van az, hogy a nyilt és névtelen, igaz és hamis feljelentések halomszámra érkeznek a fölöttes hatóságokhoz, mely azután akarva — nem akarva kénytelen meginditani a vizsgálatot.

A kiküldött vizsgáló biztos megkapja a szükséges utasitásokat s megkezdi a vizsgálatot. Tanukat hallgat ki, helyszini szemléket tart, szembesit s az ezek során szerzett adatokat és bizonyitékokat előterjeszti kiküldő hatóságának, mely erre kirendeli az első foku fegyelmi hatóságot, mely hivatva van a vizsgáló biztos által gyüjtött adatokból az igazságot kiböngészni s a szerzett benyomások hatása alatt itéletet hozni, a nélkül, hogy a vádlottat s annak védelmét meghallgatná, egyedüli támpontja tehát a vizsgáló biztos jelentése.

Távol legyen tőlünk itt a vizsgálat teljesitésére kiküldött tisztviselők egyeneslelküségében, lelkiismeretességében kételkedni, mégis az emberi gyarlóság mérlegelése mellett ezeknél sem tarthatjuk kizártnak a megtéveszthetést, sőt néha az elfogultságot és befolyásolhatást is.

És még egyet.

A fegyelmi bizottságok tárgyalásai nem nyilvánosak, hanem titkosak, melyeken nem csak hogy védő, de még maga a vádlott sem jelenthetik meg, hogy itt védelmét előadhassa, a kiküldött fegyelmi birák tehát itéletük formálásánál tisztán csak azoknak a ténykörülményeknek a mérlegelésére szoritkoznak, melyeket a kiküldött vizsgáló biztos gyüjtött adataival, vagy pedig az előadó ezeknek száraz elősorolásával elejbük tár. Ezek az adatok igen gyakran lehetnek túlhajtottak, sőt sok esetben az elferditès lehetősége sincs kizárva, mert a vizsgáló biztos nem egyszer olyan tanukat vagy vádlókat is kénytelen meg — is kihallgatni, kiknek nyelvét nem érti s igy tolmács segitségét kell igénybe venni, ki

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nem mindig birja egyaránt mindkét nyelvet s igy a fordítása sem teljesen megbizható, esküt pedig egyáltalán nem tesz s igy mivel sem szavatol arra nézve, hogy a vádlók vagy tanuk által bemondottakat hüen és elfogulatlanul tolmácsolja.

Mindezeket mérlegelve és fontolóra véve bárki is könnyen beláthatja, hogy a fegyelmi biráskodás most divó módja helytelen s okvetlen szükséges lenne a fegyelmi bíróságok tárgyalásait nyilvánossá tenni s a vádlottnak módot nyujtani arra nézve, hogy ügyét akár személyesen, akár védő segitségével védelmezhesse, hogy igy azok, kik sorsa fölött dönteni vannak hivatva, ne a rideg, holt betükből, hanem közvetlenül saját szájából hallgassák meg az esetleges mentségeket. Az ártalanságot már maga a biztos föllépés gyakran félreismerhetlenül bizonyitja s a védelem hanghordozása, az abból kirivó mentő vagy enhitő körülmények döntő befolyással lehetnek az itélkező biró meggyőződésére.

Az erdészeti alkalmazottak ellen fölhozott vádaknak rendszerint csak elenyészőleg csekély százaléka bizonyul valónak, mig a nagyobb rész nem egyéb roszakazatu, aljas rágalmazásnál, mely esetleg éppen csak abból a czélból lett kieszelve, hogy a gyülölt erdőőr vagy akár erdőtiszt meghurczoltassék, jó hirneve elüljárói szemében elhomályositassék s neki ez által a kellemetlenségek egész lánczolata nyakába zudittassék s vajjon midőn ártatlansága kiderült, milyen elégtételt kap mindezekért? Megtörténik, hogy abban az időközben, mikor valamely altiszt éppen fegyelmi vizsgálat alatt áll, a hatóság kerületében előléptetés van folyamatban s ennél — bár egyébként soron lenne s az előléptetésre különben érdemes — mellőzve lesz, mert hiszen mindaddig, mig fegyelmi ügye bejezve nincs, előléptetésre nem tarthat igényt, igy azután azok, kik nálánál ifjabb szolgák s a sorban utánna következnek saját érdemük nélkül és az ő hibaján kivül eléje kerülnek, mig ő maga talán éveken át várhatja a jó szerencsét, mely előléptetését meghozza.

Vajjon jogos és igazságos az és igaztalan a fölháborodása az ilyen sorsüldözöttnek?

Igaz, hogy a bebizonyult ártatlanságból kifolyó fölmentő itélet után szabadságában áll az ártatlanul meghurczoltnak rágalmazója ellen a törvény utján megtorlással élni, de hát mig ezen az uton czélt ér, sok utánjárás, vesződség és még annál is több

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

költség szükséges, tehát mind olyan dolgok, melyekből az erdőőrnek mondhatni a legkevesebb jutott ki s igy azután gyakran kénytelen a rágalmazást, becsületsértést és minden ezekből folyó meghurczolást szépen zsebre rakni s hallgatni, megbántójának nem csekély örömére.

A fegyelmi ügyeknél követett eljárás megbizhatlan voltát igazoló több példát sorolhatnánk föl, de ha ezt tennők, messze túl mennénk az itt elébünk kitüzött czél határain; a sok ismert eset közül példakép csak egyet akarunk hevenyében fölhozni. Az eset a következő:

Egy kincstári hatóságnál panaszt nyujt be valaki egy erdőőr ellen, vádolva azt különféle olyan üzelmekkel, melyek beigazolásuk esetén sulyos szolgálati vétséget képeznek s szigoru büntetést vonnak maguk után. Természetes, hogy nyomban megindul a fegyelmi eljárásnak meglehetősen lomha szekere s hoszu vizsgálatok és számtalan kihallgatások után az össze ülő fegyelmi tanács egyhangulag fölmentő itéletet hoz s igy a bepanaszolt erdőőr a hőnál fehérebbre mosva kerül ki a csávából. A dolognak ilyetén vége természetesen a rágalmazás ocsmány bélyegét süti a följelentőre s gonosz indulatát meg kell torolni, megteszik tehát ellene a büntető törvényszéknél a följelentést rágalmazás czimén, mire az a maga szempontjából szinte meginditja a vizsgálatot s csodálatos dolgot derit ki, nevezetesen azt, hogy a följelentett rágalmazó minden egyéb, csak nem rágalmazó, mert az általa az erdőőr ellen tett följelentés szórul-szóra igaznak bizonyult s igy a törvényszék az ellene inditott bünügyben nagyon természetesen fölmentő itéletet hozott. Szembe állt tehát egymással két vizsgálat, az egyik a fegyelmi, a másik pedig a bünügyi, mindegyik más és másképen deritvén ki az igazságot.

Ilyen előzmények után az erdőhatóságnak nem lehetett volna egyéb teendője, mint kikérni a biróság által beszerzett bizonyitékokat s azok alapján a már egy izben fölmentett alkalmazottja ellen a fegyelmi eljárást ujból meginditani s őt a beigazolt vádak alapján elitélni, jó szerencse azonban úgy a hatóságra, mint az erdőőrre nézve, hogy az utóbbi időközben hosszas betegségének áldozatul esett s még a birósági targyalás befejezése előtt meghalt, megszabadulván ilyen módon a megérdemelt büntetéstől s egyuttal megmentvén hatóságát attól, hogy ugyanegy ügyben két-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

félekép kénytelenittessék itélkezni s a mások által vezetett vizsgálat eredményének eltogadásával elismerni a saját hatáskörben és közegei által folytatott vizsgálat gyarló voltát.

Ezt az esetet különben csak azért hoztuk föl, hogy rámutassunk a fegyelmi eljárás gyarló voltára s szükségére annak, hogy ez máskép rendeztessék, mert nyilvánvaló, hogy ez az egy eset a számtalan többi között nem áll elszigetelten s vajjon hol a biztositék arra nézve, hogy az megforditva nem fordulhat elő, vagyis hogy a fegyelmi vizsgálat megállapitja a vádlott bünösségét s a bizottság ennek alapján birálva el a doigot, marasztaló itéletet hoz, mig ha szakavatott biróság vezette volna a vizsgálatot, ez az ártatlanságot deritette volna ki.

Nagyot vétenénk, ha még egy dolgot föl nem emlitenénk a kincstári erdészeti altiszteknél, mely valóságos botrány követ képez s kérdésének méltányos megoldása fölötte óhajtandó. Nem egyéb ez, mint a ruházkodás, az egyenruha kérdése.

A szervezéssel egyidejüleg gondoskodott a magas kincstár arról is, hogy alkalmazottjai megkülönböztetésül más gyarló embertársaiktól egyenruhát viseljenek s megszabta annak minémüségét alakban, szinben egyaránt és kötelezővé tette annak viselését szolgálat közben, arról azonban nem gondoskodott, hogy annak beszerezhetésére módot is nyujtson, hanem beelégedett azzal, hogy az annak idején szolgálatban levőknek az első beszerzés nehézségeinek leküzdésére némi csekély segitséget adott.

Az államkincstár egyéb ágazatai, melyek alkalmazottjaiktól az egyenruha viselését megkövetelik, vagy rendes ruhaátalányt adnak, vagy pedig az egyenruhát természetben szolgáltatják ki, mig az erdőkincstár megelégszik azzal, hogy megengedi egyes szállitóknak az egyenruha szállitását, ennek árát alkalmazottjai helyett egyszerre, egy összegben kifizeti, mig a megrendelőktől azután 12 havi részletben vonja le, könyebbséget tehát csak az okoz, hogy a ruha árát a megrendelő nem kénytelen egyszerre készpénzben letenni, a milyen kedvezményt különben becsületes embernek a mai korban, hol az iparnak és kereskedelemnek hitel nélkül élnie alig lenne lehetséges, minden iparos nyujt.

Nincs szükség bővebb bizonyitására annak, hogy az erdészeti személyzet más embertársaihoz viszonyitva aránylag sokkal több ruhát koptat, mint ákárki más, mert hiszen őt a szolgálata nap

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

nap után az erdő sürüségébe, a sziklák ormaira rendeli, mind olyan helyekre, hol minden egyebet megtehet az ember, csak a ruháját nem kimélheti, mert bizon ide még csak esőernyőt sem vihet magával s igy a ruházat az erdőőr költségvetésében számot tevő tételt képez s nagy gondot okoz viselőjének.

Jogos és méltányos tehát a kincstári erdészeti alkalmazottaknak az a kivánsága, hogy hasonlatosan a pénzügyőrséghez, hivatalszolgákhoz, börtönőrökhöz s az Isten tudja még mi minden alkalmazottakhoz ő is vagy megfelelő ruhaátalányt kapjon, vagy pedig természetben nyerje ruházatát.

Azt hinné a be nem avatott, hogy az egyenruha dolgában az előadottakon kivül egyéb sérelmet nem ismer a kincstári erdőknek őre, pedig a dolognak nem is ez a legfájóbb oldala, hanem inkább az a merev álláspont, a holt betühöz való szoros ragaszkodás, melyet a kincstár az egyenruha minőségének kérdésében elfoglal.

A szabályzat, mely az egyenruha viselését elrendeli, meghatározza egyuttal annak alakját és szinét, a posztó vagy szövet minőségét s ezektől azután eltérni egy mákszemnyire sem szabad. Ne szóljunk itt arról a szerencsétlen izlésről, mely az erdőőri egyenruha alakját kifundálta, sem pedig a szakértelemről, mely a posztókereskedők világában eltévelyedett, mert ezekről eleget beszél maga az egyenruha, hanem vessük föl azt a kérdést, hogy miért nem engedi meg a kincstár ugyanolyan szinben és alakban az egyenruhának jobb és csinosabb minőségben való előállittatását és viselését? Miért nem lehet az a zsinórzat selyem, mely tartósabb az ispahánnál, vagy a jelvény és korona ezüstből, mely nem feketedik meg idő előtt? A szabályzat szerint előállitott egyenruha még uj korában sem valami nagyon tetszetős, de egy pár heti viselés, néhány megázás után a fegyenczek darócz ruhájával csakugyan nem állja ki a versenyt csinosság dolgában.

A szegény Blum és társa budapesti czég, mely szerény kezdetből indulva elért nagy sikereit tisztán elismert szolidságának s megbizhatóságának köszönheti s mely jó tulajdonságokkal sikerült neki az erdészetnél más versenytársait teljesen háttérbe szoritania, hiába szedi össze minden tudományát és szakképzettségét, hogy a szabályok merev határai közt mozogva megrendelőit kissé kicsinositsa, mint sok más esetben, ugy itt is a betü megölője a lényegnek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Ott, hol az egyenruhát a szolgálatadó maga adja, nem lehet kifogás és panasz annak minősége ellen, ott azonban, hol saját pénzén köteles valamit az ember megvásárolni, talán mégis jogos és méltányos lenne, hogy az alak és szin megtartása mellett a szövet vagy egyéb kellékek minőségét ő maga határozza meg.

A mai világban, hol a nép a látszatot többre becsüli a valónál, a külső csinre sokat kell adni, mert — sajnos ugyan — már oda jutottunk, hogy nem áll meg a régi példabeszéd, mely szerint a madarat tolláról, az embert beszédéről ismerjük meg, hanem az embernél is a külsőt szokás nézni, keveset törődve annak belső értékével.

Nyilván ezt a külsőleg való megismerhetést czélozza az a pléhtábla is, melyet — hasonlatosan az utczasarki hordárokhoz — az erdőőr szembetünő helyen viselni tartozik, mintha bizon a fatolvaj vagy vadorzó a nélkül meg sem ismerné. Ha már csakugyan arra szolgál ez a pléhecske, melyet különben akkorára szabtak, hogy bátran lehetne tepsi helyett is használni és benne turós lepényt sütni, hogy általa az erdészet embere fölismerhető s hivatalos jelege és minősége nyilvánvaló legyen, csodálatos, hogy annak a viselését az erdőtiszteknél is nem rendelték el; avagy ezeknek nincs szükségük arra, hogy a nép őket minőségükben megismerje?

Különben hogy az egyenruházati szabályokkal a kincstári erdőtisztek sincsenek valami nagyon megelégedve, legjobban bizonyitja az, hogy legnagyobb részük a hol csak teheti, kerüli az egyenruha viselését s előnyt ad a kényelmesseb és csinosabb s a mi fő, saját tetszés szerint megválasztható polgári öltözetnek.

Mielőtt végeznénk a kincstári erdészeti altiszti személyzettel, csak ugy futólag emlékezünk meg az utazási költségekről, melyek még mindig a régi elavult szabályok alapján lesznek megszabva. Sokat, nagyon sokat lehetne erről is irni, de hát valamennyi helytelenséget nem vehetünk szigorun bonczkés alá, mert azok alapos elősorolására évek kelienének, itt csak a felett kell csodálkozásunknak kifejezést adnunk, hogy miért nem alkalmazzák erre nézve az összministerium által kiadott ujabb szolgálati szabályokat, melyek az utiköltségeket sokkal méltányosabb alapra fektették minden más előző szabályrendeletnél?

A hivatalból s a szolgálat érdekében való áthelyezéseknél

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az államkincstár megtéríti a tényleg fölmerült költségeket, de mig az erdőtiszteknek rangjukhoz megfelelően butorrongálás czimén megfelelő kárpótlást nyujt, addig a szegény erdőőr ezen a czimen mit sem kap, pedig hát az erdőtisztek átköltözködése majdnem kivétel nélkül olyan vonalokon történik, merre vasutak vagy legalább jobb és kényelmesebb utak vannak s ezeken bútoruk és egyéb holmijuk sincs annyi rongálásnak kitéve, mint a gyakran szinte járhatlan erdei és hegyi utakon költözködő erdőőréi; vagy talán a szegény emberé romolhat s abban ugy sem esik kár?

Van még egy nagyon különös oldala az erdőőri költözködési költségeknek, melyen nagyon jóizüt lehetne nevetni, ha nem lenne annyira szomoru s ez nem egyéb, mint az, hogy az erdőőr minden egyébnek szállitási költségeit fölszámithatja s meg is kapja, csak éppen a feleségiét nem s igy a vonatkozó szabály nyilvánvalóan az asszonyt fölösleges bútordarabnak vagy házi eszköznek, esetleg fényüzési czikknek tartotta, ha tehát fölösleges, akkor hurczolkodás előtt azt is legczélszerübb a többi vagy fölösleges, vagy pedig vitelre nem érdemes limlommal együtt elkótyavetyélni, ha pedig luxus czikk, akkor ám fizesse érte a tulajdonos a szállitási költségeket, mert a kincstár nincs hivatva arra, hogy mások privát passióit és fényüzési hajlamait elősegitse és istápolja. Legczélszerübb lenne talán szabályrendeletileg kimondani, hogy a kölcsönösen áthelyezett erdőőrök abban az esetben, ha az asszonyszállitás költségei terhükre esnek, ezeknek megtakaritása czéljából egyszerüen cseréljek el a feleségeiket.

Végül emlékezzünk még meg az átköltözködés eszméjéből kiindulva s az eszmetársulás révén arról, hogy az áthelyezéseknél nem csak mindig a szolgálat érdekét, hanem a magán érdekeket is szem előtt kellene tartani.

Végig tekintve az erdészeti altisztek elhelyezésén, gyakran tapasztaljuk, hogy a városokban, községekben nőtlen, vagy legalább gyermekek nélkül való altisztek vannak elhelyezve, mig ennek ellenében a számos gyermekkel megáldottak a községektől, városoktól s igy az iskolától távol eső helyeken kénytelenek élni s gyermekeikből iskola hiján valóságos vadembereket nevelni. Igaz, hogy mindenkinek meg van engedve áthelyezésért folyamodni, de hát ennek is meg van a maga bibije, mert hiszen jól tudja azt minden erdőőr, hogy ha bármi indokból is önmaga kéri át-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

helyezését, akkor az átköltözködés költségeit sajátjából tartozik viselni, miután pedig nála minden egyébből több jutott ki, mint a pénzből, inkább hagyja a gyermekeit is az erdőn elzülleni és elvadulni. Vajjon annak a fölöttes hatóságnak, mely minden legkisebb hibát is észrevesz alantasánál, nincs az ilyenre szeme s nem találja azt is a szolgálatnak érdekében levőnek, hogy az alkalmazott sorsával lehetőleg megelégedve s föllebbvalói jóindulata és atyai gondoskodása felől meggyőződve legyen, mind olyan dolgok, melyek a szolgálatban való buzgólkodást fokozni s igy a szolgálat érdekeit előmozditani képesek.

Azt, hogy lehetőleg minden gyermek iskolai kiképeztetésben részesüljön, az államnak az érdeke nem csak hogy megkivánja, de egyenest parancsolja is és a közoktatási törvény szigoru büntetést szab azokra a szülőkre, kik iskolaköteles gyermekeiket a megfelelő iskoláztatásban nem részesitik mindaddig, mig azok a tanköteles korból ki nem lépnek. Vajjon lelküsmeretesen irja össze a politikai hatóság az iskolaköteleseket az erdőn, a havasok mélyén lakó erdőőröknél is és gondoskodik arról, hogy ezek gyermekei az iskolát látogassák is, ha pedig iskoláztatásukat a szülők beigazolt szegénysége gátolja, gondoskodik-e arról, hogy vándor tanitók alkalmaztassanak, vagy pedig fölhivja-e az erdőhatóság figyelmét a törvényellenes állapotra s követeli-e, hogy az illető erdőőrnek iskola közelébe való áthelyezésével vagy pénzbeli segélyezésével vagy egyéb segély nyujtásával mód adtassék gyermekeinek iskoláztatására?

Mind olyan kérdések, melyekre a felelettel adósak maradunk; a ki erre nézve fölvilágositást kiván nyerni, tekintse meg a gyakorlati életet s meg fogja kapni a feleletet, de hogy az ki fogja-e elégiteni, az egészen más kérdés.

Füzetkénk megirásánál nem az a vágy vezérelt, hogy reformátorként lépjen föl annak irója, hanem egyedüli czélja az volt, hogy rámutatva az egyes hiányokra és ferdeségekre, alkalmat nyujtson az arra hivatottaknak ezek eltávolitására s ez által az erdészet ügyének is javitására és fejlesztésére.

A mi szavunk csekély és gyönge, de nagy abban az igazság ereje.

Most pedig bucsut véve a kincstári erdészeti altiszti személyzettől, áttérhetünk a más birtokosok szolgálatában állókhoz

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s itt első sorban arra térünk, ki legközelebb áll a kincstáriakhoz és nem más, mint:

2. A közalapitványi erdőőr.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerium kezelése alatt álló magyar tudomány egyetemi és egyéb közalapitványok a mezőgazdasági mellett még nagy kiterjedésü erdőbirtokokkal is rendelkeznek, melyek minden nagyobb összefüggés nélkül az ország külömböző vidékein szétszórva feküsznek s az arra hivatott m. kir. közalapitványi erdőgondnokságok felügyelete alatt állanak. Nagyon természetes, hogy az ilyen nagy kiterjedésü erdőbirtok rendszeres kezeléséhez nagy számu kezelő személyzet is szükséges és az erdőtiszteken kivül több száz erdőőr és erdőszolga keresi meg kenyerét.

A közalapitványi erdőknél alkalmazott erdészeti altisztek államkincstári alkalmazottak s igy mindazoknak a jogoknak és előnyöknek birtokában vannak, melyekben a többi állami altiszti alkalmazottak részesülnek, mindazonáltal az állami erdőkincstár erdészeti altisztjeivel szemben egy tekintetben nagy hátrányban vannak, nevezetesen abban, hogy náluk magasabb dijazás, sőt még olyan sem érhető el, mint a milyennel az erdőkincstárnál alkalmazott I. oszt m. kir. erdőőr bir.

A közalapitványi erdőőrök ugyanls négy különféle rangfokozatba oszlanak föl s fizetésük a következő:

IV.	oszt.	erdőőré	240	frt.	készpénz.
III.	„	„	270	„	„
II.	„	„	300	„	„
I.	„	„	350	„	„

ezen kivül valamennyi természetbeni lakás élvezetén kivül kap még 18 ürm³ első osztályu dorong tüzifát és 2 hold földjárandóságot.

Mint ebből is láthatjuk, a javadalmazás meglehetősen alatta áll az erdőkincstárnál szolgáló hasonló osztályu erdőőrök javadalmazásának: egy hold földilletménynyel és 6 ürm³ tüzifa járandósággal s igy sorsuk bizonyára nem irigylésre méltó, annál kevésbé, mert a közalapitványiaknál az I. osztály elérése után vége minden további előléptetésnek s midőn valamelyik alkalmazott eddig a rangfokozatig fölvergődött, befejezte pályafutását s vége minden reménynek a további előhaladásra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A fenti javadalmazáson kivül még jogositva vannak a közalapitványi erdőőrök egy tehenet, egy borjut, egy koczát és két malaczot legeltetésre bocsátani, tehát ebben a tekintetben is mostohább elbánásban részesülnek, ha csak ezt nem ellensulyozza az, hogy a legeltetési jogosultságukat jobban kihasználhatják a kincstáriaknál s talán illetményföldjüket is hamarább kapják ki természetben, mi természetes is, mert hiszen a közalapitványi uradalmak legnagyobb részében az erdők a mezőgazdasági birtokkal összefüggnek.

Nyilvánvaló, hogy a javadalmazás kisebb volta mellett a nyugdijazási viszonyok is roszabbak itt, mint a kincstáriaknál, mert hiszen mindkettőnél egy és ugyanazok a szabályok az irányadók.

A közalapitványi erdészeti altisztek egyéb szolgálati viszonyaira és beléletére nézve közelebbi adatokkal nem rendelkezvén, ezekről bővebben nem is nyilatkozhatunk, egy dolog azonban nem kerülheti el figyelmünket s ez az áthelyezések kérdése.

Mig a kincstári erdészeti altiszteknek már akár a szolgálat érdekében, akár pedig más okból való áthelyezésénél a szolgálati hely mindig csak az illető hatóság kerületében, tehát aránylag nem nagy terjedelemben változik, addig a közalapitványiaknál nem ritkán fordul elő, hogy egy-egy alkalmazott pár év leforgása alatt az országnak majdnem minden sarkában megfordul. Ilyen messze vidékekre való költözködéseknél még abban az esetben is, ha egyébként a költözködés költségei megtérülnek, a hátrány kézzelfogható, mert hiszen éppen úgy, mint a kincstári, a közalapitványi altiszt sem kap bútorainak rongálása czimén semminemmü kárpótlást.

Vannak ezen kivül a közelapitványoknál erdőlegényi állások s a szükséghez mértten még segédőröket is alkalmaznak 150—200 frt évi javadalmazással.

A rendszeresitett állások nyilvános pályázat utján lesznek betöltve a közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz intézett folyamodványok alapján, melyeknek szinte olyan kellékekkel kell felszerelve lenniök, mint a milyeneket a kincstári erdőhatóságok megkivánnak, illetve az erdőtörvény előir.

A közalapitványi erdőőrök belélete eddig nyugodt és csöndes volt s abban semmiféle nevezetesebb mozgalmat nem lehetett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

észrevenni, ujabban azonban a többi erdészeti altisztek mozgalmának az árja őket is kezdi magával ragadni s egyesek immár a közös ügy zászlója alá léptek és előkelő helyet vivtak ki maguknak a csatárok közt. Legutóbb a nagyköveresi erdőgondokság altisztjei mozdultak meg s az alakitandó országos segély és nyugdij egyesület javára olyan sikerült tánczmulatságot rendeztek, mely bármely más nagyobb és előkelőbb testületnek is dicsőségére vált volna.

Nyilvánvaló, hogy mint másutt mindenütt, úgy a közalapitványiaknál is ütött már az ébredés órája s midőn arra kerül majd a sor, hogy közös érdekek, a közös jólét kivivása végett harczra kellend szállni, remélhetjük, hogy ennek a derék testületnek tagjait a küzdőknek első soraiban fogjuk látni.

Ezzel pedig végire jutottunk volna az államkincstár vagy az ennek szoros kezelése alatt álló javak erdeinél alkalmazott altisztekre s rátérhetünk a közhatóságiakra.

3. Hatósági erdőőr.

Füzetkénk szük tere nem engedi a tulságos nagy kiterjeszkedést s igy eme fejezetünk czime alatt egy kalap alá fogjuk vonni a vármegyei, járási vagy kerületi, városi, községi és közbirtokossági erdészeti altiszteket, szóval mindazokat, kik nem egyes magán birtokosnak, hanem valamely közösségnek a szolgálatában állanak. Ezek nincsenek tulajdonképen egy ember önkényének és akaratának alávetve s igy azt hinné az ember, hogy állásuk némi közeledést jelent a kincstáriakéhoz s helyzetük eléggé türhető, pedig hát az életben ennek éppen az ellenkezőjét látjuk.

Az ilyen hatósági, községi vagy közbirtokossági erdőőrök vagy a vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága által kinevezve, vagy pedig egyes községek képviselő testületei, illetve a közbirtokosság tagjai által megválasztva lesznek. Az üresedésbe jövő állomásoknak nyilvános pályázat utján kellene betöltetniök s mégis az aránylag igen sok állomás mellett csak elvétve látunk egy—egy közhirré tett pályázatot s ha azután ennek alapján lesz is az állomás betöltve, alig van benne köszönet, sőt még ilyen alkalomnál is gyakran a legnagyobb visszaéléseket tapasztaljuk.

Ismerünk esetet, hol községi erdőknél megüresedett erdőőri állás nyilvános pályázat utján volt betöltendő, a pályázat ki is lett szabályszerüen irva s a lehető legszélesebb körben közzétéve,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

minek meg is volt a maga eredménye, mert biztos tudomásunk szerint nem kevesebb, mint hat teljesen szakképzett egyén pályázott az állomás elnyerésére s igy az arra hivatott három községnek módjában lett volna olyan egyént választani, ki az erdőtörvény minden követelményének megfelelt s mégis mi történt? A hat szakképzettnek mellőzésével a községek erre hivatott kiküldöttjei egy minden szakképzettséget nélkülöző, a hivatalos magyar nyelvet csak hirből ismerő, irni, olvasni alig tudó egyént, még pedig az egyik érdekelt községnek a biráját választották meg közös erdőőrükké. Hiábavaló volt a választást vezető főszolgabirónak minden törvénymagyarázata, ellenvetése, a választók konokul ragaszkodtak választásukhoz s utóvégre is a vármegyei közigazgatási erdészeti bizottságnak kellett a választást megsemmisiteni.

Mondanunk sem kell, hogy az ilyen választásnál mik az eszközök és inditó okok. A korteskedés már itt is fölütötte tanyáját s az etetés, itatás, különféle igéreteknek tétele nagy szerepet játszik. A köznép rétegeiből kikerült választók szivesen választják a maguk rétegéhez tartozó embert, hiszen ez a falubeliek legnagyobb részével rokonságban, jó baráti viszonyban áll s igy sokkal elnézőbb lesz egyes kihágásoknál; behunyja szemét ott, hol azt nyitva kellene tartania, sőt maga is szivesen kaparint meg valamelyest a közös prédává tett vagyonból.

Tegyük föl azonban, hogy a választásnál a törvénynek megfelelően szakember lett megválasztva és pedig teljesen idegen, kit a környéken senki sem ismer. Milyen sors vár erre állásának elfoglalása után? A lakosság nem barátjának, hanem természetes elleségének tekinti s nincs az a furfang, melyet igénybe nem vesz, csak hogy neki kellemetlenséget, boszuságot okozhasson s egész életét megkeseritse, ez ellen pedig sem a törvényben, sem a gyakorlatban védelem nincs.

A hivatásának élő, munkálkodni szerető, kötelelességtudó ember abban leli legnagyobb örömét, ha ebbeli tulajdonságait elüljárójával észrevétetheti s jól esik néha ha már nem is jutalomban részesülni, de legalább egy—egy dicsérő, buzditó szót hallani. Ebből a hatósági, kerületi s más elnevezésü hasonlatos erdőőröknek alig jut ki a részük, mert elüljáróik rendszerint nagy kerületek fölött rendelkezvén, az irodai munkahalmaz mellett csak ritkán

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

jutnak abba a helyzetbe, hogy alárendeltjeik odaadó munkálkodásának a gyümölcsét megtekinthessék, hogy dicsérő szavukkal, elismerésükkel azoknak a köznép előtt való tekintélyét emeljék. A járási vagy kerületi erdőtiszt ritkán jut abba a helyzetbe, hogy közvetlen szemlélője, megismerője legyen azoknak a uehézségeknek, melyeket a szegény erdőőrnek szolgálata teljesitésénél le kell küzdenie; nem tudja azt, hogy annak a közbirtokosnak részéről, kinek javát annyi önfeláldozással igyekszik előmozditani, nem hogy elismerésében nem részesül, hanem ez a helyett, hogy sorsát türhetővé, megélhetését lehetővé tenni igyekeznék, inkább még szájából is kiragadná azt a falat barna kenyeret, melyet csak azért vetett eléje, mert muszáj, mert ezt az erdőtörvény megköveteli.

Ennek ellenében a nép panasza az elüljárók elött nagyon sokszor nyitott fülekre talál s ebből alkotnak maguknak véleményt alantasaikról, miután pedig a panasz rendszerint sok, a végeredmény az, hogy az erdőőrt képzelik összeférhetlen, veszekedő természetü embernek, ki ilyen tulajdonságai miatt nem képes magának biztositani a nép szeretetét. Arra, hogy az erdőtiszt alantasát életviszonyai, megélhetési módja felől kikérdezné, magát saját tapasztalata utján ezekről téjékozná, csak oly ritkán esik példa, mint a milyen ritka madár a fehér holló.

Ha az erdőőr panaszkodik, sorsával való elégedetlenségét nyiltan bevallja, akkor ráfogják, hogy sociálistikus eszméknek hódol s lázong a közrend ellen. Igaz ugyan, hogy megismerve a bajokat sem tehetnének sokat azok megszüntetésére, de meg nekik maguknak is elég bajuk, keserüségük van a saját állásukban s igy alig marad arra idejük, hogy a saját mellett még másnak a bajával is törődjenek.

Minden országos törvénynek első és legfőbb intenciója a lakosság és az ország javának az előmozditása s ez volt czélja az erdőtörvénynek is, midőn elrendelte a kizsarolt, kipusztitott erdők helyreállitását s ez áltdl czélul tüzte ki az erdőgazdaság fölvirágoztatását, Gondoskodott arról a törvény, hogy ez az óriás nagy munka szakavatott kezekre bizassék, meghatározta, hogy kik azok, kik erdőbirtokukat szakképzett emberekre kötelesek bizni, de megfeledkezett egyről gondoskodni, nevezetesen arról, hogy azután ezeknek a szakképzett embereknek a megélhetés módja is megadassék, szóval, nem intézkedett azoknak a határ-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

vonalaknak a megszabásáról, melyek az erdészeti altiszti személyzet javadalmazásánál okvetlenül betartandók lennének.

Javulást vártunk ezen a téren a községi és más hason természtü erdőknek állami kezelésbe való átvételét szabályozó törvénytől, mely legközelebb életbe fog lépni, de hát az ember sorsa reményeiben csalatkozni. Az uj törvény minden egyébről gondoskodott, csak erről az egyről feledkezett meg.

Egy felső magyarországi nagyközség (hajdan mezőváros) pályázati hirdetménye akadt a minap kezünkbe, melyet mint fölötte jellemzőt nem hagyhatunk csak úgy szó nélkül átsiklani, hanem ide iktatjuk azt egész terjedelmében, hadd legyen módjában azoknak, kik egyébként ránk fognák, hogy agyrémekkel foglalkozunk s puszta feltünési viszketegből hamis tanokat hirdetünk, meggyőződni arról, hogy az igazságnak szolgálatába szegődtünk s még talán szépitjük is a dolgot, nem föstve egészen olyan feketének az ördögöt mint a milyen az a valóságban,

A kérdéses pályázati hirdetmény — úgy, a mint az egy helyi érdekeket szolgáló vtdéki lapban megjelent — szórul — szóra a következő:

Pályázat erdőőri állomásra.

Bábaszék község erdejénél rendszeresitett erdőőri állomás megüresedvén, annak betöltése végett pályázat hirdettetik.

Ezen állománnyal 100 forint évi javadalmazás van egybekötve. Pályázni óhajtók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI t. c. 37. §-a értelmében felszerelt folyamodványaikat folyó évi március hó 30-ig az alulirott előljárósághoz nyujtsák be.

A választás március hó 30-án fog megtartatni.

Bábaszéken, 1899. március hó 9-én.

A községi előljáróság.

Valóban megérdemelte volna ez a pályázati hirdetés. hogy gyászkeretbe foglaltuk volna s ilyen alakban tétetnék el a nyilvános múzeumokba, intő péidául az utódoknak,

Az áliomással tehát 100 frt. évi javadalmazás van egybekötve és semmi egyéb, e mellett pedig a pályázók kötelesek kimutatni az erdőtörvény 37 §-ában megszabott kellékeket s még a végire azt is oda bigygyeszti a tisztelt községi előljáróság, hogy választás ekkor meg ekkor fog megtartatni. Hát lehet az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ilyen állomásnál még választásról is szó és lehetséges az, hogy a törvényszabta kellékekkel birók többen is kapnának az alkalmon, hogy ennek az állásnak elnyerése fölött egymással versenyre keljenek? Hiszen ha akad béres, a ki kész az ilyen erdőőri állást elfoglalni, azt vagy mint beigazolt őrültet a bolondok házába, vagy pedig mint nyilvánvalóan lopási gondolatokkal foglalkozót a fegyházba kellene zárni, mert hogy lopás nélkül 100 forintból megélni nem lehet, azt talán tegadni senki sem fogja. És a községekre még azt mondja rá a közvélemény, hogy azok erkölcsi testületek!

Hiszen készséggel elhiszszük mi azt, hogy Bábaszék községnek az erdőterülete olyan kicsiny, jövedelmezősége olyan csekély, hogy nagyobb erdőőri fizetést meg nem bir, de hát akkor miért nem egyesül valamely szomszéd erdőbirtokossal közös és tisztességes javadalmazásu erdőőr tartására?

Ez az erdőőri javadalmazás mindenesetre bent van a községi költségvetésben és számadásokban s ezeket a vármegye birálja fölül és engedélyezi; vajjon ennek nincs beleszólása ebbe a hihetetlen fizetésbe? Vagy talán Bábaszéken annyira olcsó az élet, hogy ott ilyen fizetés mellett is meg lehet élni? Talán határa Kánaánéhoz hasonlit, hol a föld munka nélkül is eltartja buja termésével lakosságát? Személyesen van szerencsénk ismerni nem csak Bábaszéket magát, hanem egész környékét is és igy a megczáfolástól való félelem nélkül kinyilatkoztathatjuk, hogy biz ott a határon több kő terem, mint buza s a megélhetés nem valami könnyü.

Vajjon Bábaszék erdejének állami kezelésbe való tá vételénél továbbra is megmarad ez az erdőőri javadalmazás? Kiváncsiak vagyunk rá.

Különben ne higyje azt senki, hogy ez az egy eset elkülönitetten s magára hagyatva áll hazánkban; lesz biz ott még elég ehez hasonlatos, csak nem jut köztudomásra, mert az ilyen javadalmazásu állásokat szeretik úgy titokban, lopva betölteni s óvakodnak a nyilvános pályázat kiirásától. Alig egy éve olvastuk egy felvidéki szabad királyi város pályázati hirdetményét melyben a városi erdőőr javadalmazása 200 frt készpénz és négy ürköbméter tüzifa járandóságban volt föltüntetve.

Közelebbi adatok hiányában nem akarunk mindjárt pálczát

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

törni az ilyen városok vagy községek fölött, mert hiszen lehetséges, hogy a csekély készpénzfizetés mellett személyzetüket más úton, például a faanyagok eladásánál a vételárnak megfelelő százalékával, vagy pedig a befolyt erdőkár téritmények bizonyos részével remunerálják s igy azoknak megélhetését biztositják, de ha ez igy van, miért nem teszik ki a pályázatba?

Nem czélunk itt különben egyes községek vagy városok erdőőri fizetéseivel foglalkozni, hanem csak rámutattunk egy párra, a hires latin költővel mondván: „ab uno disce omnes!“, vagyis magyarul szólván, egy esetből tanuld megismerni a többieket.

A hatósági és közbirtokossági erdőőrök fizetése tehát 100—400 forint közt ingadozik, természetes azonban, hogy sokkal több áll közel az alsó, mint a fölső határhoz s még talán ez is hagyján volna, de azután milyen körülményes utak azok néha, melyeket addig meg kell tennie a szegény erdőőrnek, mig ehez is hozzájut!

Egy-egy kerületi erdőőr szerény javadalmazása nem ritkán 7—8 sőt több községi és közbirtokossági pénztár terhére van szétosztva s ezt azután megfelelő havi részletekben — hogy igazi nevén nevezzük a gyermeket — úgy kell összekoldulnia az ugyanannyi pénztarnoktól, mert hát ösmerjük az ilyen kisebb községek pénztárait s azt hogy leggyakoribb ismertető jelük az üresség, ha pedig begyül valami kis pénz, arra rögtön ráteszi a kezét a fizetésére már talán szinte régóta vágyódó körjegyző, vagy pedig siet a pénztárnok holmi vármegyei és egyéb közterheket kiegyenliteni, mert hiszen ezekért folyton szorongatják s az exekutort bajosabb elutasitani, mint a szegény erdőőrt.

Az ilyen szerencsétlen helyzetben levő erdőőrnek először is láttamoztatni kell a nyugtáit az illetékes körjegyzőkkel s azután nyakába venni a nem ritkán 40—50 kilométernyi kerületben szétszórt községeket, hol azután vagy a pénztárnokot nem találja otthon, mert ez sejtvén jövetelét, jónak látja egy időre elveszteni magát, vagy pedig üres pénztárt talál s ha csak egy pár szép szó s egy kis áldomás által megpuhitott pénztárnok vagy a saját, vagy pedig valahonnan kölcsön kért pénzből ki nem elégiti, nyakába akaszthatja ujból a tarisznyáját s mehet egy házzal odább, énekelve az egyszeri vak koldussal:

„Gyü sárga, gyü fakó, itt semmit sem adnak,
Minthogy szép idő van, kendert nyüni vannak!“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Az még eddig senkinek sem jutott eszébe, hogy talán jó volna az ilyen erdőőri javadalmazásokat a községek által bizonyos központba, talán leginkább a szolgabirói hivatalokhoz beszállitani, hol az erdőőr erdőkártárgyalások czéljából amúgy is gyakori vendég lévén, szerény fizetését egy összesitett nyugtára alkalmilag is fölvehetné. Ilyen eljárás mellett még a bélyegen is sokat takarithatna meg, mert hol most 7—8 darab 14 filléres bélyegre van havonkint szüksége, elegendő lenne egy.

Különös játéka is az a sorsnak, hogy a vármegyében legsilányabbul javadalmazott kerületi erdőőrök némelyike nyugtáira több bélyeget kénytelen éven át fölragasztani, mint például a járási szolgabiró.

Az ilyen csekély fizetések mellett azután még gyakran kétféle háztartást is kell a szegény erdőőrnek tartania, mert mig családja othon éli úgy a hogy világát, neki majdnem az egész éven át kiterjedt védkerületét kell bejárnia s alig térhet egy hétben egyszer vissza szerény házi tüzhelyéhez, talán nem is annyira azért, hogy családját meglássa, mint inkább hogy tisztát vegyen magára. Ilyen hosszas kimaradásoknál az ember nem élhet pusztán az otthonról magával hozott száraz kenyéren és szalonnán, hanem a gyomor hébe-korba, kivált a fáradságos szolgálat mellett s legfőkép a zord téli időben némi meleg ételt is megkiván, mit pedig szinte nem osztogatnak ingyen, hanem biz azt jó borsosan kell megfizetni.

Ezeket a silány fizetéseket sok helyütt azzal igyekeznek helyreütni, hogy az erdőőrnek az erdőkárok után befolyandó összegek bizonyos csekély hányadát adják. Igy papiron olvasva elég szépen föst ez, de mi, kik a dolgot a gyakorlati életből, s tapasztalásból ismerjük, igen jól tudjuk, hogy ez csak porhintés a világ szemébe s nem egyéb, mint mézes madzagnak a szájon való áthuzása, mert hiszen fát lopni vagyonos ember ritkán megy, ebben a bünben leginkább a szegény emberek leledzenek s igy bár el is itéli őket a törvény, nem fizetik a kiszabott birságot, hanem az egyszerüen elzárásra lévén átváltoztatva, a bünös leüli az egy-két napot, mit a törvény reá szabott.

Volt alkalmunk még a régi világban valahol egy tilalmi táblán a következőket olvashatni:

„A fáknak rongálása 10 forint pénzbüntetés vagy 25 bot büntetése mellett tilos. A föladó ennek felét kapja.“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Nyivánvaló, hogy a föladónak vagy a 10 frt. vagy a pedig 25 bot kellett kapnia. Szinte kedve kerekednék az embernek ebből a tréfás ötletből kifolyólag azt ajánlani, hogy az erdőőrt a megitélt elzárásoknak is bizonyos hányadában részesitsék, legalább addig, mig ezt a fizetés emlését élvezné, meg lenne mentve szolgálatának fáradalmaitól s kissé megpihenne.

„Dificile est satyram non scribere!“ Valóban nehéz nem gúnyolódni az embernek az ilyen viszonyok fölött.

Természetbeni lakást alig, lakpénzt pedig csak elvétve kap a hatósági, kerületi, községi vagy közbirtokossági erdőőr s igy azt is csekély javadalmazásából kénytelen fizetni s néha annak valóban tekintélyes részét erre áldozni, sőt mi több, még tüzifa járandósága sincs és igy nem ritkán abba a valóban nevetséges helyzetbe jut, hogy az őrzésére bizott erdőkből lopott fát kénytelen a piaczon drága pénzen megvásárolni s a magában jót nevető fatolvajjal alkudozni.

Mit szóljunk már most azokról a nehézségekről, melyek annak a szegény erdőőrnek nyakába szakadnak, ki hivatva van a meglevő erdő hasznát és a fölujitandónak költségeit a közös birtokosok között aránylagosan és igazságosan fölosztani, ott, hol a haszonból mindenki mentül többet, a terhekből pedig mentül kevesebbet akar magára vállalni? Itt bizon ember legyen a talpán az, a ki minden igényt általános megelégedésre kielégiteni tudjon!

Az erdősitési vagy egyéb munkálatokat sok helyütt a közbirtokosságok nem készpénzköltséggel, hanem természetbeni munka szolgálmánynyal kivánják végeztetni s itt a szegény erdőőr hivatása kiszámitani a birtok arányához viszonylagosan az egyesek által teljesitendő közmunka mennyiségét. Már magában véve ez is mennyi vesződséggel és még több pörlekedéssel és veszekedéssel jár, hát még milyen a munkája az ilyen kirendelt kényszer munkásoknak s milyen nehéz föladat azokat pórázon tartani és tőlük hüséges, lelkiismeretes munkát követelni! Ismerünk eseteket, hol az ilyen munkások az általuk kiültetendő csemeték nagy részét a földbe ásva eltüntették vagy föltüzelték, csak hogy munkájukkal hamarább készen lenni láttassanak s ki akadályozhatja meg az ilyen visszaélést? Hiszen ha száz szeme lenne a szegény erdőőrnek, még az is kevés lenne az ilyen szántszándékos,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

valódi barbarismusnak nevezhető károsítás megakadályozására. Ha azután ilyen lelketlenség következtében az erdősitések nem, vagy csak kevéssé sikerülnek, miután bünbakot mindenütt kell találni, jaj akkor a szegény erdőőr fejének, meg mossák azt könyörtelenül s még jó szerencse, ha csak ezzel menekülhet s szigorubb megtorlás nem éri.

Bizon keserü és valóban az orczának verejtékével szerzett kenyér az erdőőré, de hát utóvégre be lehetne még azzal is érni, mert utóvégre nem lehetünk mindnyájan tyúkon és kalácson hizlalva s az már a világ sora, hogy több legyen a szegény, mint a gazdag s mindenbe bele lehet apránkint törődni, mert hiszen azt tartják, hogy még az akasztást is meg lehet okkal — móddal szokni. A hatósági erdőőr is könnyebben beletörődnék a sorsába, csak bár öreg napjaira, vagy elhalálozása esetén özvegye és gyermekeinek ha nem is jóléte, de legalább tengődése biztositva van, de hát az erdészeti személyzet eme részének erre nézve semminemü biztositéka nincs, hanem teljesen a saját erejére van utalva s arra, hogy abból, a miből napról-napra sem képes tisztességesen megélni, igyekezzék megtakaritani annyit, a mennyivel jövőjét biztosithatja.

A magas ministerium által kiadott szabályrendelet pontosan szabályozza a fegyelmi eljárást, mely a közhatóságokra nézve kötelező s melynek betartása mellett az erdőőr nincs többé önkénynek s egyetlen gyarló ember itéletének kitéve. A szabályrendelet immár két év óta érvényben van s mégis birtokunkba jutott egy szabad királyi város polgármesterének fegyelmi ügyben hozott két rendbeli határozata, melynek egyikével a város néhány erdőőrét tapasztalt — s talán be is bizonyult — visszaélések miatt állásából elmozditja, a másikával pedig az első ellen közben vetett felebbezést azzal az indokolással utasitja vissza, hogy az erdőőrök a városi statutumok szerint a cselédek sorába lévén sorozva, ezek tölött minden föllebbvitel kizárásával a város feje szabadon rendelkezik s őket e szerint bármikor saját belátása és kénye — kedve szerint szolgálatukból elbocsáthatja. Az erdőőrnek tehát még nyilvános hatóságnál sincs meg az önkény ellen való biztositása.

Itt önként fölmerül elöttünk az a kérdés, hogy ha már a kérdéses városnak meg is volt az a botrányos szolgálati pragmati-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kája, mely az erdőőr személyzetet a cselédek közé sorolta, vajjon az emlitett ministeri rendelet nem szüntette meg ennek a hatályát s nem lett volna köteles a város ezzel a rendelettel homlokegyenest ellenkező szabályzatát megfelelően módositani?

Ennek az áldatlan helyzetnek megjavitására van különben hivatva az immár életbe lépett az a törvény, mely a községi és egyes közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe való átvételét rendeli s melyből kifolyólag az illető erdőbirtokosok kötelesek alkalmazottjaiknak nem csak a javadalmazását szabályozni, hanem a szolgálati és fegyelmi pragmatikát is megállapitani, mely intézkedés hivatva lesz a személyzet szolgálatát állandósitani; idővel be fog talán náluk is következni a nyugdijjogosultság, hasonlatos az állami alkalmazottakéhoz, addig azonban, mig ez bekövetkeznék, bizon csak a saját gyönge erejükre vannak utalva.

4. Magán uradalmak erdőőre.

Erdeink túlnyomóan nagy része magán személyek birtokában van; vannak egyes uradalmaink, melyek erdőbirtoka bátran vetekedik egy-egy kisebb német fejedelemséggel terület dolgában. Ezeknél az erdőknél sok ezer és ezer erdőőr van alkalmazásban, számukat azonban még csak megközelitőleg sem lehet meghatározni, mert arra nézve semmiféle biztos adataink nincsenek.

A magán uradalmak között számos olyan van, melyben az erdőőrnek sokkalta jobb a sorsa, mint akár a kincstári, akár pedig a hatósági erdőőré, mert ott a javadalmazás is jobb, a nyugdij is nagyobb és a mi szinte nem megvetendő dolog, sokkal nagyobb tekintélynek örvend és megbecsülésben részesül.

Sajnos, hogy az ilyeneket számban igen túlhaladják az olyan uradalmak, a melyeknél az erdőőröknek nem csak hogy a jövője, de még csak a jelene sincs biztositva.

A magán uradalmaknál az erdőőr gazdája vagy ennek megbizottja kénye-kedvének van kitéve s ezek bármely pillanatban megfoszthaják kenyerétől a nélkül, hogy ezért bárkinek is felelősséggel tartoznának.

A fizetések legnagyobb részben annyira csekélyek, hogy még a legszerényebb igényeket sem elégitik ki s ha esetleg vannak jobban javadalmazott állomások, ezeket a kedvencz inasok, parádés kocsisok s más hasonlók nyerik el és senkinek sem jut eszébe megkérdezni, hogy vajjon van-e elegendő képzettségük

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

arra, hogy hivatásuknak megfelelhessenek. Az ilyeneknek szokása azután pöffeszkedni, az igazi szakértelemmel biró kartársukat lenézni, tudákosságukkal az ő munkásságát hátráltatni s árulkodásukkal életét megkeseriteni.

Az uradalmak a náluk üresedésben levő állomásokat csak a legritkább esetben töltik be nyilvános pályázat utján s arra nézve, hogy kit alkalmaznak, igy történhetik azután, hogy az erdészeti szakban kiképzettekből nem ritkán kocsisok, a kocsisokból pedig, erdőőrök, alerdészek, sőt erdészek lesznek.

A nyugdijazásnak — mint már előbb is emlitettük — csak gyéren, egyes mintagazdaságoknál jutunk nyomára, a legtöbb helyen pedig szolgálatképtelenség vagy hosszabb betegeskedés esetén az erdőőr családostul, elhalálozása esetén pedig annak családja kezébe veheti a koldusbotot, nyakába akaszthatja a koldustarisznyát s mehet a nagy világba, keresni idegen emberek könyörületességét, mert hiszen kevés akad olyan, ki már kész vagyon birtokában adná magát az erdőőri pályára, melyben jólétet nem, hanem csak fáradalmakat és veszedelmeket talál s még kevesebb az olyan, ki bár hosszu szolgálati idő alatt is a tisztességes megélhetés mellett még valamit megtakaritni is tudna.

* * *

Ime ezekben legalább nagy vonásokhan leirtuk volna az erdészeti altiszti személyzet életének sorát és szolgálati viszonyait s midőn azoknak árnyoldalait kiemeltük, még mindig nem mutattuk meg a teljes valóságot és sokat fojtottunk vissza magunkban a méltó elkeseredésből.

Mint azt már füzetkénk elején is megjegyeztük, annak megirásánál nem az az eszme vezérelt, hogy a fönnálló társadalmi rendet akár alapjában, akár pedig részeiben megtámadjuk, hanem csak rá akartunk mutatni a kóros állapotra, mely gyógyitásra szorul, hogy azok, a kik erre hivatva vannak, világosan és félreismerhetlenül lássák meg a tátongó s gyógyulásra váró és vágyó sebeket s igy megismervén a betegséget, módjuk legyen annak gyógyitásáról gondoskodni. Az erre való kedv úgy látszik nem hiányzik, mert az alatt, mig füzetkénk sajtó alatt volt, a gyógyitás legalább részben már megkezdődött s a kezdeményezés dicsősége éppen úgy, mint az erdőgazdaság rendezésénél, ismét csak a magas kormányt illeti meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

A községi és egyes közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe történt átvételével nagy fordulat áll be az ezeknél alkalmazásban álló altisztek szolgálati és javadalmazási viszonyaiban, mert hiszen az illető birtokosok immár kötelezve vannak a javadalmazást, fegyelmi és szolgálati viszonyokat illetőleg szabályrendeleteket alkotni és azokat felülvizsgálás és jóváhagyás czéljából a földmivelésügyi m. kir. ministeriumhoz előterjeszteni, mely bizonyára gondoskodni fog majd arról, hogy azok az altiszti személyzet igényeinek legalább részben megfeleljenek s ha annak helyzete nem is lesz mindjárt teljesen irigylésre méltó, az alap mégis le lesz téve s remélhető, hogy legalább idővel azon jólétük épülete fog fölépülni.

A községi és közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe történt átvétele még más irányban is nagyon üdvös, mert ez által jövőben ezeknél az erdőknél ki lesznek zárva a minden szakképzettséget nélkülöző és igy oda nem is tartozó alkalmazottak s a képzett és az erdészeti szakmában teljesen jártas egyének nem lesznek kénytelenek állás hiányában tudásukat más pályákon érvényesiteni, hanem megkapják méltó helyüket ott, hova őket szivük vágya vonzotta. Legnagyobb nyereség lesz ez azonban magára az erdőgazdaságra, mert ha valahol, úgy a községeknél és a közbirtokosságoknál folyt eddig a legnagyobb rabló gazdálkodás, természetesen itt is kivéve az egyes tiszteletreméltó kivételeket. Az ilyen testületek ugyanis sok helyütt csak a jelennek élve igyekeztek erdeik kincsét lehetőleg kizsákmányolni, nem sokat törődvén azzal, hogy a jövő nemzedéknek marad-e majd még valami. Ennek a szerencsétlen gazdálkodásnak most majd a szigoru állami felügyelet gátat fog vetni, másrészt pedig gondoskodni fog az erdősitések helyes végbevitelével a jövő nemzedék javáról is.

Az államkincstári erdészeti altisztek helyzetében is nagy fordulat fog beállani, mert értesülésünk szerint már az 1900-ik év elejével náluk is alkalmazásba jön az 1893 évi IV-ik törvényczikk, mely az altisztek javadalmazását az eddigi módszertől eltérőleg egészen uj alapokra fekteti s igy mig egyrészt készpénzfizetésük tetemesen megjavul, addig másrészt talán meg fogják szüntetni a különféle rangfokozatok sokaságát. Uj alapokra lesznek fektetve a hivatkozott törvény alapján az utazási költségek is, a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

mennyiben az eddigi szinte nevetségesnek mondható csekély élelmezési dijak helyébe rendes és tisztességes napidijak fognak lépni.

Mindezekről azonban még időelötti lenne irni, mert hiszen maga a tervezet még ismeretlen előttünk, most egyelőre elégedjünk meg azzal, hogy a javulás utján vagyunk s hogy az már a legközelebbi időben be fog állani.

Sajnos, hogy a magán uradalmi erdészeti altiszti személyzet csak nagy vonásaiban ismeretes elöttünk s igy arról bővebben meg nem emlékezhettünk, pedig ha valahol, úgy itt lett volna talán legjobban indokolt a panasz, valamint hogy azzal sem kecsegtethetjük magunkat, hogy a javulás ezeknél is be fog állani, mert hiszen személyzetének javadalmazása kérdésében minden egyes uradalom teljesen független és bármely külső befolyástól ment s az, a mit tenni akar vagy tesz, mindig az ő saját akaratának a kifolyása.

Az embernek, legalább az életrevalónak azonban nem szabad sorsát teljesen csak másokra bizni, hanem annak intézésébe magának is be kell folyni, mert hiszen azért van észszel, gondolkozási tehetséggel megáldva, hogy önmagán segiteni tudjon s igy nyilvánvaló, hogy az erdészeti altiszti személyzetnek sem szabad mindent csak másoktól várni, hanem neki magának is fáradoznia kell azon, hogy helyzete javuljon, kiváltkép pedig a saját és családja jövője a lehetőséghez képest biztositassék. Ennek szükségére már évekkel ez elött rámutatott ezeknek a szerény soroknak irója s tudva azt, hogy olyan szétszórt testületnél, mint a milyen az erdészeti altiszti személyzeté, az első és fő szükség az egyesülés, igyekezett egy összetartó kapcsot létesiteni, mely hivatva legyen a széttagolt és szétforgácsolt erőket egyesiteni, az egymástól távol eső egyedeket együvé hozni. Ennek az eszmének volt kifolyása az „Erdőőr“, majd később az „Erdészeti Ujság“ czimü szak és- társadalmi lapok megalapitása, melyek közül az utóbbi, mint az előbbinek folytatása ma is küzd az erdészeti altiszti személyzet érdekeiért s küzdeni is fog mindaddig, mig azok, kiknek jóvoltáért fejti ki minden munkásságát, megfelelő támogatásban részesitik.

A kitartó fáradozást siker koronázta, mert ha még a kitüzött czél nem is lett teljes egészében elérve, az eredmény már eddig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

is az, hogy több száz lelkes férfiu fölkarolta az egysülés fenséges eszméjét s késznek nyilatkozott fölvenni a harczot a sors csapásaival.

Ezekben a lapokban volt fölvetve az eszméje egy „Országos erdészeti és vadászati altiszti nyugdij és segélyegyesület“ megalakitásának, mely egyesület hivatva lenne egyrészt a nagy testület erkölcsi sulyát növelni, neki az emberi társadalomban az őt méltán megillető helyet biztositani, másrészt pedig tagjait anyagilag is tehetségéhez mérten segiteni, kivált pedig az ő és családtagjaik jövőjét legalább részben biztositani.

Évek kellettek ahoz, mig az eszme annyira megérett, hogy kivitelehez lehessen fogni, azonban az igazi lelkesedés, a buzgó kitartás nem ismer akadályokat s ha ilyeneket talál, legyőzi azokat. Az eszme immár közeledik a megvalósuláshoz, az idő, melyben az ige testet fog magára ölteni, közeledik.

Az 1899-ik év pünkösdi ünnepének első napja örökké emlékezetes marad az erdészeti altiszti személyzet történetében, mert ezen a napon gyülekezett föl az ország szivébe, hazánk székesfővárosába 89 lelkes férfiu abból a czélból, hogy az „Országos erdészeti és vadászati altiszti személyzet nyugdij és segélyegyesülete“ alapját megvesse.

A gyülés eredménye a következő alapszabályok kidolgozása volt:

Az „Országos Erdészeti- és Vadászati-Altiszti Nyugdij- és Segély-Egyesület“.

Alapszabályai.

1. § Az egyesület czime:

Az egyesület az „Országos Erdészeti és Vadászati Altiszti Nyugdij és Segély Egyesület“ nevet viseli.

2. § Az egyesület pecsétje:

Viseli az 1 §-ban meghatározott elnevezést köriratban egy cserlevél és tegyverből álló jelvény körül.

3. § Az egyesület székhelye

Az egyesület székhelye Budapest székesfőváros.

4. § Az egyesület ügyviteli nyelve.

Az egyesület ügyviteli nyelve a hivatalos magyar nyelv s ezen vezettetnek jegyzőkönyvei, összes kezelési könyvei, száma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

dásai, költségvetései, mindennemü kiadványai s levelezései; a közgyülések tárgyalási nyelve szintén a magyar, olyan tagok azonban, kik ezt a nyelvet nem birják, saját anyanyelvükön is felszóllalhatnak s ebben az esetben feiszóllalásaik tolmácsolva lesznek.

Ha a szükség úgy hozná magával, gondoskodni fog az egylet, hogy alapszabályai, közgyülési meghivói s egyéb fontos kiadványai más hazai nyelven is kiadassanak. Ez az intézkedés kivált abban az esetben válnék szükségessé, ha a horvát — szlavónországi bajtársak lépnének nagyobb tömegben az egyesületbe.

5. § Az egyesület czélja.

Az egyesület mig egyrészt hivatva van a felséges koronás királyunk és hazánk alkotmánya iránt való hüséget és ragaszkodást tagjai közt fejleszteni, másrészt összekötő kapcsot képez az országban szétszórtan élő erdészeti és vadászati altisztek közt s ezeket és müködésüket minden kitelhető módon erkölcsileg támogatja, érdekeiket minden irányban megóvja.

Az erkölcsi mellett még anyagilag is támogatja tagjait s ezen a téren legnagyobb sulyt fektet arra, hogy azokat szolgálatképtelenségük, családjaikat pedig a családfentartó elhalálozásával rendes és lehetőleg olyan nyugdijban részesitse, mely elegendő azoknak a nyomortól való megmentésére: ezenkivül gondoskodik az egyesület a tartós és költséges gyógykezeléssel járó betegségek, valamint elemi és más csapások esetén tagjainak a viszonyokhoz és a saját anyagi erejéhez mért segélyezéséről s kivált halálozások alkalmával temetkezési járulékok nyujtása által a tagok és hitveseik tiszteséges eltakaritásának lehetővé tételéről.

6. § Az egyesület tagjai.

Az egyesület tagjai négy részre oszolnak, nevezetesen:

a) tiszteletbeliek:
b) alapitók;
c) rendesek;
d) pártoló tagok.

7. § Tiszteletbeli tagok

Tiszteletbeli tagok azok, kiket a közgyülés a hazai erdészet és vadászat terén, kiváltkép pedig az ezeket szolgáló altisztek érdekeinek előmozditásában szerzett érdőmeikért ilyenekül megválaszt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

8 § Alapitó tagok.

Alapitó tag az, ki az egyesület alaptőkéjének gyarapitásához egyszer s mindenkorra 200 koronával járul.

9. § Rendes tagok.

Az egyesületnek rendes tagjai lehetnek a hazánkban és kapcsolt reszeiben az erdészetnél alkalmazott összes erdőőrök (ide számitva azon egyéneket is, kik altiszti minősitésük mellett egyes uradalmaknál erdészi és alerdészi czimet viselnek) s az ezekkel ugyanegy czélt szolgáló egyéb erdészeti alkalmazottak, mint famesterek, faraktárőrök, munka és müfelügyelők, fürészmesterek, az állandóság jellegével alkalmazott erdőlegények és erdőszolgák, vadászmesterek és vadászok, szóval mindazok, kik az erdészet vagy vadászat terén alkalmazva vannak, legyenek ők akár az államkincstár, akár pedig vármegyék, városok, községek hitbizományok, közbirtokosságok s bármi egyéb néven nevezhető más társulatok vagy magánuradalmak szolgálatában, mindaddig, mig a tagság megszünését maga után vonó s alább részletezett valamely körülmény őket abból ki nem zárja.

A tagsági dij minden egyes tagra nézve havi 1 (egy) korona és 50 (ötven) fillérben állapittatik meg, köteles ezen kivül az özvegyek és árvák külön segélyalapja gyarapitására minden év első napján 2 (kettő) koronát befizetni s igy az összes évi járulék 20 (husz) koronát tesz.

Ezen felül köteles minden egyes tag az egyesületbe való belépéskor egyszer s mindenkorra 2 (kettő) korona beiratkozási dijat fizetni.

Az egyesület müködésének megkezdésétől számitott 1 (egy) éven át a fentebb elősoroltak korkülömbség nélkül léphetnek be tagokul, az egy év leteltével azonban csak 40 éves életkorig lesznek ilyenekül felvehetők,

10. § Pártoló tagok.

Pártoló tagja az egyesületnek mindenki lehet, ki vagyonának gyarapitásához évenkint 4 (négy) koronával hozzájárul.

11. § A tagok felvétele.

A rendes tagokul belépni kivánók az elnökségnél igazolni tartoznak szolgálatadójuk egyszerü aláirásával és használni szokott pecsétjével szolgálatukat, bejelentvén ekkor egyuttal életkorukat és nős vagy nőtlen voltukat, valamint gyermekeik számát, itt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

még megjegyeztetvén, hogy csak törvényes gyermekek vehetők figyelembe s valamely taggal netán vadházasságban vagy közös háztartásban élő nő, valamint az ilyen viszonyból származó gyermekek — ha csak a tagok elhunyta előtt házasság és törvényesités utján erre való jogaikat meg nem nyerték, figyelembe véve nem lesznek. A gyermektelen tag által törvényesen örökbe fogadott gyermek vagy gyermekek ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint a tagok törvényes gyermekei.

12. § A tagság kezdete.

A tagság azokra nézve, kik az egyesület megalakulása alkalmával ilyenekül jelentkeznek, az alakulás napjával. a később belépőkre nézve pedig a jelentkezést követő hónap első napjával kezdődik, utóbbiaknál azonban megengedhető, hogy az elmaradott dijak utánpótlásával a belépés évének kezdetétől számittassék tagsági idejük.

13. § A tagság tartama és megszünése

A belépés bejelentésének ténye a belépőt egy évi tagságra kötelezi s ha az év leteltét megelőzőleg egy hónappal kilépési szándékát be nem jelentené, ujabbi egy évre tagnak tekintendő.

A tagság megszünik, ha a tag

a) meghal,

b) önként kilép;

c) ki lesz zárva;

Az önkéntes kilépés mindenkor az elnökséghez benyujtott irásbeli bejelentés alapján történhetik meg.

Ugy a kilépő, mint a kizárt tagok az egyesülettel szemben elvesztik minden jogaikat és sem a már befizetett tagsági dijak visszatérítésére, sem pedig bármi más kárpótlásra vagy segélyezésre igényt nem tarthatnak.

Ha valamely tag szolgálatát — kivéve a megbecstelenitő cselekedetből kifolyó bármely más oknál fogva — elhagyni kénytelenittetnék, az egyesületnek továbbra is tagja marad mindaddig, mig tagsági dijait rendesen fizeti s az a. b. c. alatti valamely körülmény tagsági jogainak elvesztését maga után nem vonja.

Az egyesületbe belépett olyan tagok, kik időközben huzamosab időre katonai szolgálatuk teljesitésére behivatnak, még abban az esetben is az egyesület tagjainak tekintendők, ha katonáskodásuk ideje alatt tagsági dijaikat nem fizetik, köte-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

lesek azonban az ilyen módon hátralékban maradt dijakat a szolgálati idő kétszeresének ideje alatt ujabbi erdészeti vagy vadászati alkalmaztatásuktól számitva megfelelő havi vagy évnegyedes részletekben utólagosan az egyesület pénztárába pótlólag befizetni.

14. § Az egyesület jövedelme.

Az egyesület jövedelmét képezik:

a) a felvételi és tagsági dijak;
b) az alapitó és pártoló tagok járulékai;
c) az egyesület tőkéjének kamatai;
d) az esetleges adományok, mulatságok jövedelmei, valamint a szolgálatadók részéről erre a czélra szánt rendbirságok;
e) az özvegyek és árvák segélyalapjára befizetett dijak.

15. § Tartalékalap.

Az egyesület köteles tartalékalapot gyüjteni mindaddig, mig az a 20000 (húszezer) koronát el nem éri s ennek létesitésére szolgálnak a kizárólag temetkezési segélyezésre és a folyó kezelési költségekre forditott kiadások leütésével fenmaradó összes bevételek, mig csak a meghatározott összeg be nem gyül.

Az egyesület egyik fő feladatát képezendi azonban ezután is tartalékalapjának növelése s mig azt egyrészt a kerületi betegsegélyező pénztárakra nézve meghatározott s az 1891 évi XIV. t.-cz. 15-ik §-ának végrehajtásaképen a kereskedelemügyi és pénzügyminiszter urak által egyetértőleg kiadott utasitáshoz (lásd Magyarországi Rendeletek tára 1891 évfolyam 1834 és következő lapjait) mérten elhelyezi és kezeli, annak folytatólagos gyarapitásáról oly módon gondoskodik, hogy az évi számadások zárlatánál mutatkozó pénztári fölösleg 50%-át hozzá csatolja s ezt fennállásának egész idején át folytatja, a nélkül, hogy ennek növekedésével a tagsági dijak csökkennének.

A tartaléktőkének ilynemü gyarapitása idővel lehetővé fogja tenni özvegyek menhelyének árvaházaknak, iskolai alapitványoknak létesitését.

Az egyesület pénztárába befolyó összes jövedelem valamely teljes biztositékot nyujtó hazai pénzintézetnél vagy pedig az állam által biztositott értékpapirokba lesz gyümölcsözőleg elhelyezendő, utóbbi esetben azonban az értékpapirok is biztos helyen letéteményezendők s a kézi pénztárban csak annyi pénzkészlet tart-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

ható, a mennyi a csekélyebb folyó kiadások s mindenesetre egy temetkezési segély fedezésére elegendő.

16 § A tagok kötelességei.

Minden egyes tagnak első sorban kell hogy hivatásszerü feladatát képezze az egyesület jólétének s minden érdekeinek teljes erejéből való előmozditása.

Ezen kivül kötelesek a rendes tagok tagsági dijaikat az egyesület pénztárába pontosan befizetni.

17. § A tagok jogai.

A tiszteletbeli, alapitó és pártoló tagok az egyesület közgyülésein részt vehetnek, azokon inditványokat is tehetnek, szavazási joggal azonban nem birnak.

A rendes tagok a közgyüléseken akár személyesen, akár pedig megbizottjaik közvetitésével az egyesület igazgatásába befolynak, választják tisztviselőiket, inditványokat tesznek s azok sorsa fölött határozataikkal, illetve szavazataikkal döntenek, ezen felül igényt tarthatnak az egyesület által nyujtható minden úgy erkölcsi mint az alább részletezett anyagi támogatásra.

A rendes tagok a mellett, hogy választói joggal birnak, egyuttal az egyesület bármely tisztségére meg is választhatók.

A tagok a közgyüléseken való képviseltetésükkel csakis más rendes tagot bizhatnak meg, ilyen megbizott azonban saját személyében 30 szavazatnál többet nem egyesithet.

18. § A tagok segélyezése.

Az egyesület rendes tagjait és azok családjait az erkölcsi támogatáson kivül anyagilag is segélyezi; az anyagi segélyezés háromféle; nevezetesen:

a) időleges segélyezés hosszas és költséges betegeskedéseknél, elemi csapások vagy egyéb balesetek által okozott károsodásoknál, ha ezek olyan fokuak, hogy segélyezés nélkül a tagnak anyagi romlását előidézni alkalmasak; itt a segélyzés mérve nem csak a kár nagyságától, de egyuttal az egyesület anyagi helyzetétől is függővé van téve, rendkivüli eseteket kivéve azonban a 100 koronát nem haladhatja meg;

b) temetkezési segély, melyre minden egyes rendes tagnak tagsága hetedik havától kezdve, tehát akkor, midőn már hat havi tagsági diját lefizette, igénye van. A temetkezési segély az igényjogosult tagnak elhalálozásánál 200, hitvesének

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

elhalálozásánál pedig 100 korona, mely segélyek a hátramaradt örökösöknek a haláleset megtörténtének igazolása után haladéktalanul kifizetendők.

c) állandó nyugdij, melyben az egyesület nem csak rendes tagjait, de azoknak özvegységre jutott hitestársaikat is részesiti, utóbiakat azonban csakis özvegységük tartamára.

Az állandó nyugdij csak a beálló szolgálatképtelenség esetén igényelhető s az a rendes tag, ki az egyesület irányában kötelezettségeinek mindenben megfelelt, a következő nyugdijra tarthat igényt:

5 évi rendes tagság eltelte után 200 korona, minden további tagsági év után pedig a nyugdij a 200 korona alapdij 10 (tiz) százalékával emelkedik, mig a 30 évi szolgálat után a 700 (hétszáz) koronát eléri.

Öt évnél rövidebb tagsági idő alatt szolgálat képtelenné lett rendes tagok nyugdijra nem, hanem csak 200 korona végkielégitésre tarthatnak igényt.

Az özvegyek az itt kitüntetett nyugdijak illetve végkielégités felét igényelhetik, mig az árvák — tekintet nélkül azok számára — évi 60 korona gyermeknevelési járulékban lesznek részesitve 14-ik életévük betöltéseig Az özvegyek nyugdija, valamint az árvák nevelési járuléka idővel, a mikor ezt az egyesület vagyoni viszonyai engedni fogják, emelendő lesz.

Az özvegyekre nézve megjegyeztetik, hogy férjüknek egy évi tagság után való elhalálozásával már nyugdijképesek és ebben az esetben évi 100 (egyszáz) korona nyugdijat igényelhetnek s az árvák is a fentebb kifüntetett nevelési járulékban részesülnek.

Az apátlan, anyátlan árvák az egyesület gyermekeinek tekintetnek s ennek lesz feladata vagy valamely — idővel esetleg saját — árvaházban való elhelyezésük által, vagy más módon neveltetésükről 14 éves korukig gondoskodni.

A nyugdijazottak továbbra is az egyesület rendes tagjai maradnak s igy a megszabott tagsági dijakat is fizetni kötelesek, ez által azonban abban az előnyben részesülnek, hogy minden további tagsági év után a nyugdijuk is megfelelően emelkedik.

A nyugdij a szolgálatból való kilépést, illetve az özvegyeknél a férj elhalálozását követő hó elsejétől lesz folyóvá téve s az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

életben létet, illetőleg az özvegyi állapotot is igazoló bélyeges nyugtákra havonkint előlegesen kifizetve.

A folyósitott nyugdijból a tagsági dijakat kivéve egyéb levonásnak helye nincs.

19. § A tagok kizárása.

Azok a rendes tagok, kik tagsági dijaikat egy év lefolyta alatt ismételtelt felhivásra sem fizették be, továbbá azok, kik az emberi tisztességgel össze nem egyeztethető olyan cselekményt követnek el, mely méltatlanokká teszi őket arra, hogy a tisztesség és becsület ösvényein járó s mocsoktalan jellemü bajtársaik közt megtüressenek, az egyesület kebeléből kizárandók.

20. § Az egyesület szervezete és igazgatása.

Az egyesület szervezete és igazgatása kétféle, ugymint belső és külső.

A belső alatt értve van a központi igazgatás, mig a külsőt a vármegyék vagy kerületekként alakitandó fiókok képezik.

A központi igazgatóság élén áll az egyesület elnöke, kit akadályoztatása esetén az elnöki teendők végzésében a másodelnök helyettesit.

A vidéki fiókok ügyeit a központtal és a tagokkal szemben a saját kebelükben megválasztandó alelnökök intézik.

Ezeken kivül az egylet ügyeinek vezetésében a következő tisztviselők osztoznak:

a) jegyző,

b) pénztárnok,

c) ügyész, ki egyuttal az egyesületnek jogi tanácsadója és képviselője.

A választmány, mely első sorban van hivatva az egyesület beléletét igazgatni, 12 rendes és 6 póttagból áll s a közgyülés az elnököt, másodelnököt, jegyzőt, pénztárnokot és ügyészt, valamint a választmányt is közfelkiáltással vagy titkos szavazás mellet elért szótöbbséggel három évre választja.

A választmány $^3/_4$ ed része a választás sorrendjében évenkint kilép, a kilépők azonban ujból megválaszthatók. Az egyesület mükődésének első és második évében a kilépők sorshuzás utján lesznek megállapitva.

A pénztári ellenőri teendők végzésével egyelőre az egyesület jegyzője lesz megbizva mindaddig, mig a felhalmozódott teendők

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

szükségessé, az anyagi viszonyok pedig lehetővé teszik egy rendes pénztári ellenőrnek az alkalmazását.

Az egyesület tisztviselőinek a közgyülés által évről-évre megállapitandó tiszteletdij, idővel esetleg rendes fizetés jár, mig a külső választmányi tagok utazási költségben részesülnek, melynek nagyságát szinte a közgyülés állapitja meg.

21. § Az elnök

Az elnök képviseli az egyesületet hatóságok és más személyekkel szemben, minélfogva minden az egyesület és tagjai érdekében szerkesztett bárminemű okiratot, mely által az egyesület akár kérelmez, akár jogot nyer, vagy szerezni óhajt, vagy kötelességet vállal, szóval az egyesület hivatalos iratait és kiadványait a titkárral együttesen irja alá. Összehivja a közgyülést és a választmányt, és azok ülésein elnököl. Szükség esetén rendkivüli közgyülést hivhat össze. Meghatározza a közgyülés napját és tárgyait. Megnyitja, vezeti és berekeszti a tanácskozásokat Rendszerint nem szavaz, de a szavazatok egyenlősége esetén szavazatával dönt.

A közgyülés és választmány határozatainak foganatositásáról gondoskodik és utalványozza a temetkezési járulékokat és ebbeli eljárásáról a választmánynak jelentést tesz.

Sürgős esetekben a saját felelősségére és a választmányi ülésnek utólagos előterjesztése mellett esetenként 100 (egyszáz) korona rendkivüli kiadásokat utalványozhat. Az egyesület összes tisztviselőit és közegeit ellenőri, esetleg őket állásukból elmozdithatja és az elmozditottak helyét a legközelebbi közgyülésig ideiglenesen betöltheti. Az elnöknek a tisztviselő elmozditására vonatkozó határozata azonban csak akkor lesz végérvényes, ha a választmány azt jóváhagyja. Bármely tisztviselő akadályoztatása esetén a választmány tagjai közül ideiglenesen helyetteseket rendelhet ki. Az egyesület pénztárát és egyéb vagyonát bármikor megvizsálhatja és negyedévenkint köteles is megvizsgálni, vagy a választmány két tagja által váratlanul megvizsáltatni.

Általában az elnök a titkárral együtt az egyesület érdekei felett őrködik.

22. § Másodelnök.

A teendői végzésében gátolt elnököt mindenekben helyettesiti s a helyetesités tartama alatti teendői ugyanazok, melyek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

az elnöknél az előző §-ban felsorolvák, az ebből kifolyó tény-kedéseiért azonban az egyesülettel szemben személyes felelősséggel tartozik.

23. § A pénztáros.

A pénztáros átveszi és nyugtázza a befolyt pénzeket és minden pénzértékeket s azokat elkönyveli. Félévenként az elnökkel együttesen a pénztárkészletről kimututatást készit, melyet a választmánynak bemutat. Év végével a pénztárnapló szerint részletes kimutatást készit s összeállitja az évi zárószámadást. A pénztárnok az általa vezetett pénztári naplók helyes vezetéséért és a pénztár hűséges kezeléséért szavatol. Az elnök, illetve a választmány által utalványozott összegeket kifizeti.

Köteles a pénztáros az elnök, esetleg másodelnök és választmény két tagjának a pénztári naplóból látható egyesületi vagyont felmutatni s a befolyt összegeket 100 koronán felül gyümölcsözőleg elhelyezni. A takarékpénztári könyvek vagy más egyéb értékpapirok az elnök és ellenőr jelenletében megfelelő zár alá helyezendők.

Kötelesége a pénztárosnak minden az egyesület részére befolyt adományokról az elnökségnek jenlentést tenni.

24. § A jegyző.

Végzi az egyesület összes irásbeli teendőit: jegyzőkönyvvezetője a választmányi és közgyüléseknek s az ezeken felvett jegyzőkönyveket az elnökkel együttesen irja alá; ezen felül gyakorolja a pénztár felett való ellenőrködést (addig mig rendszeres ellenőri állás lesz szervezve). Közremüködik a költségvetések és zárószámadások összeállitásánál s az elnök vagy helyettese által kiadott bárminémü iratokat és okmányokat, valamint pénztári utalványokat ellenjegyzi.

25. § Az ügyész.

Az ügyész az egyesületnek jogi tanácsadója és képviselője a bíróságoknál harmadik személyekkel szemben.

26. § A választmány.

Hatásköre: a pénztárnak és egyéb ügyitelnek időközönként való megvizsgálása, uj tagok felvételének felülvizsgálása és jóváhagyása, az évi költségvetés összeállitása, záró számadások

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

s mindkettőnek a közgyülés elé való terjesztése, ezen kivül a rendkivüli segélyek megállapitása és utalványozása, valamint javaslattétel a végkielégités és évi járadékok megállapitására.

A választmány bejelenti a közgyülésnek az uj tagok felvételét s javaslatot tesz a kivánalmaknak meg nem felelő tagok kirekesztésére nézve.

27. § A közgyülés.

Minden évben a pünkösdi ünnepek első napján közgyülés tartandó, melyre az összes tagok a tárgysorozatot is magában foglaló meghivóval 14 nappal előbb meghivandók. A közgyülés határozat képességéhez a rendes tagok összességének 5%-ka kell hogy együtt legyen. Abban az esetben, ha a szabályszerüen összehivott közgyülés részvétlenség folytán határozatképtelen lenne, 14 napi határidővel ujabb közgyülés hivandó egybe, mely azután tekintet nélkül a megjelent tagok számára a tárgyalásra kitüzött ügyekben jogérvényesen dönt.

A közgyülésen megjelentek jogosultságukat tagsági igazolványokkal az elnökségnél a közgyülés megnyitása előtt igazolni tartoznak; ugyanekkor bemutatandók a magukat képviseltetni óhajtó tagok meghatalmazásai is.

Az egyesület ügyeinek végérvényes elintézésére a közgyülés van hivatva s igy minden az egyesület életébe vágó fontosabb mozzanat itt nyer elintézést.

A közgyülés választja a választmányi tagokat és az egyesület tisztviselőit, őrködik az alapszabályok pontos betartása felett, azokat esetleg módositja, természetesen a magas kormány jóváhagyásának fentartásával.

Az első közgyülés Budapesten tartandó meg, a következők helyére nézve azonban mindig az előző közgyülés határoz.

A közgyülés felülvizsgálja a választmány által eléje terjesztett számadásokat s megadja a felmentvényt.

A szabályoknak meg nem felelő tagok kizárása jogérvényesen a közgyülés által történik, mely egyuttal hivatva van tiszteletbeli tagok választására is.

Az évi költségvetés, végkielégitések és évi járadékok végleges megállapitása a közgyülés hatáskörébe tartozik, valamint hivatása a választmány és tisztviselők tevékenységéről s az egyesületbeléletéről szóló évi jelentés felülbirálása.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Rendkivül fontos ügyek felmerülésénél az elnök a választmány előzetes jóváhagyása mellett rendkivüli közgyülést hiv össze.

28. § Hatósági felügyelet.

1. Az egyesület vagyonát és belügyeit az elnökség a választmánynyal függetlenül kezeli, de felügyeleti jogya van a közigazgatási helyi hatóságnak és a magyar kir. belügyministeriumnak.

2. Az esetben, ha az alapszabályokban meghatározott czélt és hatáskört az elnökség, választmány avagy a közgyülés meg nem tartja és ha e müködése által akár az egyesületi tagok vagyoni érdeke, akár az állam biztonsága veszélyeztetve lenne, jogában áll a felügyeletre jogositott hatóságnak az egyesület működését felfüggeszteni és a megejtett vizsgálat eredményéhez képest az egyesületet vagy végkép feloszlatni, vagy esetleg az alapszabályok szigorú betartására különbeni feloszlatás terhe alatt szoritani.

29. § Az egyesület megalakulása és feloszlása.

1. Az egyesület megalakul, ha az alakuló közgyülés a megalakulást kimondja.

2. Ha a választmány az egyesület fennállását a tagok számának feltünő kevesbedése vagy más fontos körülmény folytán veszélyezetetve látná, rendkivüli közgyülést hiv össze és ezt ennek bejelenti.

A feloszlatás esetén a meglevő vagyon első sorban a fennálló tartozások fedezésére, illetve a segélyigények kielégitésére forditandó. A fenmaradó tőke az országos erdészeti egyesületnek lesz rendelkezésére bocsátva oly czélból, hogy az az erdészeti altisztek gyermekeinek iskoláztatási segélyére gyümölcsöztessék.

A közgyülésnek a feloszlatás, illetve a fenmaradt tőke hovaforditása iránti határozata foganatositás előtt jóváhagyás végett a magyar kir. belügyministeriumhoz felterjesztendő.

Ime, ezek lennének az alapszabályai annak az egyesületnek melynek hivatása leend az erdészeti és vadászati altiszti személyzet súlyos helyzetén, kivált pedig az ő és családja jövőjének biztositásán némileg segiteni.

Az alapszabályok szövegéből nyilvánvaló, hogy az alakitandó egyesület legnagyobb súlyt szándékozik helyezni az özvegyek és árvák gyámolitására és ez helyes is, mert hiszen ha valakinek, úgy ezeknek van legnagyobb szükségük támogatásra akkor, midőn kenyérkeresőjüket, fenntartójukat elvesztették.

A mi magát a leendő egyesület müködését illeti, legyen szabad erre nézve is könyvecskénk szük kereteihez mértten nyilat-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

kozni, kiváltkép pedig a kitüzött föladatok megoldásának lehetőségét egy pár számadattal megvilágitani, hogy igy a kételkedők kétségeit eloszlassuk, az ingadozókat pedig megszilárditsuk és a nemes ügynek megnyerjük.

Az országos segély és nyugdij egyesület a kölcsönösség elvére lesz alapitandó vagyis annak minden egyes tagja kölcsönösen biztositja egymást arra uézve, hogy bajában, inségében uem lesz elhagyatva, hanem abban a tehetséghez képest gyámolitva s igy mindenek fölött arra van szükség, hogy részére minél több tag toboroztassék, mert a szorosan összetartó tömegben rejlik az igazi erő.

Hazánkban — ide számitva Horvát — Szlavón országot is — hozzávetőleges számitással mintegy 30000 erdészeti és vadászati altiszt van, szétszórva az ország minden vidékén, tehát oly tömeg, mely szoros kapocs által egymáshoz füzve mindenesetre számot tevő tényező. Ebből a nagy tömegből jövőjére nézve nyugdijjal alig van ellátva 10 százalék, mig a többi 90 százalék ennek hijával szükölködik. Ne higyje azonban senki sem azt, hogy azok, kik szolgálatukból kifolyólag nyugdijban részesülnek, teljesen gondmentesek és saját vagy családjuk jövője azzal a nyugdijjal, a melyet kapnak, teljesen biztositva van és már több rájuk sem férne, mert hiszen köztudomásu, hogy ezek a nyugdijak bizon nagyon csekélyre vannak szabva. Miután pedig nyilvánvalóan oktalan az, ki nem keresi inkább a jobbat, mint a jót, biztosra vehetjük, hogy az ilyen nyugdijképes altisztek is sietni fognak segély- és nyugdij egyletünk kebelébe, hogy maguknak és családjaiknak némi jólétet biztositsanak s nem vélünk csalódni akkor, ha az ilyenek számát az egésznek egy harmadára tehát mintegy ezerre tesszük.

A többieknél, kik szolgálatuk utján semmiféle nyugdijra nem számithatnak, föltételeznünk kellene, hogy kivétel nélkül mindnyájan a legnagyobb örömmel fogják megragadni a kinálkozó alkalmat, melynek segitségével jövőjüket biztosithatják és mint egy ember valamennyien sietni fognak az egyesületbe való belépéssel, de nem táplálunk vérmes reményeket, mert ismerjük az emberek gyöngeségeit és jól tudjuk azt, hogy számosan vannak olyanok, kik azt várják, hogy még a menyországba is hajuknál fogva huzzák s ebből a sajnos tapasztalásból kiindulva ezeknek is csak egy harmadára számitunk, a mi mintegy 9000 tagot tenne ki. Ilyen módon számithatnánk egyelőre mintegy 10000 tagra.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

Tizezer tagot és évi 10 frt. tagsági dijat véve már most alapul, az ezek után befolyó évi jövedelem — eltekintve az alapitó tagok alapitványainak kamatjövedelmétől, a pártoló tagok járulékaitól és még egyéb különféle bevételektől — kerek százezer forintot tenne ki, miután pedig az egyesület az első öt év alatt csak egyes temetkezési járulékok, özvegyi nyugdijak, gyermeknevelési járulékok s esetleg rendkivüli segélyek kivételével egyéb nyugdijat még nem fizet, ezekre pedig a befolyó kamatok is minden valószinüség szerint elegendők leendnek, az öt év mulva rendelkezésre álló alap megütné a fél millió forintot, vagyis egy millió koronát, tehát olyan tőkével kezdené meg áldásdús müködését, hogy ehez fogható példát hiába keresnénk a hasonló egyesületek életében.

Azt sem szabad figyelmen kivül hagynunk, hogy nyilvánvalóan az olyan erdőbirtokosok sem tagadnák meg az egyesülettől a támogatást, kik ez idő szerint alkalmazottjaiknak semmiféle nyugdijat nem biztositanak, mert hiszen az egyesület müködése által nagy terhet emelne le vállaikról.

Hasonlókép bizton számithatunk egyes nagyobb vállalkozók és szállitók támogatására is, a mint hogy például a Blum és társa egyenruha szállitó czég már akkor, midőn még csak első szavak estek az egyesület megalakitásáról, igéretet tett, hogy annak azonnal alapitó tagjává lesz és azt később is támogatni fogja. A jó példa ragadós és igy ez is bizonyára számos követőre fog találni, nem csekély hasznára és megizmosodására az egyesületnek. —

Számitanunk kell a pártoló tagok nagy tömegére is, mert meg vagyunk győződve arról, hogy az erdészet barátai tömegesen fognak sietni azok fölsegélyezésére, kik ennek a gyönyörü és közhasznú gazdasági ágazatnak szentelik egész elétüket és annak felvirágoztatásán buzgólkodnak.

Végül nem szabad figyelmen kivül hagynunk azt, mit talán elsősorban kellett volna emlitenünk: a magas kormányt, mely minden közhasznu intézmény iránt élénken érdeklődik s attól támogatását megvonni nem szokta s ha egyesületünk életrevalóságát, annak áldásdús müködését megismeri, bizonyára nem zárkózik el attól, hogy úgy erkölcsi, mint anyagi hathatós támogatásában részesitse.

Ennyi sokoldalu biztositék mellett lehetetlen az országos erdészeti és vadászati altiszti nyugdij és segély egyesületnek fel nem virágoznia, föltéve természetesen, hogy első sorban azok

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

fogják fölkarolni, kik erre legjobban hivatvák s kiknek érdekében alakul: az erdészeti és vadászati altisztek.

Milyen szép lenne, ha idővel külön özvegyi menedékhelyeket, saját külön árvaházakat állithatnánk az erdészeti és vadászati altiszi személyzet özvegyei és árvái számára! Mennyi könnyet lehetne letörülnünk a most még vigasztalan arczokról!

Föl tehát tettre mindnyájan! Ne vonja magát vissza egy sem közülünk a munkálkodás és buzgolkodás teréről, hanem Isten segedelmét kérve igyekezzék mindenki a kartársak körében uj és uj hiveket toborozni kitüzött lobogónk alá, melyre arany betükkel jegyezzük föl az „Összetartás“ eszméjét. Küzdelmünkben nem szabad visszariadnunk a ne hézségektől, hanem ezek növekvésével a mi buzgóságunknak és erőnknek is gyarapodnia kell mindaddig, mig utóvégre is győzelmesen tartjuk meg a csatatért!

Szerény, de a legjobb igyekezettel és indulattal megirt munkánknak immár végére értünk. Elősoroltuk itt azokat a bajokat, melyekben az erdészeti és vadászati altiszti személyzet sinylik s rámutattunk azokra a módokra, melyek alkalmazásával ezeket a bajokat ha nem is teljesen elenyésztetni, de legalább részben enyhiteni lehetne. Azt hisszük, hogy szavunk nem lesz elhangzó szó a pusztában, hanem meghallják azt azok is, kiknek kezeiben van a segités módja. Vajha meghallgatnák az igaz és méltányos panasz szavát s igyekeznének azt mielőbb elhallgattatni!

Befejezésül csak annyit jegyzünk még meg, hogy a tervbe vett czim és lakjegyzéket az időközben előfordult számos változás miatt nem vehettük be füzetkénkbe, hanem módot fogunk keresni a jövőben ennek az eszménknek a magvalósitására is oly formán, hogy a kérdéses jegyzéket vagy az általunk kiadandó családi naptárban, vagy mint az Erdészeti Ujság mellékletét fogjuk közrebocsátani. —

Most pedig köszönetet mondva mindazoknak, kik szerény munkánk kiadását akár erkölcsileg, akár anyagilag előmozditani szivesek voltak, hálát adunk egyuttal a jó Istennek azért a mérhetlen kegyelméért, hogy megengedte nekünk az igaz és jó ügyet szolgálni s ehhez megadta a testi és szellemi erőt.

Isten legyen mindnyájunkkal!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

© ÖEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2019. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/245-1/2019.

